

RENDÉSZETI ALAP- ÉS SZAKVIZSGA BIZOTTSÁG

**RENDÉSZETI
ALAPVIZSGA
TANANYAG**

RENDÉSZETI ALAPISMERETEK

Képzésben résztvevői tananyag

Szerző: Dr. Sóti Kálmán
Szakmai lektor: Dr. Török Zoltán
Pedagógiai lektor: Bányik Anita
Szerkesztő: Kecskés Nikolett
Készült: 2019. szeptember

TARTALOMJEGYZÉK

1. Alaki és öltözködési szabályok, előírások.....	7
1.1. Alaki szabályok, előírások a rendőrségnél	7
1.1.1. Tiszteletadás a jelentések és jelentkezések általános szabályai.....	7
1.1.2. A tiszteletadás és jelentkezés módjai, végrehajtása.....	7
1.1.3. A jelentkezés rendje, módjai	9
1.2. Alaki szabályok, előírások a büntetés-végrehajtási szervezetnél	9
1.2.1. A tiszteletadás szabályai.....	9
1.3. Alaki szabályok, előírások a katasztrófavédelmi szervezetnél.....	11
1.3.1. Tiszteletadás szabályai	11
1.4. Öltözködési szabályok, előírások a Hszt. rendelkezései szerint.....	12
1.5. Szolgálati igazolvány és jelvény	12
1.6. Az Öltözködési Szabályzat.....	13
1.6.1. Az egyenruha, illetve az egyenruházati termékek viselésének általános szabályai.....	14
1.6.2. Az egyenruha, illetve az egyenruházati termékek viselésének különös szabályai	15
1.6.3. Az egyenruha-viselés eltérő szabályai az egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél	17
2. A honvédelem, a rendvédelem és a rendészet alapvető fogalmai, alapelvei, viszonyai	17
2.1. A honvédelem alapjai	17
2.1.1. A honvédelmi képesség biztosítékai, a honvédelmi kötelezettségek és a honvédelemben közreműködő szervek.....	17
2.2. A rendészettudomány, a rendészet és a rendészeti igazgatás	18
2.2.1. A rendészettudomány	18
2.2.2. A rendészet.....	18
2.2.3. A rendészeti igazgatás jellege, fogalma	18
2.2.4. A rendészeti hatósági intézkedések, hatósági eszközök.....	19
2.2.5. A legitim fizikai erőszak és alkalmazási követelményei.....	19
2.3. A rendvédelem, a rendvédelmi szervek meghatározása.....	20
2.3.1. A rendvédelmi szervek meghatározása	20
2.3.2. A rendvédelmi szervek és a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek	20
2.4. Az egyes rendvédelmi szervek feladatai	20
2.4.1. A rendőrség	21
2.4.2. A nemzetbiztonsági szolgálatok.....	23
2.4.3. A büntetés-végrehajtási szervezet	23
2.4.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv	23
2.5. A rendvédelmi szervek körébe nem sorolt, rendvédelmi feladatokat ellátó állami szervek.....	24
2.5.1. Nemzeti Adó- és Vámhivatal	24
2.5.2. Az Országgyűlési Őrség.....	25
3. A felügyeletet gyakorló minisztérium helye, szerepe, általános rendeltetése, felépítése	25
3.1. A Belügyminisztérium jogállása és alapadatai.....	25
3.2. A minisztérium szervezete	25
3.3. A minisztérium vezetése.....	26
3.3.1. A miniszter	26
3.3.2. Az államtitkárok.....	26
3.3.3. A helyettes államtitkárok.....	27
3.3.4. A közbiztonsági főigazgató	27
4. A szolgálati formákra, a szolgálatteljesítésre vonatkozó alapvető elvárások, követelmények	28
4.1. A rendőrségnél alkalmazott szolgálati formák	28
4.2. A büntetés-végrehajtási szervnél alkalmazott szolgálati formák.....	29

4.3. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek szolgálati formái.....	29
5. Magatartási szabályok szolgálatban és szolgálaton kívül, viselkedési és közszolgálati etikai szabályok	29
5.1. Magatartási szabályok a rendőrség szervezetében	29
5.1.1. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége	29
5.1.2. A szolgálatba lépés követelményei	30
5.1.3. Az intézkedési kötelezettség.....	30
5.2. Magatartási szabályok a büntetés-végrehajtási szervezetben	30
5.2.1. A hivatásos állomány tagjának magatartása szolgálatban és szolgálaton kívül	30
5.3. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának magatartási szabályai	31
5.3.1. A katasztrófavédelmi hivatásos állományú kötelezettségére, szolgálatellátására, magatartására vonatkozó általános szabályok	31
5.4. A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei.....	32
5.4.1. Foglalkozás, szakma, hivatás	32
5.4.2. A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a Hszt-ben	32
5.4.3. A Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex	32
5.4.4. Az egyes rendvédelmi szervek Hivatásetikai Kódexei.....	33
6. A rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a szolgálati viszonyra vonatkozó általános szabályok, jogosultságok, kötelezettségek, valamint juttatások, járandóságok, karrierlehetőségek	33
6.1. A Hszt. hatályára vonatkozó rendelkezések	33
6.2. A szolgálati viszony jellege.....	35
6.2.1. Az alapvető jogok korlátozása.....	35
6.3. A szolgálati viszony létesítésének feltételei	35
6.4. A szolgálati viszony megszűnésének esetei	37
6.5. A hivatásos szolgálati jogviszony tartalma	37
6.5.1. Előjárói kötelezettségek	37
6.5.2. A hivatásos állomány tagjának kötelességei	38
6.6. Az illetmény, a juttatások, költségtérítések, kedvezmények és támogatások.....	38
6.7. A rendvédelmi igazgatási alkalmazottak szolgálati jogviszonya	41
6.7.1. A Hszt. rendvédelmi alkalmazottakra vonatkozó rendelkezései	41
6.7.2. Az igazgatási jogviszony jellege, alanyai.....	42
6.7.3. A rendvédelmi alkalmazott alapvető jogainak érvényesülése és azok korlátozása	42
6.7.4. Az igazgatási jogviszony létesítése, a nemzetbiztonsági ellenőrzés	43
6.7.5. Kinevezés, próbaidő, kiválasztási eljárás	43
6.7.6. Az igazgatási jogviszony megszűnése.....	45
6.7.7. Az igazgatási jogviszony tartalma.....	46
6.7.8. Egészségi alkalmasság	47
6.7.9. Összeférhetetlenség	47
6.7.10. A teljesítményértékelés, a továbbképzés	48
6.7.11. A rendvédelmi alkalmazott besorolása, a képesítési követelmények, az illetmény, és az előmenetel	48
7. A szolgálati érintkezés szabályai, a szolgálati feladatok ellátásának egységesen érvényes rendje.....	51
7.1. Szolgálati érintkezés szabályai a rendőrségnél.....	52
7.1.1. Szolgálati eljárók és alárendeltek, feljebbvalók és alacsonyabb rendfokozatúak	52
7.1.2. A jelentkezések rendje.....	52
7.2. Szolgálati érintkezés szabályai a büntetés-végrehajtási szervezetben.....	52
7.2.1. A szolgálati érintkezés szabályai.....	53
7.3. Szolgálati érintkezés szabályai a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetben	53
7.3.1. A jelentkezés, jelentés rendje	53
7.4. A szolgálati feladatok ellátásának egységesen érvényes rendje.....	55
7.4.1. A szolgálat teljesítésére vonatkozó szabályok.....	55
8. Objektumvédelmi, őrzési, személy- és vagyónvédelmi általános szabályok	57

8.1. Objektumvédelem, őrzés fogalma, tartalma, kategóriái	57
8.1.1. Az őrzés fogalma, tartalma	57
8.1.2. Kiemelt létesítmények veszélyeztetettségi kategóriába sorolása	57
8.1.3. A létesítményőrzés formái.....	58
9. Fegyverzeti, fegyverbiztonsági, ballisztikai és löelméleti alapismeretek.....	59
9.1. Fegyverzeti alapismeretek	59
9.2. Fegyverbiztonsági alapismeretek	60
9.2.1. A használatra kiadott szolgálati lőfegyverek, lőszer tárolása	60
9.2.2. A szolgálati maroklőfegyver és az ahhoz tartozó lőszer szolgálaton kívüli birtokban tartása	61
9.3. Az ORFK Lövészeti Szabályzatának főbb rendelkezései	61
9.3.1. Általános biztonsági rendszabályok	62
9.3.2. Tiltó rendszabályok	62
9.3.3. Módszertani biztonsági rendszabályok.....	62
9.3.4. Környezetvédelmi rendszabályok	62
9.3.5. A speciális biztonsági rendszabályok	63
9.4. Ballisztikai és löelméleti alapismeretek	63
9.4.1. A ballisztika fogalma, tárgya.....	63
9.4.2. Löelméleti alapismeretek	63
10. A kényszerítő eszközök alkalmazásának, valamint a csomag- és ruházat-átvizsgálás végzésének követelményei.....	64
10.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei	64
10.2. A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei a rendőrségnél.....	64
10.2.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános követelményei	64
10.2.2. Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai	65
10.2.3. Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása	65
10.3. Kényszerítő eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtási szervezetnél	66
10.3.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának közös szabályai.....	66
10.3.2. Az egyes kényszerítő eszközök	67
10.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv tagja által alkalmazható intézkedések és kényszerítő eszközök	71
10.4.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó állomány tagja által alkalmazható intézkedések és kényszerítő eszközök.....	71
10.5. A nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazható intézkedések	74
10.5.1. A nemzetbiztonsági szolgálatok személyes szabadságot korlátozó intézkedései.....	75
10.5.2. A nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazható kényszerítő eszközök.....	75
11. Az országos hatáskörű szervekre vonatkozó rendvédelmi technikai eszközök és berendezések sajátosságai, eszközezelési és alkalmazási ismeretek	76
11.1. A belügyminisztérium rendszeresítési szabályzata	76
11.2. A szakanyagellátás rendszere	77
12. Munka-, baleset-, tűz- és környezetvédelmi, valamint egészségügyi általános szabályok	77
12.1. A munka, és balesetvédelem általános szabályai	77
12.2. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei.....	78
12.3. A munka- és balesetvédelem általános belügyi szabályai	78
12.3.1. A belügyi ágazat munkavédelmi tevékenysége.....	78
12.3.2. A munkavédelemmel összefüggő speciális követelmények és eljárási rend.....	79
12.4. A tűzvédelem általános szabályai.....	81
12.4.1. A tűzvédelemmel kapcsolatos alapvető fogalmak.....	81
12.4.2. A tűzjelzés	81
12.4.3. A tűzoltás.....	82
12.4.4. Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat	83
12.5. A környezetvédelem általános szabályai.....	83
12.6. Egészségügyi általános előírások	84

12.6.1. Egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasság	84
12.6.2. Eljárás fertőző betegségek esetén	84
13. Alapvető elsősegély-nyújtási és újraélesztési alapismeretek	84
13.1. Bevezetés, az emberi test életműködésére vonatkozó alapismeretek	84
13.2. Az elsősegélynyújtás fogalma, célja feladatai	85
13.3. Az elsősegélynyújtás általános szabályai	85
13.3.1. A beavatkozások sorrendjének helyes megválasztása	86
13.4. Az újraélesztés	86
13.4.1. A felnőtt személyek laikus alapszintű újraélesztése (BLS)	86
13.5. A vérzéscsillapítás az elsősegélynyújtás során	88
13.5.1. A vérzéscsillapítás	89
14. Pszichológiai, intézkedés-lélektani és kommunikációs alapismeretek	90
14.1. Pszichológiai alapismeretek	90
14.2. Intézkedés-lélektani alapismeretek	90
14.2.1. Általános lélektani alapismeretek	90
14.2.2. Intézkedés-lélektani alapismeretek	90
14.3. Kommunikációs alapismeretek	91
14.3.1. A kommunikáció fogalma, fajtái	91
14.3.2. Kommunikáció krízishelyzetben	93
A felhasznált irodalom jegyzéke	94

1. Alaki és öltözködési szabályok, előírások

A továbbiakban az alaki szabályok közül a belügyminiszter által irányított fegyveres szervek alaki, - ezen belül tiszteletadási és a jelentkezési - szabályait tárgyaljuk. Főszabályként az általános, valamennyi rendvédelmi szervre vonatkozó előírások ismertetésére kerül sor. A rendőrség büntetés-végrehajtási, a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok alaki szabályai az ismertetettektől eltérhetnek. Az eltéréseket a szervek saját felhatalmazás alapján eljárva jogszabályban, illetve közjogi szervezetszabályozó eszközök útján határozzák meg.

1.1. Alaki szabályok, előírások a rendőrségnél

Az ismeretek közül kiemeltük a rendőrség alaki szabályait, melyek ismertetésére a következőkben kerül sor.

1.1.1. Tiszteletadás a jelentések és jelentkezések általános szabályai

A **tiszteletadás** az alaki fegyelem, az előljáró, feljebbvaló, alárendelt egymás iránti kölcsönös tiszteletének, megbecsülésének és udvariasságának megnyilvánulása. Az állomány tagjai között a polgári életben elfogadott udvariassági és magatartási normákat kell betartani.

1.1.2. A tiszteletadás és jelentkezés módjai, végrehajtása

A tiszteletadás egyéni módjai

A tiszteletadást minden esetben az adott helyzetnek megfelelően az alábbiak szerint kell végrehajtani: A rendőrség egyenruhát viselő tagjai találkozáskor kötelesek egymásnak tiszteletadást teljesíteni. Alárendeltek és alacsonyabb rendfokozatúak előre tisztelegjenek. Az egyenlő rendfokozatúak kölcsönösen tisztelegjenek egymásnak.

1) Tiszteletadás egyenruhában:

- a) **Tisztelgéssel:** amikor a rendőrt jobb keze felemelésében semmi nem korlátozza:
 - a tisztelgés végrehajtásakor a rendőr jobb kezét nyújtott és összezárt ujjakkal, alsó és felső karját egyszerre mozdítva, könyökét a testtől kissé oldalt, inkább előre helyezve, megfeszítés nélkül tartva egy gyors mozdulattal emelje,
 - sapkában a sapka alsó széléhez a halántékánál,
 - sapka nélkül a halántékához úgy, hogy a középső ujja a szemöldököt és a fül felső szélét összekötő vonal közepén legyen,
 - a tisztelgéssel egy időben a rendőr vesse a fejét az előljáró, feljebbvaló felé, majd annak elhaladását kövesse fejével, ujja ne távolodjon el a halántékától, illetve a sapka szélétől.
- b) **Fővetéssel:** amikor a rendőr mindkét keze foglalt, vagy a jobb keze olyan mértékbensérült, hogy felemelni nem tudja.
- c) **Főhajtással:**
 - a szolgálati étterembe sapka nélkül belépő, illetve távozó rendőr akkor, ha ott tartózkodik valaki,
 - szolgálati helyiségbe sapka nélkül belépő, távozó vagy ott tartózkodó rendőr,
 - a dicséretben, jutalomban részesülő rendőr az előljáró gratulációja után,
 - tömegközlekedési eszközökön,

- ha a rendőr karonfogva megy vagy beteget kísér,
 - gépjármű parancsnoki ülésen tartózkodó rendőr ülő testhelyzetben.
- d) **Fegyverrel** „Tisztelegj” fogással: abban az esetben, ha a fegyver „Mellre” helyzetben van.

2) Tiszteletadás polgári ruhában: Tiszteletadás polgári ruhában fővetéssel, főhajtással történhet.

A tiszteletadás végrehajtásának szabályai: A tiszteletadás kötelező, és nem kötelező esetekre terjed ki.

A) Tiszteletadás kötelező esetei:

- a magyar Himnusz, a Szózat továbbá más államok himnuszának felhangzásakor,
- a Magyarország állami zászlajának,
- a népek és hazánk szabadságáért, függetlenségéért, a társadalmi haladásért elesett magyar hazafiak és más népek harcosainak síremléke, emlékműve előtt, ha ott díszőrség áll,
- a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek csapatzászlói előtt,
- a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek egységei által kísért temetési menetnek.

A kötelező tiszteletadás végrehajtási szabályai a helyzetnek megfelelően - nyilvános helyeken, közlekedési eszközökön is érvényesek. Állami ünnepek, egyházi szertartások, demonstrációk, sportrendezvények, stb. színhelyén elhangzó Himnusz és a Szózat lejátszásának időtartama alatt az ott kötelességben szolgálatot teljesítő rendőr „Vigyázz!” állással hajtson végre tiszteletadást úgy, hogy az a figyelmét a feladat végrehajtásáról nem vonhatja el.

B) Tiszteletadást nem kell teljesíteni:

- rendőri intézkedés közben,
- forgalomirányítás végrehajtásakor,
- helyszínelés végrehajtása során,
- kísérő őrszolgálat alkalmával,
- járművezetés közben,
- mozgó járművön és mozgólépcsőn,
- az étkezésre kijelölt helyen, étkezéskor,
- hálóteremben (körletben) pihenő, takarodó elrendelése után,
- betegszobában,
- kórteremben,
- segélyhelyen, orvosi rendelőben,
- színház, mozi, hangverseny, sportlétesítmény nézőterén,
- társadalmi szervezetek rendezvényein,
- közhasználatú és szolgálati járműre történő le és felszállás közben,
- közúti gyalogátkelőhelyen történő áthaladás közben,
- rendőri csapaterővel megoldandó szolgálati feladatok, lögyakorlat végrehajtása során a pihenőhely kivételével,
- műhelyben, gépkocsi telepen, laboratóriumban, gépteremben, távbeszélő és távgépíró központban, rádióállomáson.

Ahol tiszteletadást nem kell teljesíteni, az érkező előjárónak (feljebbvalónak) a jelenlevők parancsnoka (rangidős), illetve az ügyeleti szolgálatot ellátó vezénylés nélkül kell jelentést tenni, ha annak előfeltételei adottak.

Az előjáró, feljebbvaló köszöntő szavaira a jelenlevők kötelesek válaszolni. Álló helyben a tiszteletadást „Vigyázz” állásban a tiszteletadás módjait képező szabályok (eltérések) betartásával kell végrehajtani. A tiszteletadást minden esetben határozott, gyors mozdulattal, az előjáró, feljebbvaló felé annak szemébe irányuló tekintettel kell végrehajtani. A tiszteletadás fogadása (viszonzása) az adott helyzetre előírt módon minden esetben kötelező.

1.1.3. A jelentkezés rendje, módjai

A szolgálati előjárónál a rendőri szerv vezetője és annak beosztottjai jelentkezni kötelesek. Jelentkezés alkalmával az alárendelt jelenti vezetéknevét, rendfokozatát és röviden azt, amit szolgálati előjárója tudomására akar hozni.

Ünnepi rendezvény, szemle vagy parancsnoki értekezlet kivételével a jelentkezéskor, jelentéstételkor nem kell nevet, rendfokozatot, beosztást jelteni, ha a szolgálati előjáró ismeri azt, aki jelent vagy jelentkezik.

A rendőri szerv vezetője - a szolgálati előjárói mellett - jelentkezni köteles az egységhez érkező köztársasági elnöknel, az Országgyűlés elnökénél és a miniszterelnöknel, valamint a rendészetért felelős miniszternél.

Az előre bejelentett ellenőrzés alkalmával az ellenőrzött szerv vezetője szolgálati öltözetben köteles jelentkezni. A felsőbb szintű szervtől ellenőrzés céljából érkezett beosztottnál az ellenőrzött szerv vezetője köteles jelentkezni, ha az érkező nála magasabb vagy vele azonos rendfokozatú. A felsőbb szintű szervtől érkező beosztott köteles jelentkezni, ha alacsonyabb rendfokozatú, mint az ellenőrzés alá vont szerv vezetője.

Ha az ellenőrzést végző nem szolgálati előjáró, akkor csak az ellenőrzött szerv vezetője útján intézkedhet. Ez alól kivételt képez, ha a késedelem a szolgálati feladatok ellátását veszélyezteti. Az ellenőrzött szerv vezetője köteles az ellenőrzést végző felhívására intézkedni az észlelt törvénysértés megszüntetésére. Véleménykülönbség esetén - soron kívül - a közös szolgálati előjáró döntését kell kérni.

1.2. Alaki szabályok, előírások a büntetés-végrehajtási szervezetnél

1.2.1. A tiszteletadás szabályai

Tiszteletadás az egymás iránti közös megbecsülés, tisztelet, udvariasság és a fegyelem formai megnyilvánulása.

A tiszteletadás általános szabályai

A büntetés-végrehajtási szervezet (továbbiakban: bv. szervezet) egyenruhát viselő tagjai, illetve egységei az alaki szabályzatnak¹ megfelelően teljesítenek tiszteletadást. Egyéb esetekben a polgári életben elfogadott udvariassági és magatartási normákat kell betartani. A bv. szervezet egyenruhát viselő tagjai találkozáskor kötelesek egymásnak tiszteletadást teljesíteni.

Tiszteletadást minden esetben határozott, gyors mozdulattal, az előjáró, feljebbvaló felé, annak szemébe irányuló tekintettel kell végrehajtani -A tiszteletadás fogadása az előírásoknak megfelelően, minden esetben kötelező.

¹ 1-1/19/2007 OP intézkedés- Alaki szabályzat

A bv. szervezet egyenruhát viselő tagjai kötelesek kölcsönös udvariasság alapján – a rendfokozat figyelembevételével – tiszteletadást teljesíteni más szervezet egyenruhát viselő tagjainak.

A tiszteletadás végrehajtásának módjai: Egyénileg, polgári ruhában, és kötelékben történhet.

1) Egyénileg (egyenruhában)

- tisztelgéssel,
- fővetéssel,
- főhajtással,
- fegyverrel.

2) Polgári ruhában

- fővetéssel,
- főhajtással.

3) Kötelékben

- fővetéssel,
- fegyverrel,
- mindkettővel.

Kötelékben a szolgálati csoportok vezényszóra teljesítenek tiszteletadást. A feljebbvalónak csak a kötelék parancsnoka teljesít tiszteletadást. Elöljáró, feljebbvaló érkezése esetén, aki először meglátja az „Elöljáró érkezik!” mondattal hozza ezt a kötelék parancsnoka tudomására, aki vezényel és tiszteletadást teljesít.

Tiszteletadást nem kell teljesíteni:

- 1) intézkedés során,
- 2) előállítás végrehajtása közben,
- 3) fegyverkarbantartás alatt,
- 4) riadó és magasabb készenlétbe helyezéskor,
- 5) őrszolgálat alkalmával a váltás és az ellenőrzés kivételével,
- 6) mozgójárművön,
- 7) étkezésre kijelölt helyen, étkezéskor,
- 8) járműre történő le- és felszálláskor,
- 9) lövészetben, a tűzszakaszon, tüzelőállásban.

Tiszteletadás személyeknek, szimbólumoknak

Tiszteletadás személyeknek

Az alárendeltek és az alacsonyabb rendfokozatúak előre tisztelegnek a feljebbvalónak, elöljárónak, az azonos rendfokozatúak kölcsönösen tisztelegnek egymásnak. Tiszteletadás történhet elöljáró, vagy rangidős vezénylezésre. A más fegyveres szervek egyenruhát viselő tagjai számára, kölcsönös udvariasság alapján tiszteletadást teljesíteni. A BV szervezet egyenruhát viselő tagjai kötelesek egymásnak tiszteletadást nyújtani. Elismerés, jutalmazás esetén „Hazámat szolgálom” kijelentéssel kell az elöljárónak válaszolni. Szolgálati csoport, vagy egység esetén a parancsnok válaszol az elöljáró parancsára.

Az alaki szabályzat szerint a **tiszteletadás meghatározott szimbólumnak** mindig kötelező.

- 1) Magyar Himnusz, Szózat, más államok himnuszának felhangzásakor,
- 2) Magyarország állami zászlajának felvonásakor,
- 3) Magyar hazafiak és más népek harcosainak síremléke, emlékműve előtt, ha ott díszőrség áll,

- 4) Magyar Honvédség, rendvédelmi szervek csapatzászlói előtt,
- 5) Magyar Honvédség, rendvédelmi szervek egységei által kísért menetek.

1.3. Alaki szabályok, előírások a katasztrófavédelmi szervezetnél

1.3.1. Tiszteletadás szabályai

Az egyenruhát viselő katasztrófavédelmi hivatásos állományú és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv egységei az alaki szabályok szerint teljesítenek tiszteletadást.²

Az egyenruhát viselő katasztrófavédelmi hivatásos állományú a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek egyenruhát viselő tagjainak a kölcsönös udvariasság alapján teljesít tiszteletadást, amelyet az alacsonyabb rendfokozatú kezdeményez.

A szolgálatot teljesítő katasztrófavédelmi hivatásos állományú tiszteletadást teljesít az általa személy szerint ismert vagy magát azonosító polgári ruhás előljárónak. Az előljárónak a tiszteletadást fogadnia kell.

Kötelező a tiszteletadás az alakzaton kívül önállóan egyenruhát viselő katasztrófavédelmi hivatásos állományú részéről

- 1) rendezvényeken a Magyar Himnusz, a Szózat, az Európai Unió Himnusza, továbbá más államok himnuszának elhangzása alatt,
- 2) Magyarország állami lobogójának,
- 3) síremlékek, emlékművek előtt, kegyeleti tiszteletadás alatt,
- 4) a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek csapatzászlói előtt,
- 5) a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek egységei által kísért temetési menetek,
- 6) eskü-, illetve fogadalomtétel alatt.

Nem kell tiszteletadást teljesíteni

- 1) a temetési menetben,
- 2) tűzoltás, műszaki mentés közben,
- 3) katasztrófa elhárítási és felszámolási tevékenység közben,
- 4) tűz- és káresethez való kivonulás vagy bevonulás közben,
- 5) gyakorlat és tűzoltóverseny feladat-végrehajtása közben,
- 6) fizikai munkavégzés közben,
- 7) az étkezdében (rendeltetésszerű használat esetén),
- 8) a tisztálkodó helyiségben,
- 9) hálóban a takarodótól az ébresztőig,
- 10) a készenléti szolgálati idő alatt a közvetlen készenléti szolgálati előljáró felé, amennyiben a szolgálatváltáskor a tiszteletadás megtörtént,
- 11) színház-, mozi-, hangversenyterem, sportpálya nézőterén, társadalmi rendezvényeken és vallási közösség által végzett vallásos szertartásokon,
- 12) szolgálati és magángépjárművek utasterében és kerékpározás közben,
- 13) tömegközlekedési eszközökre történő fel- vagy leszállás közben, vagy ha az balesetveszélyt jelent.

A kapuügyeleti szolgálatot teljesítő katasztrófavédelmi hivatásos állományú a hivatásos katasztrófavédelmi szerv épületébe be- és kilépő személyek felé minden esetben tiszteletadást

² 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról 16.§

teljesít. A civil személyek felé felállással, udvarias, a napszaknak megfelelő köszöntéssel, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjai felé jelentkezik.

1.4. Öltözködési szabályok, előírások a Hszt. rendelkezései szerint

A továbbiakban a belügyminiszter irányítása alá tartozó fegyveres szervek az öltözködési szabályait tárgyaljuk. Főszabályként az általános, valamennyi rendvédelmi szervre vonatkozó előírások ismertetésére kerül sor.

A hivatásos állomány tagja szolgálati feladatait az öltözködési szabályzatban előírtaknak megfelelően, a rendvédelmi szervnél rendszeresített egyenruhában vagy polgári ruhában látja el.³

Az egyenruha viselése a rajta elhelyezett szolgálati jelvénnel együtt igazolja a rendvédelmi szerv hivatásos állományába tartozást. A rendszeresített egyenruházati termékeket, rendfokozati jelzéseket és azok viselésének rendjét a miniszter állapítja meg.⁴

Az egyenruha viselésére a rendvédelmi szerv hivatásos állományának tagjai, valamint törvényben meghatározott feltételekkel a rendvédelmi szerv hivatásos állományából nyugállományba helyezett szolgálati nyugdíjas jogosult. Az állománytáblázat tartalmazza a szolgálati beosztás ellátásához rendelt szolgálati öltözet típusát (a továbbiakban: ruházati ellátási norma).

1.5. Szolgálati igazolvány és jelvény

A hivatásos állomány tagját el kell látni a rendvédelmi szervhez tartozást és a szolgálati jogosultságokat igazoló szolgálati igazolvánnyal és szolgálati jelvénnel.⁵

A szolgálati igazolvány a rendvédelmi szerv hivatásos állományába tartozáson túl igazolhatja a hivatásos állomány tagjának

- fegyverviselési jogosultságát, valamint
- intézkedési jogosultságát.

A **szolgálati igazolvány** tartalmazza a hivatásos állomány tagjának arcképét, nevét, rendfokozatát, társadalombiztosítási azonosító jelét és aláírását, a rendvédelmi szerv megjelölését, továbbá az igazolvány azonosítószámát.

A **polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állománya esetében** a szolgálati igazolvány a hivatásos állomány tagjának társadalombiztosítási azonosító jelét nem tartalmazza. A miniszter a szolgálati igazolvány egyéb adattartalmáról is rendelkezhet.

A **szolgálati jelvény** a rendvédelmi szervnél rendszeresített, azonosító számmal ellátott jelvény, amely a hivatásos állomány tagjának szolgálati, hatósági intézkedésre való jogosultságát igazolja az egyenruhán viselve, vagy a szolgálati igazolvánnyal együttesen felmutatva.

³ 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról 17.§

⁴ A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek egyenruha-ellátásra jogosult személyi állományának ruházati és öltözködési szabályzatáról, valamint a különleges foglalkoztatási állomány ruházati, fegyverzeti, kényszerítőeszköz- és világítástechnikai felszereléséről szóló 14/2016. (V. 10.) BM rendelet

⁵ 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról 18.§

1.6. Az Öltözködési Szabályzat

A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek egyenruha-ellátásra jogosult személyi állományának ruházati és öltözködési szabályzatának (a továbbiakban: Öltözködési Szabályzat) rendelkezéseit⁶ ismertetjük.

Egyenruha-ellátásra igényjogosultnak minősül a fentiekben felsorolt rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állománya, valamint a rendvédelmi oktatási intézmények tanulói és hallgatói állománya.

A ruházati termék és felszerelési cikkek köre:

- 1) a hivatásos állomány egyenruházati termékei - felsőruházat, alsóruházat, lábbeli, sapka, ékítmények, ruházati kiegészítők, valamint személyi felszerelés -, ezek alap- és kellékanyagai,
- 2) a speciális szolgálati egyenruházat,
- 3) a formaruházat,
- 4) a munka- és védőruházat, illetve a védőeszközök, védőfelszerelések,
- 5) a ruházati egységfelszerelési anyagok,
- 6) a hivatásos állománykategóriát kifejező jelvény, a karjelvény, a testületi jelvény, a hímzett névkitűző, a rendfokozati jelzések, a kitüntetések és tartozékaik, valamint
- 7) a javító- és karbantartóanyagok.

A **ruházati ellátási norma** a hivatásos állomány tagja szolgálati beosztásához igazodó, a szolgálati feladatainak ellátásához szükséges ruházati termékek és felszerelési cikkek körét, valamint mennyiségét határozza meg. A ruházati ellátási normában előírt ruházati termékeket és felszerelési cikkeket minden igényjogosult részére be kell szerezni.

A szolgálati feladatokhoz igazodó ruházati ellátási norma lehet:

- 1) egyenruhás alapellátási norma, amely a szolgálati feladatokat egyenruhában ellátó állomány ruházati termékeit és felszerelési cikkeit tartalmazza,
- 2) vegyes ruhás alapellátási norma, amely azon állomány ruházati és felszerelési cikkeit tartalmazza, akik szolgálati feladataik során egyenruhát és polgári ruházatot is viselhetnek,
- 3) tábournoki alapellátási norma, amely a tábournoki rendfokozatot viselők ruházati és felszerelési cikkeket tartalmazza, akik szolgálati feladataik során egyenruhát és polgári ruházatot is viselhetnek,
- 4) polgári ruhás alapellátási norma, amely a hivatásos állomány esetében gyakorlóruházatot és polgári ruhapénzt vagy csak polgári ruhapénzt tartalmaz azok számára, akik alapvetően polgári ruházatban teljesítenek szolgálatot,
- 5) szenior alapellátási norma, amely a különleges foglalkoztatási állomány (a továbbiakban: szenior állomány) számára tartalmazza a ruházati és felszerelési cikkek összetételét.

Az egyenruhás és a vegyes ruhás alapellátási normán belül csökkentett és teljes alapellátási norma is szerepel. Csökkentett alapellátási normába legfeljebb a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésétől számított egy évig sorolható be a hivatásos állomány tagja.

⁶ A belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek egyenruha-ellátásra jogosult személyi állományának ruházati és öltözködési szabályzatáról, valamint a különleges foglalkoztatási állomány ruházati, fegyverzeti, kényszerítőeszköz- és világítástechnikai felszereléséről szóló 14/2016. (V. 10.) BM rendelet VII. fejezet

1.6.1. Az egyenruha, illetve az egyenruházati termékek viselésének általános szabályai

Az **egyenruhás alapellátási normába** sorolt igényjogosult szolgálatban egyenruhát köteles viselni, kivéve, ha szolgálati előljárója - szolgálati érdekből - polgári ruha viselését rendeli el számára.

A **vegyes ruhás alapellátási normába**, illetve a tábornoki alapellátási normába sorolt igényjogosult szolgálatban polgári ruhát viselhet. A szolgálat ellátásának érdekében, a szervezeti hovatartozás kinyilvánítása és az egyöntetű megjelenés biztosítása céljából a szolgálati előljáró egyenruha viselését is elrendelheti.

A **polgári ruhás alapellátási normába** sorolt igényjogosult ruházatának mindenkor az adott szolgálati feladat követelményeihez kell igazodnia. A szolgálati feladatát titkos információgyűjtés, valamint leplezett eszköz-alkalmazás keretében végző, illetve a szervezeti hovatartozás leplezését megkövetelő szolgálati feladatot ellátó igényjogosult kizárólag polgári eredetű és jellegű ruházati terméket viselhet, valamint nem viselhet - átalakított formában sem - olyan egyenruházati eredetű ruházati terméket és felszerelési cikket, amelyből szervezeti hovatartozására lehet következtetni.

A hivatásos állomány tagja **szolgálati célú külföldi tartózkodása esetén** az egyenruházati termékek és a felszerelési cikkek viselését a középfokú szakirányító szerv vezetője hagyja jóvá. A középfokú szakirányító szerv vezetőjének szolgálati célú külföldi tartózkodása esetén az egyenruházati termékek és a felszerelési cikkek viselését a miniszter engedélyezi.

A **hivatásos állomány tagja a szolgálati helyére polgári ruhában vagy egyenruhában** mehet, valamint onnan polgári ruhában vagy egyenruhában távozhat. A hivatásos szolgálattal **össze nem függő**, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony folytatása során **egyenruházat nem viselhető**.

A közterületen és a hivatali helyiségben a szolgálati követelményeknek és a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv **jellegének, tekintélyének megfelelő tiszta és kulturált ruházat viselhető**.

Az öltözködési könnyítés a szolgálati előljáró engedélyével - a szolgálati követelmények figyelembevételével - hajtható végre.

A rendszeresített egyenruhának, ruházati termékeknek és felszerelési cikkeknek a viselési alkalomhoz és a viselési időszakhoz alkalmazkodó öltözködési lehetőséget kell biztosítaniuk a következők szerint.

Viselési alkalom szerint az egyenruha az alábbi öltözet lehet

- társasági (dísz-, ünnepi),
- szolgálati (köznapi), vagy
- gyakorló.

Viselési időszak szerint az egyenruha

- nyári (június 1. napjától szeptember 15. napjáig),
- téli (december 1. napjától március 15. napjáig) vagy
- átmeneti (március 16. napjától május 31. napjáig és szeptember 16. napjától november 30. napjáig)

öltözet.

A meghatározott viselési időszakokban az adott viselési időszakra előírt rendszeresített egyenruházatot kell viselni. Az adott viselési időszakra előírttól különböző ruházatnak a szélsőséges időjárás viszonyok vagy hőmérsékleti értékek következtében szükséges viselésére a szolgálati előjáró adhat utasítást. A hivatásos állomány ruházata szolgálati, gyakorló, és társasági öltözet lehet.

A szolgálati öltözet a hivatásos állomány ruházata

- a napi irodai szolgálati tevékenység végrehajtása, valamint
- a közterületen járőrszolgálatban és a fogvatartottak napi tevékenységének irányítása során, ha más öltözet nincs elrendelve.

A gyakorlóöltözet a hivatásos állomány ruházata

- a közterületen végzendő járőrszolgálati,
- az oktatási és a kiképzési,
- a fogvatartottak napi tevékenységének közvetlen irányításával kapcsolatos, valamint a biztonsági és a munkáltatási,
- az irodai, továbbá
- a tűzoltási, a műszaki mentési és a katasztrófa-elhárítási feladatok ellátása során.

A társasági öltözet a hivatásos állomány alkalmi ruházata

- állami és nemzeti ünnepeken,
- rendvédelmi és társadalmi rendezvényeken,
- díszőrségben, valamint
- egyéb ünnepi alkalmakkor.

A **társasági öltözet** jelentősebb családi események - különösen házasságkötés, keresztelő - alkalmával is viselhető. A társasági öltözettel nem rendelkező igényjogosult ünnepi alkalmakkor a szolgálati öltözethez fehér hosszú vagy rövid ujjú inget köteles viselni. A szolgálati öltözettel sem rendelkező igényjogosult ünnepi alkalmakkor az állományparancsnok által elrendelt gyakorló, illetve civil öltözetet köteles viselni.

Az egyenruha viselésére jogosultak öltözetének egységességét az állományilletékes parancsnok biztosítja. Az egységes öltözködés elrendelésére

- az önálló szervek állományára, valamint a rendvédelmi oktatási intézményekbe vezényelt, átrendelt igényjogosultakra vonatkozóan országosan a miniszter,
- a saját szervezetre vonatkozóan országosan az országos parancsnok, vagy
- az adott szervezeti egység működési területére vonatkozóan a területi, helyi szerv, illetve a rendvédelmi oktatási intézmény vezetője jogosult.

1.6.2. Az egyenruha, illetve az egyenruházati termékek viselésének különös szabályai

A kitüntetések, a kitüntetési szalagsáv, a hivatásos állománykategóriát kifejező hímzett jelvény, a felsőfokú iskolai végzettséget tanúsító jelvény, szolgálati jelvény és a névkitűző viselésére vonatkozó előírások.

A **kitüntetési szalagsáv** elhelyezése a társasági zubbonyon, illetve a társasági kosztümkabáton, a bal oldalon lévő zsebfedő vagy ennek megfelelő hely felett közvetlenül, annak szélével

párhuzamosan megengedett úgy, hogy a szalagsáv és a zseb középvonala egybeessen. Egy sorban legfeljebb négy kitüntetés viselhető.

A hivatásos **állománykategóriát kifejező hímzett jelvényt** a társasági zubbony, illetve a női társasági kosztümkabát jobb oldali mellrészén lévő zsebfedő felső szélének tűzése felett középen, vagy ennek megfelelő helyen kell elhelyezni.

A köztársasági elnök, a Kormány, a miniszter, továbbá a jogszabályban feljogosított más szerv által alapított **kitüntetések** - az egyes kitüntetések viselésére kiadott szabályozókban meghatározottaknak megfelelően - eredeti formában a társasági zubbonyon, illetve a női társasági kosztümkabáton a bal zsebfedő alatt, vagy ennek megfelelő helyen elhelyezve kell viselni.

A hivatásos állomány **felsőfokú iskolai végzettséget tanúsító jelvényét** a társasági zubbonyon, illetve a női társasági kosztümkabáton a jobb zsebfedő alatt, vagy ennek megfelelő helyen kell elhelyezni.

Az igényjogosult a társasági, valamint egyes cikkek, illetve a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állománya kivételével - szolgálati (köznapi) öltözetén **névkitűzőt** visel. A névkitűzőt az egyenruházat jobb oldali mellrészén lévő zsebfedő felső szélének tűzésén, középen - a hivatásos állománykategóriát kifejező hímzett jelvény alatt -, vagy az ennek megfelelő helyen kell elhelyezni. A fém névkitűző ballonkabáton, posztóköpenyen, felöltőn, valamint a hímzett névkitűző elhelyezését biztosító, tépőzárral ellátott termékeken nem viselhető. A névkitűzővel történő első ellátás az igényjogosult részére térítésmentes, az ezzel kapcsolatos költségek az önálló szervet terhelik. A polgári ruhás alapellátási normába sorolt, valamint nem egyenruhában történő szolgálatteljesítése során a vegyes ruhás alapellátási normába sorolt igényjogosult a névkitűzőt szolgálati helyén az állományilletékes parancsnok intézkedésének megfelelően viseli. Az igényjogosult az elhelyezését biztosító tépőzárral ellátott termékeken hímzett névkitűzőt visel.

A **szolgálati jelvényt** a szolgálati, a gyakorló-, valamint a speciális ruházaton és a láthatósági átvetőn kell viselni. A hivatásos állomány a szolgálati jelvényt - főszabályként - az egyenruházati felsőruházatok mellzsebében, bal oldalt a zsebfedő alatt, a rögzítő gombjára gombolva, annak hiányában képzeletbeli helyére tűzve viseli. A szolgálati jelvényt a zsebtakaró alsó széle alá úgy kell feltűzni, hogy az a zseb függőleges középvonalával egybeessen.

Kivételes szabályként - kizárólag a testvédő készlet használatakor - a rendőrség igényjogosult állománya a szolgálati jelvényt a testpáncél alatt, a legkülső ruházat bal karjának tasakjában köteles hordani. Az ideiglenes csapatszolgálati századok vagy a mélységi ellenőrzési és közterületi támogató alegységek feladatkörébe tartozó speciális feladatok ellátása során a 10M egységes rendészeti gyakorlóruházat viselése esetén - az erre kialakított tépőzár-részen - szolgálati jelvény helyett a szolgálati eljáró engedélye alapján hímzett azonosító viselhető.

A **hímzett azonosító** a szolgálati jelvény számát tartalmazó ruházati felszerelés, amely a gyakorlóöltözetet viselő állomány részére, valamint a szolgálati azonosító jelvény láthatóságát nem biztosító felszerelés viselése esetén biztosítja az egyenruhát viselő állomány azonosíthatóságát.

A hímzett azonosítót az alábbiak szerint kell viselni:

- a 10M egységes rendészeti gyakorló zubbonyon jobb oldalt, a zseben, középen a húzózár fölött,
- a 10M egységes rendészeti gyakorló dzsekin jobb oldalt, a „szervezeti megnevezés” felirattal egy vonalban, középen, vagy

- a testvédőn jobb oldalt a mellvonal magasságában, középén.

1.6.3. Az egyenruha-viselés eltérő szabályai az egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél

A **rendőrség** testületi jelvényét - a teljes egészében hímzett kivétel kivételével - a rendfokozati jelzések középvonalán, azok felső szélétől a váll-lap esetében 12 mm távolságra, a paroli esetében 20 mm távolságra kell elhelyezni.

A rendőrségi felöltőn, az ujjá-rendfokozati jelzést a ruházat mindkét ujjának alsó részére oly módon kell felvarrni, hogy az ujjá-rendfokozati jelzés középvonala a felöltő ujjának középvonalától 20 mm-rel előrébb, míg a felső díszítőcsíkja a felöltő ujjának aljától 140 mm távolságra legyen.

A **büntetés-végrehajtási szervezet**nél rendszerben lévő felöltő gallérján parolit kell viselni.

A **hivatásos katasztrófavédelmi szerv** tűzoltási, műszaki mentési tevékenységet végző beavatkozó állományának a szolgálati feladatok végrehajtása során a 10M egységes rendészeti gyakorlóruhán a szolgálati jelvényt nem kell viselnie. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állománya számára - speciális ellenőrzési feladatainak ellátása során - a szolgálati jelvény használata nem kötelező. Helyette a szolgálati jelvény azonosítószámával megegyező hímzett azonosító használható, amely megegyezik a hímzett névkitűző külalakjával.

2. A honvédelem, a rendvédelem és a rendészet alapvető fogalmai, alapelvei, viszonyai

2.1. A honvédelem alapjai

Magyarország Alaptörvénye értelmében minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére.⁷

2.1.1. A honvédelmi képesség biztosítékai, a honvédelmi kötelezettségek és a honvédelemben közreműködő szervek

A honvédelmi kötelezettségek:

- **Hadkötelezettség:** Rendkívüli állapot idején, vagy ha arról megelőző védelmi helyzetben az Országgyűlés határoz, a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárságú férfiak katonai szolgálatot teljesítenek. Ha a hadkötelezett lelkiismereti meggyőződésével a fegyveres szolgálat teljesítése összeegyeztethetetlen, fegyver nélküli szolgálatot teljesít.
- **Honvédelmi munkakötelezettség:** Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára rendkívüli állapot idejére - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - honvédelmi munkakötelezettség írható elő.
- **Polgári védelmi kötelezettség:** Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő.
- **Gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítési kötelezettség:** Honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben

⁷ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG XXXI. cikk

meghatározottak szerint - mindenki gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhető.

Magyarország fegyveres ereje a Magyar Honvédség.⁸ A Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése.

Irányítására az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Honvédelmi Tanács, a Kormány, valamint a feladat- és hatáskörrel rendelkező miniszter jogosult. A Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában. A Magyar Honvédség hivatásos állományú tagjai nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.

2.2. A rendészettudomány, a rendészet és a rendészeti igazgatás

2.2.1. A rendészettudomány

A **rendészettudomány** tágabb megközelítésben azoknak a tudományos módszerekkel feltárt törvényszerűségeknek és e törvényszerűségek alapján kidolgozott fogalmaknak rendszerbe foglalt összessége, melyek alkalmasak a rendészet működésének, szervezetének és jogi szabályozásának leírására.

2.2.2. A rendészet

A **rendészet** a modern államban az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítása.

A fogalom értelmezése során veszély alatt olyan állapotot, élethelyzetet kell érteni, amelyben a társadalom által értéknek elismert anyagi és szellemi javakat sérelem fenyegeti. A sérelem jellege szerint lehet javak megsemmisülése, értékének csökkenése, vagy értékgyarapító képességének elvesztése.

2.2.3. A rendészeti igazgatás jellege, fogalma

A rendészeti igazgatás jellegét tekintve a szándékos és a gondatlan jogsértésekből keletkező veszélyek megelőzésére, megszakítására és elhárítására alkalmas hatósági intézkedéseket magába foglaló – a rendészeti közjog által szabályozott – végrehajtó-rendelkező tevékenység. A fentiek alapján megállapítható, hogy a rendészeti igazgatás a közigazgatásnak azon ága, amely a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyeket a legitim fizikai erőszak birtokában hárítja el.

A rendészeti igazgatás három alapfunkciója különíthető el, ezek:

- a jelenlét (örködés),
- a legitim fizikai erőszak alkalmazása és a
- bűnügyi felderítés (információszerzés).

⁸ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) AZ ÁLLAM 45.cikk

2.2.4. A rendészeti hatósági intézkedések, hatósági eszközök

A rendészeti hatósági intézkedések jellegük alapján több csoportba sorolhatóak. Egyik csoportja a rendészeti kényszerintézkedések, amelyek a jogellenes cselekmények megelőzésére, megszakítására, és felderítésére irányulnak. A rendészeti hatósági intézkedések másik csoportja a veszélyeztetés tárgyának fizikai védelmére irányul, mely a hatósági szolgáltató jellegű intézkedésekben nyilvánul meg.

A rendészet közigazgatási jellegéből adódóan **hatósági eszközökkel** rendelkezik, amelyek az alábbi **területeken érvényesülnek**:

- A jogellenes emberi cselekmények nyomán kialakult veszélyhelyzetek elhárítása,
- tiltó jellegű magatartási szabályalkotás (pl. rendeletalkotás a közigazgatási jog, vagy a szabálysértési jog területén) és szankcionálás jogsértés elkövetése esetén.
- Szolgáltató jellegű hatósági tevékenységek során (pl. okmányok, engedélyek kiadása, hatósági nyilvántartások vezetése és kezelése).
- Hatósági végrehajtó, rendelkező jellegű tevékenység (fokozott ellenőrzés, rendezvények, védett személyek biztosítása).

A rendészeti igazgatás fogalmi eleme a **hatósági kényszer, mely a legitim fizikai erőszak birtokában alkalmazható**. A legszélesebb körben a rendészeti hatósági intézkedési jogkörrel, és a legitim fizikai erőszak alkalmazására szóló felhatalmazással a rendőrség rendelkezik.

2.2.5. A legitim fizikai erőszak és alkalmazási követelményei

A már kialakult veszélyhelyzetek, felszámolására, a közrendet ért sérelmek helyreállítására a fizikai erőszak szolgál. Alapkövetelmény, hogy a fizikai erőszak monopóliuma legitim módon kerüljön alkalmazásra.

A legitim fizikai erőszak alkalmazásának követelményei:

- 1) A legitim fizikai erőszak alkalmazása kizárólag **törvényi felhatalmazáson alapulhat**, melynek tartalmaznia kell a korlátokat, és a tilalmakat is. Az alkalmazás jogszabályokon alapuló eljárási rendben történik, melyért a rendvédelmi szervezet és annak tagja felelősséggel tartozik (törvényesség).
- 2) Célja a jogellenes állapot megelőzése vagy megszakítása, illetve a felelősségre vonás biztosítása, ezért **sohasem lehet a jogsértés retorziója**. (eszközjelleg).
- 3) Csak akkor alkalmazható, ha a **veszély más módon nem szüntethető meg** (szükségesség).
- 4) A veszély megszüntetése során a legitim fizikai erőszak alkalmazásánál követelmény, hogy **az a lehető a legkisebb sérelmet okozza**, azt a véltlen személyek és tárgyi környezet feltétlen kíméletével kell alkalmazni (minimális erőszak alkalmazása).
- 5) A veszélyhelyzet elhárítása, **nem okozhat nagyobb hátrányt, mint aminek az elhárítását szolgálja** (arányosság).
- 6) A jogellenes támadással szembeni fellépésnek **térben és időben a jogellenes cselekménnyel összhangban kell történnie**, a jogellenes állapot fennállásáig (reaktivitás).
- 7) A legitim erőszak alkalmazása professzió alapul, melyet speciális felkészítés útján válik elsajátíthatóvá.(professzionizmus).

2.3. A rendvédelem, a rendvédelmi szervek meghatározása

Hatályos joganyagunkban a rendvédelmi szervek körét törvény határozza meg. A jogszabály meghatározása szerint a rendvédelemi szervek központi államigazgatási szervek, melyek a közigazgatás szervezeti és személyi struktúrájába illeszkednek. A központi államigazgatási szervek lényeges sajátossága egyrészt, hogy egyszemélyi vezetés alatt állnak. Másrészt a központi államigazgatási szerv, a miniszter irányítása vagy felügyelete alatt álló központi költségvetési szerv.

2.3.1. A rendvédelmi szervek meghatározása

A rendvédelmi szervek:

- a rendőrség,
- a büntetés-végrehajtási szervezet,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a
- polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.

2.3.2. A rendvédelmi szervek és a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek

A jogalkotó a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) megalkotása során új jogintézményt vezetett be a **rendvédelemben a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek** megnevezéssel.

A **rendvédelmi feladatokat ellátó szervek** köre szervei hatályát tekintve **tágabb fogalmi meghatározást tartalmaz**, mint a rendvédelmi szervek meghatározása.

A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek meghatározása:

- a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv,
- b) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv,
- c) a terrorizmust elhárító szerv,
- d) az idegenrendészeti szerv [az a)-d) pontban felsorolt szervek a továbbiakban együtt: rendőrség],
- e) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- f) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- g) az Országgyűlési Őrség,
- h) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint
- i) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal

[az a)-i) pontban felsorolt rendvédelmi feladatokat ellátó szervek a továbbiakban: rendvédelmi szerv] hivatásos állománya tagjainak hivatásos szolgálati jogviszonyára (a továbbiakban: szolgálati viszony) és egyes társadalombiztosítási ellátására terjed ki. Ugyanakkor a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hatálya alá tartozó szervek mindegyike nem minősül központi államigazgatási szervnek, ez a kitétel tehát – hatásköri, illetékességi szempontból - szűkítést tartalmaz.

2.4. Az egyes rendvédelmi szervek feladatai

Az egyes rendvédelmi szervek eltérő feladatokat látnak el a rendészeti igazgatási tevékenységük során. Erre tekintettel a jogalkotó az egyes rendvédelmi szervek feladatkörét, és szervezeti struktúráját külön jogszabályokban határozza meg.

2.4.1. A rendőrség

Magyarország Alaptörvénye⁹ a rendvédelmi funkciókkal rendelkező szervek közül kiemeli a rendőrséget és a nemzetbiztonsági szolgálatokat. Mindkét szervezet vonatkozásában funkcionális, feladatköri meghatározást alkalmaz. A **rendőrség alapvető feladata** a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.

A nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető feladata Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítése.

A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok szervezetére, működésére vonatkozó részletes szabályok, a titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazásának szabályai, valamint a nemzetbiztonsági tevékenységgel összefüggő szabályok meghatározását a sarkalatos törvényre bízta. Az Alaptörvény e szabályozási tárgykörökből annyit emel ki, hogy e szervek működését a Kormány irányítja.

A rendőrség feladata az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett¹⁰ a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és a törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés, a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése, valamint az idegenrendészeti és menekültügyi feladatok ellátása.

A rendőrség szervezete és irányítása

A rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv.¹¹

A rendőrséget:

- az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv,
- a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv,
- a terrorizmust elhárító szerv, valamint,
- az idegenrendészeti szerv alkotja.

A Kormány a rendőrséget a rendészetért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) útján irányítja.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervre (a továbbiakban: központi szerv), megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra, rendőrkapitányságokra és határrendészeti kirendeltségekre tagozódik.

Az Rtv.-ben meghatározott, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (a továbbiakban: általános rendőri szerv) központi szerve az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK).

A megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok (a továbbiakban: rendőr-főkapitányság) önálló feladat- és hatáskörrel működnek. A rendőrkapitányságok az illetékes rendőr-főkapitányság szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel működnek,

A határrendészeti kirendeltségek az illetékes rendőr-főkapitányság szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel, a külön jogszabályban meghatározott határterületen végzik a jogszabályban hatáskörükbe utalt feladatokat.

⁹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 46. cikke

¹⁰ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1.§. (1) bek.

¹¹ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 4.§. (1) bek.

A rendőr-főkapitányság, továbbá a rendőrkapitányság szervezetében rendőrőrs szervezhető. A rendőrőrs feladat- és hatásköri önállósággal nem rendelkező szervezeti elem.

A rendőrség feladatainak ellátását szolgálati ágakra, szolgálatokra és szakszolgálatokra lebontva kell megszervezni.¹²

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv személyi állománya

- 1) hivatásos állományú rendőrökből,
- 2) igazságügyi alkalmazottakból,
- 3) rendvédelmi igazgatási alkalmazottakból,
- 4) a munka törvénykönyvéről szóló törvény hatálya alá tartozó munkavállalókból, valamint
- 5) tisztjelöltekből állhat.

A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv

A **Nemzeti Védelmi Szolgálat** (a továbbiakban: NVSZ) a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv.¹³ Az NVSZ a hatáskörébe tartozó feladatokat az ország egész területére kiterjedő illetékességgel látja el. A Kormány a rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szervként az NVSZ-t jelöli ki.

A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv személyi állománya hivatásos állományú rendőrökből, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervtől a hivatásos szolgálati viszonyra vonatkozó jogszabály szerint vezényelt rendőrökből, valamint rendvédelmi igazgatási alkalmazottakból és munkavállalókból állhat.

A terrorizmust elhárító szerv

A **Terrorelhárítási Központ** (a továbbiakban: TEK) a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv, melyet főigazgató irányít.¹⁴ A Kormány a Rtv.-ben meghatározott terrorizmust elhárító szervként a TEK-et jelöli ki. A TEK a hatáskörébe tartozó feladatokat az ország egész területére kiterjedő illetékességgel látja el. A TEK feladatai ellátása érdekében kirendeltségeket működtet.

A terrorizmust elhárító szerv személyi állománya hivatásos állományú rendőrökből, vezényelt hivatásos állományúakból, valamint rendvédelmi igazgatási alkalmazottakból és munkavállalókból állhat.

Az idegenrendészeti szerv

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (a továbbiakban: OIF) idegenrendészeti szervként¹⁵ működik

¹² 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról 3.§ (1) bek

¹³ 293/2010. (XII. 22.) Korm. Rendelet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról

¹⁴ 295/2010. (XII. 22.) Korm. Rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól

¹⁵ Az idegenrendészeti szervvel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi XXXV. törvény, továbbá az idegenrendészeti szerv kijelöléséről és hatásköréről szóló a 126/2019. (V. 30.) Korm. rendelettel

Az OIF a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv, melyet főigazgató vezet. A Kormány a Rtv-ben meghatározott idegenrendészeti szervként az OIF-ot jelöli ki. Az OIF központi szerve és igazgatóságokra tagozódik. Az OIF ellátja a jogszabályokban hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat.

Az idegenrendészeti szerv személyi állománya hivatásos állományú rendőrökből, rendvédelmi igazgatási alkalmazottakból, valamint munkavállalókból állhat.

2.4.2. A nemzetbiztonsági szolgálatok

Magyarország **nemzetbiztonsági szolgálatai**:¹⁶

- 1) az Információs Hivatal,
- 2) az Alkotmányvédelmi Hivatal,
- 3) a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat,
- 4) a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, valamint a
- 5) Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok

- 1) Az Információs Hivatal,
- 2) az Alkotmányvédelmi Hivatal,
- 3) a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat,
- 4) a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ,

a Kormány irányítása alatt álló, az ország egész területére kiterjedő illetékességgel rendelkező, önálló gazdálkodást folytató költségvetési szervek.

A nemzetbiztonsági szolgálatok működésének célja, hogy törvényben meghatározott feladatok elvégzésével, a nyílt és a titkos információgyűjtés eszközrendszerével elősegítsék Magyarország nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítését, ezáltal közreműködjenek az ország szuverenitásának biztosításában és alkotmányos rendjének védelmében.

2.4.3. A büntetés-végrehajtási szervezet

A **büntetés-végrehajtási szervezet**¹⁷ (a továbbiakban: bv. szervezet) szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárási kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó **állami, fegyveres rendvédelmi szerv**.

A bv. szervezet működését a Kormány a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter útján irányítja.

A bv. szervezet központi vezető szerve a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: Országos Parancsnokság), élén a büntetés-végrehajtás országos parancsnokával (a továbbiakban: országos parancsnok).

A büntetések és az intézkedések végrehajtása felett az ügyészség törvényességi felügyeletet gyakorol.

Az Országos Parancsnokság, a büntetés-végrehajtási intézetek és intézmények, továbbá a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaságok és költségvetési szervek (a továbbiakban együtt: bv. szervek) jogi személyek.

2.4.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv

¹⁶ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 1.§

¹⁷ 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről 1.§. (1) bek.

A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő **hivatásos katasztrófavédelmi szerv:** ¹⁸

- az országos illetékességgel működő központi szerv,
- a megyei, fővárosi illetékességgel működő területi szervek,
- helyi szervek a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a hivatásos tűzoltóságok.

A Kormány a hivatásos katasztrófavédelmi szerv **központi szerveként** a Belügyminisztérium **Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot** (a továbbiakban: BM OKF) jelöli ki.¹⁹ A BM OKF-t főigazgató vezeti. A Kormány a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerveiként a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságot jelöli ki. A megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságot igazgató vezeti.

A BM OKF a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok, a BM OKF Gazdasági Ellátó Központ, valamint a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ középírányító szerve.

A katasztrófavédelmi kirendeltség a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság helyi szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel működik. A katasztrófavédelmi kirendeltséget kirendeltség vezető vezeti.

A **hivatásos tűzoltóság** a katasztrófavédelmi kirendeltség szervezeti elemeként működik.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, közszolgálati tisztviselők, köztisztviselők és közalkalmazottak.

2.5. A rendvédelmi szervek körébe nem sorolt, rendvédelmi feladatokat ellátó állami szervek

A továbbiakban a rendvédelmi szervek körébe jogszabály által nem sorolt, rendészeti tevékenységet végző, fegyveres szerveket, illetve fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó állami szerveket tárgyaljuk.

2.5.1. Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatal.²⁰

A NAV államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó, a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörében kiadott rendeletében kijelölt miniszter (a továbbiakban: kijelölt miniszter) által irányított, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv. A NAV vezetőjének feladat- és hatáskörét a kijelölt miniszter irányítása alá tartozó, a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott rendeletében kijelölt államtitkár (a továbbiakban: állami adó- és vámhatóság vezetője) gyakorolja. Az állami adó- és vámhatóság vezetője képviseli a NAV-ot, közvetlenül vezeti a Központi Irányítást, továbbá ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket jogszabály a NAV vezetőjének feladat- és hatáskörébe utal.

¹⁸ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

¹⁹ 234/2011. (XI. 10.) Korm. Rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról 2.§ (1) bek.

²⁰ 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról.

A NAV - mint állami adó- és vámhatóság - látja el az állami adóhatóság és a vámhatóság jogszabályban meghatározott feladatait.

2.5.2. Az Országgyűlési Őrség

Az Országgyűlési Őrség központi költségvetési szervként működő fegyveres szerv, amely az Országgyűlés költségvetési fejezetében önálló címet képez, munkáját parancsnok irányítja.²¹ Az Országgyűlési Őrség általános feladata az Országgyűlés védelme, függetlenségének és külső befolyástól mentes működésének biztosítása, tárgyalási rendjének fenntartásával összefüggő, személyvédelmi, létesítménybiztosítási feladatok biztosítása, protokolláris díszelgési, valamint az elsődleges tűzoltási és tűzbiztonsági feladatok ellátása.

Az Országgyűlési Őrség személyi állománya a Hszt.-ben meghatározott hivatásos állományúakból (a továbbiakban: országgyűlési őr), köztisztviselőkből, valamint olyan munkavállalókból áll, akikre a közigazgatási szervnél foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

3. A felügyeletet gyakorló minisztérium helye, szerepe, általános rendeltetése, felépítése

3.1. A Belügyminisztérium jogállása és alapadatai

A **Belügyminisztérium** (rövidítése: BM) önálló jogi személyiséggel rendelkező központi költségvetési szerv, amely gazdasági szervezettel rendelkezik.

A BM jogállása: költségvetési törvény által meghatározott, a központi költségvetésben fejezetet alkotó, központi költségvetési szerv.

A Belügyminisztérium vezetője (fejezet felügyeletét ellátó szerv vezetője) **a belügyminiszter**, alapítója Magyarország Országgyűlése. A Belügyminisztérium alapításának dátuma: 1848. április 11.

Az állami feladatként ellátott **alaptevékenységek körét** a minisztérium alapító okirata határozza meg.²² A minisztérium vállalkozási tevékenységet nem végez.

A Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzata (a továbbiakban: BM SZMSZ) határozza meg a minisztérium szervezeti felépítését, a hivatali egységek feladatait, a minisztérium létszámkeretét, a jogszabály előkészítés-, és kiadmányozás rendjét, az iratmintákat és a vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettséggel járó munkakörök felsorolását.²³

3.2. A minisztérium szervezete

A minisztérium önálló szervezeti egységei: a miniszteri kabinet, az államtitkári kabinet, a főigazgatóság, a titkárság és a főosztály. Nem önálló szervezeti egység az osztály.

²¹ 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről XIII. fejezet.

²² Az alapfeladatok ellátásának forrása Magyarország költségvetésének IX. és XIV. Fejezete.

²³ 11/2018. (VI. 12.) BM utasítás a Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

3.3. A minisztérium vezetése

3.3.1. A miniszter

A miniszter a jogszabályoknak és a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek megfelelően, a Kormány általános politikájának keretei között:

- 1) vezeti a minisztériumot,
- 2) részt vesz a kormányzati munkában,
- 3) az egyes miniszterek feladat- és hatásköréről szóló kormányrendeletben és más jogszabályokban meghatározott módon irányítja az önálló belügyi szervek szakigazgatással és a közbiztonság védelmével kapcsolatos tevékenységét, valamint
- 4) gyakorolja a helyi önkormányzatokkal kapcsolatos feladat- és hatásköröket.

A miniszter irányítja

- 1) a parlamenti államtitkár tevékenységét,
- 2) az önkormányzati államtitkár tevékenységét,
- 3) a közbiztonsági főigazgató tevékenységét,
- 4) a miniszteri biztos tevékenységét,
- 5) a közigazgatási államtitkár tevékenységét,
- 6) a miniszteri kabinet vezetőjének (a továbbiakban: miniszter kabinetfőnöke) tevékenységét,
- 7) az Ellenőrzési Főosztály vezetőjének tevékenységét,
- 8) a sajtófőnök tevékenységét,
- 9) a sajtófőnök útján a Kommunikációs Főosztály vezetőjének tevékenységét,
- 10) a Miniszterelnöki Biztosi Titkárság vezetőjének tevékenységét, a diagnózis alapú felzárkózási roma stratégia előkészítésének és végrehajtásának koordinálásáért felelős miniszterelnöki biztossal egyetértésben.

A miniszter munkájának és feladatainak ellátása érdekében **kabinet** és **titkárság** működik.

3.3.2. Az államtitkárok

A minisztériumban

- közigazgatási államtitkár,
- parlamenti államtitkár,
- önkormányzati államtitkár

működik.

Az államtitkárok feladatai

- 1) intézik a miniszter által számukra meghatározott egyedi feladatokat, ezen belül koncepciót és megoldási javaslatokat dolgoznak ki, kialakítják és képviselik a minisztériumi álláspontot,
- 2) közreműködnek a miniszter döntéseinek közpolitikai megalapozásában és azok végrehajtásában,
- 3) koordinálják ²⁴iránykijelölő, stratégiai munkákat, ágazati és részágazati stratégiák kialakítását,
- 4) elősegítik a miniszter országgyűlési képviseletét, az Országgyűlésben képviselettel rendelkező pártok képviselőcsoportjaival és a pártokhoz nem tartozó képviselőkkel

²⁴ A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet

- kapcsolatot tartanak, koordinálják a társadalmi, gazdasági érdekképviselőkkel való együttműködést, helyettesítik a minisztert,
- 5) összehangolják - a közigazgatási államtitkár útján - a helyettes államtitkároknak a parlamenti és az általános kormányzati feladatok végrehajtásával kapcsolatos tevékenységét,
 - 6) közreműködnek a jogszabályalkotással kapcsolatos politikai előkészítő munka miniszteri irányításában; ennek során különösen
 - gondoskodnak a jogszabályi koncepciókban a kormányzati politika érvényesítéséről,
 - ellátják a kormánypártok frakcióival való egyeztetési feladatokat,
 - irányítják a parlamenti pártközi egyeztetési mechanizmusokat,
 - a minisztériumi jogszabály-előkészítés során részükre megküldött tervezetekkel kapcsolatban álláspontot alakítanak ki,
 - 7) ellátják mindazokat a feladatokat, amelyekkel a miniszter állandó vagy eseti jelleggel őket megbízza,
 - 8) szakterületükön gondoskodnak az intézményi munkaterv előkészítéséről, végrehajtásáról, a nyomon követésről és az éves beszámolók elkészítéséről,
 - 9) ha feladatellátásuk során más államtitkár szakmai irányítása alá tartozó szerv közvetlen megkeresése iránt intézkednek, a megkeresés tényéről és tartalmáról a megkeresett szerv szakmai irányítását ellátó államtitkárt tájékoztatják.

3.3.3. A helyettes államtitkárok

A minisztériumban

- 1) személyügyi helyettes államtitkár,
 - 2) szabályozási és koordinációs helyettes államtitkár,
 - 3) gazdasági helyettes államtitkár,
 - 4) európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkár,
 - 5) informatikai helyettes államtitkár,
 - 6) közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár,
 - 7) önkormányzati helyettes államtitkár és
 - 8) nyilvántartások vezetéséért felelős helyettes államtitkár,
 - 9) társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár
- működik.

A hivatali egységek, a minisztériumi szervek, valamint az önálló belügyi szervek a parlamenti államtitkár, az önkormányzati államtitkár, a közbiztonsági főigazgató részére - kérésre -, feladataik ellátása körében közvetlenül információt biztosítanak.

3.3.4. A közbiztonsági főigazgató

A minisztériumban Közbiztonsági Főigazgatóság működik.²⁵ amelyet a közbiztonsági főigazgató vezet. A közbiztonsági főigazgató az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban együtt: a

²⁵ A kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Kit.) 29.§.(1) bekezdésében meghatározott feladatok ellátására

közbiztonsági főigazgató irányítása alatt álló szervek) tekintetében gyakorolja²⁶ meghatározott irányító jogosítványokat, valamint segíti a miniszter egyéb irányítási jogainak gyakorlását.

4. A szolgálati formákra, a szolgálatteljesítésre vonatkozó alapvető elvárások, követelmények

A szolgálatteljesítési formákat általános jelleggel a rendőrségnél meghatározottak szerint tárgyaljuk, a belügyminiszter irányítása alatt álló szervek tekintetében az eltéréseket külön-külön ismertetjük.

4.1. A rendőrségnél alkalmazott szolgálati formák

A rendőrség a szolgálati feladatait külön végrehajtási rendelkezések alapján, különböző szolgálati formákban, a szakmai szabályzatokban meghatározott módon hajtják végre, amelyre vonatkozó előírásokat az adott feladat végrehajtására kijelölt rendőr szolgálati beosztásától függetlenül köteles betartani. Ennek alapján a szolgálati elöljáró az alárendelt rendőr részére elrendelheti a feladat meghatározott szolgálati formában történő végrehajtását.²⁷

A szolgálati formák:

- 1) ügyeleti szolgálati forma
- 2) körzeti megbízotti szolgálati forma
- 3) járőr szolgálati forma
 - bűnügyi,
 - közrendvédelmi,
 - határrendészeti, valamint
 - közlekedési forgalomellenőrző
- 4) útlevélezési szolgálati forma
- 5) őrszolgálati formák
 - mozgóőr,
 - objektumőr,
 - fogdaőr,
 - kísérő őr,
 - rendkívüli őr, valamint
 - díszőr
- 6) személyvédelmi szolgálati forma
 - személybiztosító
 - lakásbiztosító
 - programhely biztosító
 - útvonal biztosító
 - biztonsági gépjárművezető
 - operatív személyvédő
- 7) pénzkísérő szolgálati forma
- 8) vonatkísérő szolgálati forma
- 9) védelmi ellenőrzési és felügyeleti szolgálati forma
- 10) készenléti szolgálati forma

²⁶ A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvényben (a továbbiakban: Ksztv.) 2. § c), e)-i) pontjában.

²⁷ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról

11) felügyeleti szolgálati forma

4.2. A büntetés-végrehajtási szervnél alkalmazott szolgálati formák

Szolgálati formák:

- Biztonsági felügyelői szolgálat,
- körlet felügyelő szolgálat és
- foglalkoztatási felügyelő szolgálat.

4.3. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek szolgálati formái

Szolgálati formák:

- **belső szolgálat:** olyan készenléti jellegű szolgálat, amelyet a beosztotti állomány a készenléti szerre történő beosztása mellett, meghatározott helyen és időben lát el,²⁸
- **ügyeleti szolgálat:** a tűz- és káresetek, egyéb rendkívüli események jelzésének fogadására és a szükséges intézkedések megtételére, az együttműködő szervekkel való állandó kapcsolattartás biztosítására, az intézkedésre jogosult és köteles szervek, személyek értesítésére, a vezetők tájékoztatására létrehozott - váltásos szolgálati időrendben - megszakítás nélkül folyamatosan működő híradó-ügyeletesi, ügyeletesi, fő ügyeletesi szolgálat.

5. Magatartási szabályok szolgálatban és szolgálaton kívül, viselkedési és közszolgálati etikai szabályok

5.1. Magatartási szabályok a rendőrség szervezetében

5.1.1. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége

A **rendőr köteles** a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni. A rendőrség a belső szervezetét és működésének részletes szabályait, az utasítás kiadás rendjét úgy kell kialakítani, hogy az utasítás kiadójának és végrehajtójának egyéni felelőssége mindenkor megállapítható legyen.

A **rendőr a feladata teljesítése során köteles** végrehajtani a szolgálati előjáró utasításait. **Meg kell tagadnia az utasítás végrehajtását**, ha azzal bűncselekményt követne el.

A rendőr a szolgálati előjáró jogszabálysértő utasításának teljesítését – a fenti kivétellel - nem tagadhatja meg, de az utasítás jogszabálysértő jellegére, ha az számára felismerhető, haladéktalanul köteles az előjáró figyelmét felhívni. Ha az előjáró az utasítást fenntartja, azt az utasított kérelmére köteles írásba foglalva kiadni. Az írásba foglalás megtagadása vagy elmaradása az utasítást adó közvetlen felettesénél bejelenthető, e jog gyakorlásának azonban az utasítás teljesítésére nincs halasztó hatálya.

²⁸ A hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról szóló 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet 2.§ alapján

5.1.2. A szolgálatba lépés követelményei

A rendőr szolgálatellátásra kipihenten, az előírásoknak megfelelő tiszta és ápoltságban köteles megjelenni. Ha a rendőr alkoholfogyasztás miatt vagy más szer hatása miatt szolgálatképtelen állapotban van, szolgálatba nem osztható be.

Ha a szolgálati feladat jellegéből más nem következik, a szolgálat egyenruhában történő ellátása során a rendőr csak olyan haj-, arcszőrzet-, köröm-, illetve műköröm-viseletet hordhat, ami nem akadályozza vagy veszélyezteti a szolgálati feladatok biztonságos ellátását, nem alkalmas sérülés okozására, nem sérti a rendőri hivatás tekintélyét és a rendőrség működésébe vetett közbizalmat, valamint tükrözi az egyenruha méltóságát.

A szolgálat egyenruhában történő ellátása során a rendőr látható testfelületén - a szolgálati eljáró ellenkező utasításának hiányában a rendeltetésszerűen viselt karóra, gyűrű, nők esetében egy pár fülbevaló kivételével - ékszerszert, testékszerszert, divatékszerszert a szolgálat ellátása során nem viselhet.

5.1.3. Az intézkedési kötelezettség

A rendőr jogkörében eljárva **köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni**, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A **rendőr köteles** a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni. A rendőr közreműködik a közbiztonságot fenyegető veszélyhelyzet elhárításában. Ha a veszélyhelyzet elhárítása más szerv feladatkörébe tartozik, de beavatkozására csak késedelmesen van lehetőség, a rendőr haladéktalanul gondoskodik a veszély elhárításáért felelős hatóság vagy más szerv értesítéséről.

Az arányosság követelménye

A **rendőri intézkedés nem okozhat** olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

5.2. Magatartási szabályok a büntetés-végrehajtási szervezetben

5.2.1. A hivatásos állomány tagjának magatartása szolgálatban és szolgálaton kívül

A hivatásos állomány tagja²⁹

- szolgálati feladatait esküjéhez híven a szakmai követelményekkel összhangban, a jogszabályokban, illetve a jogszabályok alapján közjogi szervezetszabályozó eszközökben, a szervezeti és működési szabályzatban, a munkaköri leírásban és az eljárási rendelkezésekben meghatározottak szerint látja el,
- a szolgálat ellátására kipihenten, ápoltságban, az előírásoknak megfelelő tiszta és gondozott öltözetben köteles megjelenni, feladatait pontosan és fegyelmezetten

²⁹ 21/1997. (VII. 8.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról 15.§

teljesíteni. Szolgálati tevékenységében megfontolt magatartást kell tanúsítania, fellépése legyen határozott és magabiztos,

- a hatóságok, hivatalok, bíróságok stb. előtti tevékenysége alkalmával adja meg - és a maga számára követelje meg - a tiszteletet, és tartsa be a hivatalos érintkezés formáit,
- polgári személyekkel szemben legyen fegyvelmezett és udvarias, kerülje a büntetés-végrehajtás tekintélyét sértő magatartást.

5.3. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának magatartási szabályai

5.3.1. A katasztrófavédelmi hivatásos állományú kötelezettségére, szolgálatellátására, magatartására vonatkozó általános szabályok

A katasztrófavédelmi hivatásos állományú köteles³⁰

- 1) feladatát a katasztrófavédelem szervezetében meghatározott függelmi viszonyok rendszerében teljesíteni,
- 2) gondoskodni a rábízott felszerelések, eszközök rendeltetésszerű használatáról, karbantartásáról, védelméről, közvetlen környezete rendjéről, tisztaságáról,
- 3) fokozott gondossággal és ésszerű takarékosággal bánni a rábízott és a szolgálati tevékenységhez kapcsolódó anyagi javakkal, minden törvényes eszközzel megakadályozni annak károsodását, pazarlását,
- 4) tiszteletben tartani munkatársai és beosztottjai emberi méltóságát,
- 5) szolgálati, munkaköri, szakmai feladatait beosztásának megfelelően, a legjobb tudása szerint ellátni,
- 6) az esküjében, fogadalmában vállalt, jogszabályokban, munkaköri leírásában előírt, valamint az előjárói által meghatározott utasítást teljesíteni,
- 7) a szolgálati feladatok végrehajtására vonatkozó tényeket és körülményeket a valóságnak megfelelően jelenteni,
- 8) a szolgálat ellátásához, az esküjében, fogadalmában vállalt kötelezettségének teljesítéséhez szükséges szakmai képzettséget, általános műveltséget és fizikai erőnlétet megszerezni és fenntartani, amelyhez a munkáltató segítséget nyújt,
- 9) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állományára vonatkozó alaki szabályokat betartani,
- 10) a szolgálati feladatainak ellátása során hivatali, ügyeleti, készülségi, készenléti és készenléti jellegű szolgálatot teljesíteni.

A hivatali munkaidő meghatározásáról az állományilletékes parancsnok - az előjáró parancsnok tájékoztatásával - intézkedik az irányítása alatt álló szervezet vonatkozásában.

Az ügyeleti szolgálatot ellátó katasztrófavédelmi hivatásos állományú részére biztosítani kell azokat az eszközöket, amelyek a feladat zavartalan ellátásához és a feladatkörébe tartozó intézkedések megtételéhez szükségesek.

Az ügyeleti szolgálatot ellátó katasztrófavédelmi hivatásos állományút feladatának teljesítésétől elvonni, más feladatra igénybe venni nem lehet.

A készenléti jellegű beosztás esetén a katasztrófavédelmi hivatásos állományú 24 órás váltásos munkarendbe tartozó beosztásban, állandó készenléti helyzetben a szolgálatteljesítés helyén látja el a szolgálatát.

³⁰ 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról 4.§

Készenléti szolgálat esetén a katasztrófavédelmi hivatásos állományú a hivatali munkaidején túl a szolgálatteljesítés helyén kívül áll készenléletben, és szükség esetén a szolgálati beosztásához előírt feladatra köteles jelentkezni.

5.4. A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei

5.4.1. Foglalkozás, szakma, hivatás

A foglalkozás megélhetést biztosító rendszeres tevékenység, munka, szakma. Hivatásnak általában azokat a foglalkozásokat nevezzük, amelyek művelésekor a személyes érdekeket háttérbe helyezve a társadalom, és annak tagjainak érdekében kell önálló, alkotó felelős döntéseket hozni.

5.4.2. A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a Hszt-ben

A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a hivatásos állomány tagjai tekintetében különösen:

- 1) a hűség,
- 2) a nemzeti érdek előnyben részesítése,
- 3) a méltóság és a tisztesség,
- 4) az előítéletektől való mentesség,
- 5) a pártatlanság,
- 6) a felelősségtudat,
- 7) a szakszerűség,
- 8) az együttműködés és az arányosság.³¹

A fentiekén kívül a **vezetői beosztást betöltőkkel és a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban álló vezetőkkel szemben támasztott** további etikai alapelvek:

- a példamutatás,
- a szakmai szempontok érvényesítése és a
- számonkérési kötelezettség.

5.4.3. A Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex

A Magyar Rendvédelmi Kar (a továbbiakban: MRK) a rendvédelmi szervek hivatásos állománya tagjainak és rendvédelmi igazgatási alkalmazottainak önkormányzattal rendelkező rendvédelmi szakmai köztestülete. Az MRK kötelező tagsági viszony alapján működik. A rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszony vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony alapján az állomány tagja az MRK tagjává válik.

A Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és az Etikai Eljárási Szabályzata.³²

Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexben összefoglalt követelményrendszer betartását alapvetően az érintett szervezetek szervezeti kultúrája, az MRK tagjainak morálja, szakmai és emberi lelkiismerete biztosíthatja. A Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexben néhány területen (pl. a

³¹ 2015. évi XLII. törvény 14.§

³² Az MRK 2015. évi XLII. törvény 292. § (4) bekezdés 9. pontjában és a Magyar Rendvédelmi Kar Alapszabályának II. 2. c) pontjában kapott felhatalmazás alapján alkotta meg a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexet és az Etikai Eljárási Szabályzatot.

korruptió, vagy az összeférhetetlenség esetében) a jogi előírásokat erkölcsi elvárások megfogalmazásával is indokolt volt megerősíteni. A Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex célja, hogy összefoglalja és meghatározza mindazon magatartási és viselkedési követelményeket.³³

5.4.4. Az egyes rendvédelmi szervek Hivatásetikai Kódexei

A rendőrség Etikai Kódexe³⁴

Célja, hogy erkölcsi iránymutatásul szolgáljon, mind a szolgálatban, mind a szolgálaton kívül tanúsítandó magatartások tekintetében, morális alapot biztosítson a felmerülő szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet nyújtson mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá zsinórmértékül szolgáljon a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez.

A Büntetés-végrehajtási szervezet Etikai Kódexe³⁵

A büntetés-végrehajtási szervezet részt vesz az állam büntetőhatalmának gyakorlásában, ennek során jelentős szerepet játszik a bűnmegelőzésben, a közrend védelmében. A szabadságuktól megfosztott személyek fogva tartásával járó sajátos munka az abban közreműködő személyzettől magas szintű erkölcsi felelősséget, érték- és normakövetést vár el. Ezen – nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott és a magyar jogrendszerben is megjelenő – elvárások jelennek meg a büntetés-végrehajtási szervezet Etikai Kódexében.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek Hivatásetikai Szabályzata³⁶

A Hivatásetikai Szabályzat a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel jogviszonyban álló foglalkoztatottaitól elvárt foglalkozásetikai és magatartási szabályok gyűjteménye.

A jogviszonyban álló foglalkoztatottak a rájuk kötelező erővel vonatkozó a Magyar Rendvédelmi Kar Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és Etikai Eljárási Szabályzatában, valamint a Magyar Kormánytisztviselői Kar Hivatásetikai Kódexében (a továbbiakban együtt: Etikai Kódex) meghatározott szabályokat, értékeket az intézkedéssel összhangban kötelesek megtartani.

6. A rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a szolgálati viszonyra vonatkozó általános szabályok, jogosultságok, kötelezettségek, valamint juttatások, járandóságok, karrierlehetőségek

6.1. A Hszt. hatályára vonatkozó rendelkezések

A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjainak jogállásáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) szervi hatálya alá tartozik:

- a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv,
- b) a belső bűnmegelőzési és büntetőeljárásügyi feladatokat ellátó szerv,

³³ http://www.rendvedelmikar.hu/letoltes/document/document_176.pdf

³⁴ <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>

³⁵ <https://bv.gov.hu/hu/etikaikodex>

³⁶ A hivatásos katasztrófavédelmi szervek hivatásetikai szabályzata a 31/2017. számú BM OKF főigazgatói intézkedés mellékleteként került kiadásra.
http://www.katasztrofavedelem.hu/letoltes/szervezet/hivatasetikai_szabalyzat_2017.pdf

- c) a terrorizmust elhárító szerv,
- d) az idegenrendészeti szerv [az a)-d) pontban felsorolt szervek a továbbiakban együtt: rendőrség],
- e) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
- f) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- g) az Országgyűlési Őrség,
- h) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint
- i) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

A Hszt. tárgyi hatálya:

Az a)-i) pontban felsorolt rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állománya tagjainak hivatásos szolgálati jogviszonyára (a továbbiakban: szolgálati viszony) és egyes társadalombiztosítási ellátására terjed ki.

A Hszt.-t eltérésekkel kell alkalmazni:

- **Országgyűlési Őrség hivatásos állományának szolgálati viszonyára** az Országgyűlésről szóló törvényben,
- **Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományának szolgálati viszonyára** Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvényben

foglaltak szerint.

A Hszt. rendelkezéseit az alábbi esetekben és körben is alkalmazni kell:

- 1) a hivatásos szolgálatra jelentkezőkre,
- 2) a rendvédelmi oktatási intézménybe, hivatásos szolgálat ellátására jogosító képzésre jelentkezőkre,
- 3) a rendvédelmi oktatási intézmény nem hivatásos állományának ösztöndíjas hallgatóira, tanulóira,
- 4) a rendvédelmi oktatási intézmény tisztjelöltjeire (a továbbiakban: tisztjelölt),
- 5) a szolgálati nyugdíjasokra, valamint
- 6) a hivatásos állomány tagja és a szolgálati nyugdíjas közeli hozzátartozóira.

A Hszt.-ben meghatározott általános rendelkezések közül a rendvédelmi szervvel rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban állókra is alkalmazni kell az alábbiakat:

- 1) a rendvédelmi hivatás etikai alapelveit,
- 2) a rendvédelmi igazgatási alkalmazottak szolgálati jogviszonya,³⁷
- 3) a Magyar Rendvédelmi Kar,³⁸
- 4) a szakszervezet³⁹ rendelkezéseit.

A rendvédelmi szervnél foglalkoztatott munkavállalókra a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) rendelkezéseit a Hszt.-ben⁴⁰ foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Hszt.-t⁴¹ a rendvédelmi szervnél igazságügyi alkalmazotti jogviszonyban is kell alkalmazni.

³⁷ Hszt. XXVIII/A. fejezet:

³⁸ Hszt. XXIX. fejezet

³⁹ XXX. fejezet

⁴⁰ Hszt. 287/C. §

⁴¹ Hszt. 287/D. §

A rendvédelmi egészségkárosodási keresetkiegészítésre és a rendvédelmi egészségkárosodási járadékra vonatkozó rendelkezéseket a szolgálati viszony megszűnését követően a hivatásos állomány volt tagjára és közeli hozzátartozóira is alkalmazni kell.

A Hszt. rendvédelmi szerv kártérítési felelősségére⁴² és a Hszt. hatálybalépésekor el nem évült követelésekre vonatkozó szabályokat⁴³ a rendvédelmi szerv teljes személyi állományára alkalmazni kell.

6.2. A szolgálati viszony jellege

A Hszt. hatálya alá tartozó hivatásos állományú különleges közsolgálati jogviszonyban álló jogalany. A jogviszony jellegét más jogviszonyoktól eltérő sajátosságok különböztetik meg. A Hszt. hatálya alá tartozó jogalany a jogviszony keletkezését önkéntesen, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, akár életének és testi épségének kockázatásával, egyes alapjogai korlátozásával vállalja.

Ebben a jogviszonyban az állomány tagját – a sajátos szolgálati körülmények miatt - jogszabályokban meghatározott különleges kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik.

A szolgálati viszony alanya az állam képviselőjében a rendvédelmi szerv, valamint a szolgálatában álló hivatásos állomány tagja.

A szolgálati viszonytal kapcsolatos munkáltatói jogokat – a Hszt.-ben meghatározott kivétellel - az állományilletékes parancsnok gyakorolja.

6.2.1. Az alapvető jogok korlátozása

A korlátozással érintett alapvető jogok

- 1) A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása.
- 2) A véleménynyilvánítás szabadsága.
- 3) Gyülekezési jog.
- 4) Egyesülési jog.
- 5) Az anyanyelv használata.
- 6) Választójog.
- 7) A munka és foglalkozás szabad megválasztása.
- 8) A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása.

6.3. A szolgálati viszony létesítésének feltételei

Szolgálati viszony azzal az önként jelentkező, cselekvőképes, állandó belföldi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárral létesíthető,

- 1) aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, és életkora a hivatásos szolgálat rá irányadó felső korhatáránál legalább tíz évvel kevesebb,
- 2) aki rendelkezik a tervezett szolgálati beosztás besorolási osztálya szerint meghatározott iskolai végzettséggel és a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályban a szolgálati viszony létesítésének feltételeként meghatározott szakképzettséggel,
- 3) aki a hivatásos szolgálatra és a tervezett szolgálati beosztására egészségi, pszichikai és fizikai szempontból alkalmas,
- 4) akinek életvitele nem kifogásolható, és aki írásban tudomásul veszi, hogy azt a szolgálati viszony létesítését megelőzően, valamint a szolgálati viszony fennállása alatt

⁴² Hszt. 255/A. §

⁴³ Hszt. 362/D. §

ellenőrizhetik, továbbá tudomásul veszi, hogy a szolgálati viszony fennállása alatt az ezzel kapcsolatos nyilatkozat visszavonása a szolgálati viszony törvény erejénél fogva történő megszűnését eredményezi,

- 5) aki elfogadja egyes alapvető jogainak Hszt. szerinti korlátozását,
- 6) aki tudomásul veszi, hogy szolgálati viszonyának fennállása alatt szolgálata törvényes ellátását tudta és beleegyezése nélkül - a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv a rendőrségről szóló törvény szerinti megbízhatósági vizsgálattal ellenőrizheti,
- 7) aki tudomásul veszi és elfogadja a hivatásos szolgálattal járó, szolgálati viszonyra vonatkozó szabályokban meghatározott kötelezettségeket és elvárásokat, valamint
- 8) akinél nem állnak fenn a szolgálati viszony létesítését kizáró körülmények.

Nem létesíthető szolgálati viszony azzal,

- 1) aki büntetett előéletű,
- 2) aki a betöltendő szolgálati beosztásnak megfelelő foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll,
- 3) aki büntetlen előéletű, de a bíróság bűncselekmény elkövetése miatt büntetőjogi felelősségét jogerős ítéletben megállapította,
- 4) akivel szemben a bíróság kényszergyógykezelést alkalmazott, a kényszergyógykezelést megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől számított három évig,
- 5) akivel szemben a bíróság próbára bocsátást alkalmazott, a próbaidő, annak meghosszabbítása esetén a meghosszabbított próbaidő elteltétől számított három évig,
- 6) aki büntetőeljárás - ide nem értve a magánvádas vagy pótmagánvádas eljárást - hatálya alatt áll,
- 7) aki korábban már állt szolgálati viszonyban és szolgálati viszonya fenyítés kiszabása, büntetőeljárás miatt, létszámcsökkentés, átszervezés miatt és a részére felajánlott más beosztást nem fogadta el.

Nem létesíthető szolgálati viszony a fentieken túl olyan személlyel, akinek tervezett szolgálati beosztása nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső szolgálati beosztásnak minősül, és a nemzetbiztonsági ellenőrzés során kiállított biztonsági szakvélemény szerint a biztonsági feltételeknek nem felel meg.⁴⁴

A szolgálati viszony a hivatásos állományba való kinevezéssel és annak elfogadásával határozatlan vagy a Hszt. rendelkezése alapján **határozott időre létesül**. A hivatásos állományba kinevezett személy esküt tesz. Ha a hivatásos állomány tagja az eskü letételét megtagadja, a szolgálati viszony létesítésére az érvénytelenség szabályait kell alkalmazni. Az eskü letételéig a hivatásos állomány tagja nem állítható szolgálatba.

A szolgálati viszony létesítésekor legalább három, de legfeljebb tizenkét hónapig terjedő **próbaidőt kell kikötni**. A hivatásos állomány tagja a próbaidő alatt a jogszabályban meghatározott illetményre és a szolgálat teljesítéséhez szükséges egyéb ellátásra jogosult. A próbaidő alatt a szolgálati viszonyt bármelyik fél indokolás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti.

A szolgálati viszony – a Hszt-ben meghatározott eseteket kivéve - a hivatásos állomány tagjának beleegyezésével módosítható.

⁴⁴ Kivéve, ha a nemzetbiztonsági ellenőrzés tárgykörét szabályozó törvény szerint arra feljogosított személy a nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső jogviszony létesítését jóváhagyta. Hszt.33.§

6.4. A szolgálati viszony megszűnésének esetei

A szolgálati viszony megszűnik:

- 1) a szolgálat felső korhatárának elérésével,
- 2) a hivatásos állomány tagjának halálával,
- 3) a törvény erejénél fogva, e törvényben meghatározott esetekben,
- 4) az érvénytelen jognyilatkozat alapján jött létre,
- 5) a határozott időre létesített szolgálati viszony esetében a határozott időtartam leteltével,
- 6) a szolgálati viszony megszüntetése fenyítés kiszabásával,
- 7) büntetőeljárás keretében szolgálati viszony megszüntetése, lefokozás, a szolgálati viszony keretében betöltött szolgálati beosztás ellátásához szükséges tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás vagy közügyektől eltiltás alkalmazásával.

A szolgálati viszony megszüntethető:

- 1) közös megegyezéssel,
- 2) lemondással,
- 3) azonnali hatályú lemondással,
- 4) felmentéssel,
- 5) kormányzati szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti jogviszonyba, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyba vagy igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszonyba történő áthelyezéssel,
- 6) más rendvédelmi szervhez történő áthelyezéssel,
- 7) a Magyar Honvédséghez történő áthelyezéssel,
- 8) azonnali hatállyal a próbaidő alatt.

A szolgálati viszonyra vonatkozó alapelvek

- 1) Együttműködési kötelezettség.
- 2) A joggal való visszaélés tilalma.
- 3) Az egyenlő bánásmód követelménye.
- 4) Jognyilatkozatok.
- 5) A jognyilatkozat megtámadhatósága, semmissége.
- 6) A szolgálati viszonyral kapcsolatos igény elévülése.
- 7) A határidők számítása.

6.5. A hivatásos szolgálati jogviszony tartalma

A szolgálati jogviszony tartalmát, a jogviszony alanyai jogainak és kötelezettségeinek összessége képezi.

6.5.1. Elöljárói kötelezettségek

Elöljárói kötelezettségek

- a hivatásos állomány tagja feladatait a munkaköri leírásban rögzíteni, őt a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályok, illetve az egyéb jogszabályok szerint foglalkoztatni, részére az egészséges és biztonságos szolgálatteljesítés feltételeit biztosítani,
- a szolgálati feladatok ellátását úgy megszervezni, hogy a hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból eredő jogait gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni tudja,
- a feladatok elvégzéséhez szükséges tájékoztatást és irányítást megadni, a szolgálatteljesítéshez szükséges ismeretek megszerzését biztosítani.

6.5.2. A hivatásos állomány tagjának kötelességei

A hivatásos állomány általános kötelességei

- 1) az előírt helyen és időben, szolgálatképes állapotban megjelenni és feladatát teljesíteni, illetve e célból rendelkezésre állni;
- 2) a szolgálati feladatait a törvényes előírásoknak, a parancsoknak és intézkedéseknek megfelelően – szükség esetén a veszély vállalásával –, az elvárható szakértelemmel és gondossággal, pártatlanul és igazságosan végrehajtani;
- 3) a munkatársaival együttműködni, a munkáját úgy végezni, és általában olyan magatartást tanúsítani, hogy az – kivéve, ha ez a feladat végrehajtásával elkerülhetetlenül együtt jár – más egészségét, testi épségét ne veszélyeztesse, anyagi károsodását ne idézze elő;
- 4) a számára meghatározott iskolai rendszerű vagy iskolai rendszeren kívüli oktatásban, képzésben részt venni, és az előírt vizsgákat letenni;
- 5) az egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek eleget tenni, és az ezek ellenőrzése érdekében szükséges, a miniszter által meghatározott felméréseknek, szűréseknek és vizsgálatoknak magát alávetni, egészségének megóvása, illetőleg gyógyulása érdekében előírt orvosi utasításokat betartani;
- 6) a jogszabályban foglalt esetben magát kötelező védőoltásnak - az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 58. § (1)-(3) bekezdésében foglalt korlátozásokkal – alávetni;
- 7) a rábízott, a szolgálat ellátásához biztosított eszközt, felszerelést megóvni, rendeltetészerűen használni;
- 8) a szolgálatképes állapot megállapítása érdekében a befolyásoltság kiszűrése céljából az alkohol, a kábítószer vagy pszichotróp anyag fogyasztásának ellenőrzését célzó, műtétnek nem minősülő vizsgálatnak magát alávetni a miniszteri rendeletben meghatározott szabályok szerint;
- 9) munkatársaival az emberi méltóság és a függelmi viszonyok tiszteletben tartásával érintkezni.

6.6. Az illetmény, a juttatások, költségtérítések, kedvezmények és támogatások

A hivatásos állomány tagja szolgálati viszonya alapján **alapilletményből**, az **egyéb pótlékokból** és **teljesítményjuttatásból** álló illetményre jogosult. Az illetményt száz forintra kerekítve kell megállapítani.

A hivatásos állomány tagja **havonta alapilletményre és az egyéb pótlékokra** jogosult. **Az alapilletmény:**

- **beosztási illetményből**, (a hivatásos állomány tagjának besorolása alapján megállapított fizetési fokozathoz tartozó illetményszorzó és a rendvédelmi illetményalap szorzata.)
- **szolgálati időpótlékból**, (A hivatásos állomány tagját tíz szolgálati viszonyban eltöltött évet követő naptól megillető, a szolgálatban eltöltött további öt évenként növekvő mértékű, a rendvédelmi illetményalap meghatározott százalékában megállapított illetményelem.)
- **hivatásos pótlékból** tevődik össze. (A hivatásos állomány esküjében vállalt többletkötelezettségek és a szolgálati beosztással járó többlet-igénybevétel és -terhelés ellentételezését szolgálja. Mértékét a miniszter a rendvédelmi illetményalap 50-650%-a közötti értékben állapítja meg.)

- Az ellátott feladattól és körülményektől függően a hivatásos állomány tagja **egyéb pótlékokra** jogosult.

Az **alapilletmény** nem lehet kevesebb a jogszabályban meghatározott, a betöltött szolgálati beosztáshoz szükséges iskolai végzettség, szakképesítés szintjétől függő garantált bérminimum összegénél.⁴⁵

A hivatásos állomány tagja az előző évi egyéni **teljesítményértékelésének** eredményétől függően, a szervezeti egység számára a szervezeti teljesítményértékelés eredménye alapján a személyi juttatás előirányzatán belül biztosított költségvetési keret terhére évente két alkalommal, április és szeptember hónapban, egyenlő mértékű **teljesítményjuttatásban** részesíthető. A teljesítményjuttatás a kifizetés évére meghatározott mértéke nem haladhatja meg a hivatásos állomány tagja alapilletményének háromszorosát.

Az egyéb pótlékok

Ha a hivatásos állomány tagja olyan szolgálati beosztást tölt be, amelyben idegen nyelv használata szükséges, **idegennyelv-tudási pótlékokra** jogosult. Az idegennyelv-tudást az államilag elismert nyelvvizsga eredményét igazoló bizonyítvánnyal vagy azzal egyenértékű okirattal kell igazolni.

A hivatásos állomány tagja a szolgálatteljesítési helyétől, idejétől és körülményeitől függően, a miniszteri rendeletben meghatározott feltételekkel a **következő pótlékokra** jogosult:

- a nagyfrekvenciás és ionizáló sugárzásnak, mérgezésnek vagy biológiai kóroki tényezők jelenléte miatt fertőzés veszélyének kitett beosztásban szolgálatot teljesítők pótléka havonta a rendvédelmi illetményalap 25%-a,
- a preferált településen szolgálatot teljesítők pótléka havonta a rendvédelmi illetményalap 50%-a,
- az éjszakai pótlék teljesített óránként a rendvédelmi illetményalap 0,5%-a, valamint
- a készenléti pótlék teljesített óránként a rendvédelmi illetményalap 0,25%-a, kiemelt készenlét esetén 1%-a.

Jubileumi jutalom:

A hivatásos állomány tagja **jubileumi jutalomra jogosult**, amelynek mértéke:

- huszonöt év szolgálati viszonyban töltött idő esetén kéthavi,
- harminc év szolgálati viszonyban töltött idő esetén háromhavi,
- harmincöt év szolgálati viszonyban töltött idő esetén öthavi,
- negyven, és ezt követő minden öt év szolgálati viszonyban töltött idő esetén héthavi távolléti díjnak megfelelő összeg.

Napidíj

A hivatásos állomány tagja a belföldi szolgálati kiküldetése esetén a rendvédelmi illetményalap egy munkanapra eső összegének 25%-ában megállapított napidíjra jogosult. Nem jár a napidíj, ha a belföldi szolgálati kiküldetésben töltött idő a négy órát nem éri el, a napidíj fele jár, ha a nyolc órát nem éri el.

⁴⁵ E rendelkezést nem kell alkalmazni a hivatásos állomány pályakezdő tagjaira a rész-szakképesítés megszerzéséig.

Távolléti díj

Távolléti díj fejében a hivatásos állomány tagja részére **az alapilletmény, valamint a rendszeres illetménypótlékok együttes összegének a távollét idejére számított időarányos átlaga jár. Rendszeres illetménypótlék:**

- az idegennyelv-tudási pótlék,
- a nagyfrekvenciás és ionizáló sugárzásnak, mérgezésnek vagy biológiai kóroki tényezők jelenléte miatt fertőzés veszélyének kitett beosztásban szolgálatot teljesítők pótléka,
- a preferált településen szolgálatot teljesítők pótléka,
- tanácsosi, főtanácsosi címpótlék.

Az érdemek elismerése

A hivatásos állomány tagja a szolgálati feladat kiemelkedő teljesítéséért vagy a szolgálati feladatok hosszabb időn át történő eredményes végzéséért a következő **elismerésekben részesíthető:**

- 1) írásbeli dicséret,
- 2) miniszteri elismerő oklevél,
- 3) pénz- vagy tárgyjutalom,
- 4) a miniszter által adományozott, névre szóló szál- vagy lőfegyver, emléktárgy,
- 5) hazai vagy külföldi jutalomüdülés,
- 6) egy fizetési fokozattal való előresorolás,
- 7) eggyel magasabb rendfokozatba történő soron kívüli előléptetés,
- 8) tanácsosi vagy főtanácsosi kitüntető cím,
- 9) a miniszter által alapított díj, plakett, emléklap, valamint
- 10) szolgálati jel.

Kedvezmények és támogatások

A hivatásos állomány tagja részére **visszatérítendő vagy vissza nem térítendő szociális, jóléti és kulturális kedvezmények és támogatások** biztosíthatók. Ezek különösen a következők:

- 1) üdülési támogatás,
- 2) családalapítási támogatás,
- 3) szociális támogatás,
- 4) illetményelőleg, valamint
- 5) tanulmányi ösztöndíj, képzési, továbbképzési támogatás.

A hivatásos állomány tagját a belföldi menetrend szerinti távolsági közlekedési eszközök igénybevételénél jogszabályban meghatározott utazási kedvezmény illeti meg.

A miniszter rendeletben további szociális, jóléti és kulturális kedvezményeket és támogatásokat állapíthat meg a hivatásos állomány tagja, közeli hozzátartozója, valamint a szolgálati nyugdíjas és közeli hozzátartozója részére.

Természetbeni ellátás

A hivatásos állomány tagját a természetbeni ellátás keretében térítésmentesen el kell látni a rendvédelmi szerv feladatainak megfelelő fegyverzettel, felszereléssel, ruházattal és - a jogszabályban meghatározott esetben - étellel. Az ellátási normákban meghatározott

egyenruházati és felszerelési cikkek beszerzésére első alkalommal a szolgálati viszony létesítésekor alapfelszerelési, ezt követően pedig évenként ruházati utánpótlási ellátmány jár. A hivatásos állomány tagja évente a rendvédelmi illetményalap 250%-ának megfelelő mértékű ruházati utánpótlási ellátmányra jogosult, amely természetben is kiadható.

Választható juttatások

A hivatásos állomány tagja természetbeni juttatásként - választása szerint – jogszabályokban meghatározott⁴⁶ juttatásokra, legfeljebb az ott meghatározott mértékig és feltételekkel jogosult (cafeteria).

6.7. A rendvédelmi igazgatási alkalmazottak szolgálati jogviszonya

6.7.1. A Hszt. rendvédelmi alkalmazottakra vonatkozó rendelkezései

A Hszt. rendvédelmi igazgatási alkalmazottakra vonatkozó rendelkezéseinek⁴⁷ hatálya rendvédelmi szerv⁴⁸ által rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban (a továbbiakban: igazgatási jogviszonyban) foglalkoztatott rendvédelmi igazgatási alkalmazottakra (a továbbiakban: rendvédelmi alkalmazott) terjed ki.

A Hszt. rendvédelmi alkalmazottakra vonatkozó speciális rendelkezései:

A Hszt.-ben meghatározott általános rendelkezések közül a rendvédelmi szervvel rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban állókra is alkalmazni kell az alábbiakat:

- a rendvédelmi hivatás etikai alapelveit,
- a rendvédelmi igazgatási alkalmazottak szolgálati jogviszonya,⁴⁹
- a Magyar Rendvédelmi Kar,⁵⁰
- a szakszervezet⁵¹

rendelkezéseit.

A rendvédelmi alkalmazottra a Hszt. megjelölt rendelkezéseit eltérésekkel kell alkalmazni azzal, hogy

- 1) szolgálati viszonyon az igazgatási jogviszonyt,
- 2) szolgálati érdeken rendvédelmi érdeket,
- 3) hivatásos állomány tagján rendvédelmi alkalmazottat,
- 4) szolgálati feladaton munkaköri feladatot,
- 5) parancson egyedi munkáltatói intézkedést vagy utasítást,
- 6) állományilletékes parancsnokon a szervezeti egység vezetőjét,
- 7) szolgálati helyen a munkavégzés helyét,
- 8) szolgálatteljesítésen a munkavégzést,
- 9) szolgálati beosztáson munkakört,
- 10) szolgálati viszonyra vonatkozó szabályon az igazgatási jogviszonyra vonatkozó szabályt

kell érteni.

⁴⁶ A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 71. § (1) bekezdésében

⁴⁷ Hszt. XXVIII/A. FEJEZET

⁴⁸ A Hszt. 1. § (1) bekezdés a)-f) és h) pontja szerinti rendvédelmi szerv

⁴⁹ Hszt. XXVIII/A. fejezet:

⁵⁰ XXIX. fejezet

⁵¹ XXX. fejezet

6.7.2 Az igazgatási jogviszony jellege, alanyai

Az **igazgatási jogviszony** az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a rendvédelmi alkalmazott között létrejött különleges foglalkoztatási viszony, amelyben mindkét felet a sajátos rendvédelmi körülményeknek megfelelő, az igazgatási jogviszonyra vonatkozó szabályban és más jogszabályban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.

Az igazgatási jogviszonnyal kapcsolatos **munkáltatói jogokat a rendvédelmi szerv** szervezeti egységének vezetője gyakorolja.

A rendvédelmi alkalmazott az **igazgatási jogviszonyból fakadó kötelmeit** – a rendvédelmi szerv rendeltetés szerinti feladatainak megvalósítása érdekében – **egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.**

A rendvédelmi szerv a rendvédelmi alkalmazott részére a kötelmeihez igazodó, azok teljesítéséhez szükséges feltételeket, a Hszt.-ben **megállapított díjazást, juttatásokat és kedvezményeket biztosítja.**

A rendvédelmi alkalmazottra a **rendvédelmi hivatás etikai alapelveit**⁵² alkalmazni kell

A rendvédelmi alkalmazottat el kell látni a rendvédelmi szervhez tartozást igazoló szolgálati igazolvánnyal.

6.7.3. A rendvédelmi alkalmazott alapvető jogainak érvényesülése és azok korlátozása

A rendvédelmi alkalmazott személyiségi jogait tiszteletben kell tartani. A rendvédelmi alkalmazott személyiségi joga akkor korlátozható, ha a korlátozás a rendvédelmi érdek rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével arányos. Ha a munkáltatói jogkör gyakorlása során a munkáltatói intézkedés a rendvédelmi alkalmazott jogainak korlátozásával jár, a munkáltatói jogkör gyakorlójának a több lehetséges és alkalmas korlátozás közül azt kell választania, amely az eredmény biztosítása mellett a rendvédelmi alkalmazottra a legkisebb sérelemmel jár.

A személyiségi jog korlátozásának módjáról, feltételeiről és várható tartamáról a rendvédelmi alkalmazottat előzetesen tájékoztatni kell.

A rendvédelmi alkalmazott a személyiségi jogáról általános jelleggel előre nem mondhat le. A rendvédelmi alkalmazott személyiségi jogáról rendelkező jognyilatkozatot érvényesen csak írásban tehet. A rendvédelmi alkalmazottól csak olyan nyilatkozat megtétele vagy adat közlése kérhető, illetve vele szemben csak olyan alkalmassági vizsgálat alkalmazható, amely személyiségi jogait nem sérti, és az igazgatási jogviszony létesítése vagy megszűnése szempontjából lényeges.

Az alapvető jogok korlátozása

A korlátozással érintett alapjogok:

- 1) A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása.
- 2) A véleménynyilvánítás szabadsága.
- 3) Választójog.
- 4) A munka és foglalkozás szabad megválasztása.

⁵² A vezetői beosztást betöltőkkel és a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban álló vezetőkkel szemben támasztott további etikai alapelv a példamutatás, a szakmai szempontok érvényesítése és a számonkérési kötelezettség.

5) A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása.

6.7.4. Az igazgatási jogviszony létesítése, a nemzetbiztonsági ellenőrzés

Igazgatási jogviszony azzal a cselekvőképes, tizennyolcadik életévét betöltött, állandó belföldi lakóhellyel rendelkező, büntetlen előéletű, magyar állampolgárral létesíthető,

- 1) aki rendelkezik a munkakörhöz meghatározott, legalább érettségi végzettséggel,
- 2) aki a munkakör ellátására egészségi szempontból alkalmas,
- 3) aki elfogadja egyes alapvető jogainak e törvény szerinti korlátozását,
- 4) aki nem áll állam elleni bűncselekmény, igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény, korrupciós bűncselekmény vagy közélet tisztasága, valamint a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmény hivatali bűncselekmény illetve közbizalom elleni bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás hatálya alatt,
- 5) akinél nem állnak fenn az igazgatási jogviszony létesítését kizáró körülmények.

Nem létesíthető szolgálati viszony azzal,

- 1) aki büntetett előéletű,
- 2) aki a betöltendő szolgálati beosztásnak megfelelő foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll,
- 3) aki büntetlen előéletű, de a bíróság bűncselekmény elkövetése miatt büntetőjogi felelősségét jogerős ítéletben megállapította,
- 4) akivel szemben a bíróság kényszergyógykezelést alkalmazott, a kényszergyógykezelést megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől számított három évig,
- 5) akivel szemben a bíróság próbára bocsátást alkalmazott, a próbaidő, annak meghosszabbítása esetén a meghosszabbított próbaidő elteltétől számított három évig,
- 6) aki büntetőeljárás - ide nem értve a magánvádas vagy pótmagánvádas eljárást - hatálya alatt áll,
- 7) aki korábban már állt szolgálati viszonyban, és szolgálati viszonya fenytés kiszabása, büntetőeljárás miatt, létszámcsökkentés, átszervezés miatt, és a részére felajánlott más beosztást nem fogadta el.

Az igazgatási jogviszony létrejöttének további feltételei:

A miniszter rendeletben állapítja meg azokat a munkaköröket, amelyeknél az igazgatási jogviszony létesítésének feltétele kifogástalan életvitel ellenőrzése. Az igazgatási jogviszony létesítését megelőző, valamint a fennállása alatti kifogástalan életvitel ellenőrzés lehetőségének tudomásulvételével egyidejűleg, a kinevezés feltétele annak tudomásul vétele, hogy a jogviszony fennállása alatt a kifogástalan életvitel ellenőrzésével kapcsolatos, nyilatkozat visszavonása a jogviszony törvény erejénél fogva történő megszűnését eredményezi.

Az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló törvény alapján meghatározott munkakörök esetében a kinevezés feltétele a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség teljesítése. Ha a munkakör nemzetbiztonsági ellenőrzés alá eső munkakörnek minősül, a kinevezés feltétele a nemzetbiztonsági ellenőrzéshez való hozzájárulás.

6.7.5. Kinevezés, próbaidő, kiválasztási eljárás

Az igazgatási jogviszony **kinevezéssel és annak elfogadásával határozatlan** vagy a Hszt. rendelkezése alapján **határozott időre** létesül. A rendvédelmi alkalmazottnak kinevezésekor esküt kell tennie. Az eskütételt a rendvédelmi szerv köteles a kinevezés előtt megszervezni. Az eskütételre a munkáltatói jogkör gyakorlója vagy az általa kijelölt vezető előtt kerülhet sor. Az esküt szóban kell elmondani és írásban megerősíteni. Az eskütétel elmaradása érvénytelenségi

ok. Eskütétel hiányában a rendvédelmi alkalmazott nem állítható munkába, erre bárki hivatkozhat.

A kinevezési okmánynak tartalmaznia kell a rendvédelmi alkalmazott

- 1) besorolásának alapjául szolgáló munkaköri osztályt, munkaköri kategóriát és fizetési fokozatot,
- 2) illetményét,
- 3) munkakörét és meghatározott feladatkörét,
- 4) munkavégzésének a helyét,
- 5) előmeneteléhez előírt kötelezettségeket, valamint
- 6) az igazgatási jogviszony kezdetének napját.

A kinevezési okmányhoz csatolni kell a rendvédelmi alkalmazott munkaköri leírását, tájékoztatni kell őt a munkavégzéshez szükséges munkavédelmi szabályokról, valamint a munkavégzés rendjéről. A kinevezési okmány egy példányát a rendvédelmi alkalmazottnak át kell adni.

Az igazgatási jogviszony létesítésekor – eltérő rendelkezés hiányában – legalább három, de legfeljebb hat hónapig terjedő **próbaidőt** kell kikötni.

A rendvédelmi alkalmazott a próbaidő alatt a jogszabályban meghatározott illetményre és a munkavégzéshez szükséges egyéb ellátásra jogosult. A **próbaidő alatt az igazgatási jogviszonyt bármelyik fél indokolás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti.**

Jogszabály vagy a rendvédelmi szerv döntése alapján a **kinevezés meghívásos vagy pályázati eljárás alapján történhet.** Pályázati eljárás esetén kinevezést adni csak olyan személynek lehet, aki a pályázaton részt vett, és a pályázati feltételeknek megfelelt.

Az igazgatási jogviszony módosítása és a kinevezéstől eltérő foglalkoztatás

Az igazgatási jogviszony – meghatározott eseteket kivéve – a rendvédelmi alkalmazott beleegyezésével módosítható. A kinevezés tartalmának módosítására a kinevezésre és annak elfogadására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A rendvédelmi érdekből történő kirendelés

A rendvédelmi alkalmazott rendvédelmi érdekből a rendvédelmi szerv vezetőjének döntése alapján, vagy más szerv és a rendvédelmi szerv megállapodása alapján – beleegyezésével – munkakör vagy meghatározott feladat ellátására más szervhez kirendelhető. A kirendelés határozatlan vagy határozott időre szól, de legfeljebb két évre történik.

A kirendelt rendvédelmi alkalmazott a más szervhez kirendelés ideje alatt a más szerv illetékes vezetőjének rendelkezései szerint teljesíti feladatát.

A tartós átirányítás

A rendvédelmi alkalmazott a rendvédelmi szerv hatékony működéséhez szükséges munkaszervezési okból beleegyezésével a munkaköréhez tartozó feladatok mellett más munkakörbe tartozó feladatokat láthat el. A tartós átirányítás időtartama legalább harminc nap, de legfeljebb egy év. A rendvédelmi alkalmazott a tartós átirányítás időtartamára havonta a rendvédelmi illetményalap 50-200%-áig terjedő mértékű megbízási díjra jogosult.

A kinevezéstől eltérő foglalkoztatás

A rendvédelmi alkalmazott a kinevezéstől eltérően is foglalkoztatható. **A kinevezéstől eltérő foglalkoztatás esetei:**

- **az ideiglenes átirányítás,** (a rendvédelmi szerv hatékony működéséhez szükséges munkaszervezési okból, ideiglenesen a munkáltatói jogkör gyakorlójának írásbeli utasítása alapján a munkaköréhez tartozó feladatok helyett vagy mellett más munkakörbe tartozó feladatokat lát el.)
- **a rendvédelmi érdekből történő átrendelés.** (rendvédelmi érdekből eredeti munkakörében való meghagyása mellett, beleegyezése nélkül a rendvédelmi szerv bármely szervezeti egységéhez vagy a rendvédelmi szervek között és bármely helységbe meghatározott feladat teljesítésére átrendelhető. Az átrendelés együttes időtartama naptári évenként a hatvan munkanapot nem haladhatja meg, amennyiben az átrendelésre közigazgatási határon belül kerül sor.

6.7.6. Az igazgatási jogviszony megszűnése

Az igazgatási jogviszony megszűnik:

- 1) a rendvédelmi alkalmazott halálával,
- 2) a 70. életév betöltésével,
- 3) ha a rendvédelmi alkalmazott a társadalombiztosítási szabályok alapján az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, és az öregségi teljes nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte,
- 4) ha az igazgatási jogviszony érvénytelen jognyilatkozat alapján jött létre,
- 5) a határozott időre létesített igazgatási jogviszony esetében a határozott időtartam leteltével,
- 6) a hivatalvesztés büntetés kiszabásával,
- 7) a törvény erejénél fogva, törvényben meghatározott esetekben.

Az igazgatási jogviszony megszüntethető:

- 1) közös megegyezéssel,
- 2) lemondással,
- 3) azonnali hatályú lemondással,
- 4) felmentéssel,
- 5) kormányzati szolgálati, állami szolgálati, közszolgálati, közalkalmazotti, hivatásos szolgálati jogviszonyba, katonai szolgálati jogviszonyba vagy igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszonyba történő áthelyezéssel,
- 6) más rendvédelmi szervhez történő áthelyezéssel,
- 7) azonnali hatállyal a próbaidő alatt.

A törvény erejénél fogva szűnik meg a rendvédelmi alkalmazott igazgatási jogviszonya, ha

- 1) Ha a Hszt.-ben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott, az igazgatási jogviszony fenntartásához szükséges, a munkáltatói jogkör gyakorlója által a rendvédelmi alkalmazottnak előírt képzési és vizsgakötelezettség teljesítését önhibájából elmulasztotta,
- 2) országgyűlési vagy európai parlamenti képviselővé, nemzetiségi szószólóvá, főpolgármesterré, főpolgármester-helyettesé, megyei közgyűlés elnökévé, alelnökévé, polgármesterré, alpolgármesterré, helyi vagy nemzetiségi önkormányzati képviselővé megválasztották,

- 3) az összeférhetlenség megszüntetését elmulasztotta,
- 4) állami vezetővé nevezték ki, vagy
- 5) a kifogástalan életvitel ellenőrzésével kapcsolatos nyilatkozatát az igazgatási jogviszony fennállása alatt visszavonja.

6.7.7. Az igazgatási jogviszony tartalma

A munkáltatói jogkört gyakorló köteles:

- a rendvédelmi alkalmazott feladatait munkaköri leírásban rögzíteni, őt az igazgatási jogviszonyra vonatkozó szabályok és az egyéb jogszabályok szerint foglalkoztatni, részére az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeit biztosítani, annak követelményeiről őt tájékoztatni,
- a feladatok ellátását úgy megszervezni, hogy a rendvédelmi alkalmazott az igazgatási jogviszonyból eredő jogait gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni tudja,
- a feladatok elvégzéséhez szükséges tájékoztatást és irányítást megadni, a munkavégzéshez szükséges ismeretek megszerzését biztosítani.

A rendvédelmi alkalmazott a munkavégzéssel összefüggésben köteles:

- az előírt helyen és időben, munkaképes állapotban megjelenni, ezt az állapotot a munkavégzés teljes ideje alatt fenntartani és feladatát teljesíteni, valamint e célból rendelkezésre állni,
- feladatait a törvényes előírásoknak és utasításoknak megfelelően, az elvárható szakértelemmel és gondossággal, pártatlanul és igazságosan végrehajtani,
- a munkatársaival együttműködni, munkáját úgy végezni, és általában olyan magatartást tanúsítani, hogy az más egészségét, testi épségét ne veszélyeztesse, anyagi károsodását ne idézze elő,
- a számára meghatározott iskolai rendszerű vagy iskolai rendszeren kívüli oktatásban, képzésben részt venni, és az előírt vizsgákat letenni,
- az egészségi alkalmassági követelményeknek eleget tenni,
- a rábízott, a munkavégzéshez biztosított eszközt, felszerelést megóvni, rendeltetésszerűen használni,
- munkatársaival az emberi méltóság tiszteletben tartásával érintkezni.

Az utasítás végrehajtása

A rendvédelmi alkalmazott munkavégzése során köteles végrehajtani a felettes utasítását. A rendvédelmi alkalmazott **köteles felettese utasításának végrehajtását megtagadni**, ha annak teljesítésével

- bűncselekményt valósítana meg, vagy
- más személy életét, testi épségét vagy egészségét, illetőleg a környezetét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné.

A rendvédelmi alkalmazott köteles az utasítást adó figyelmét felhívni, és egyben **kérheti az utasítás írásba foglalását, ha az, vagy annak végrehajtása:**

- szabálysértést valósítana meg,
- jogszabályba vagy a munkáltató által kiadott normatív utasításba ütközne,
- teljesítése kárt idézhet elő, és a rendvédelmi alkalmazott a következményekkel számolhat, vagy
- az utasítás az érintettek jogos érdekeit sérti.

Az utasítást adó az utasítás írásba foglalását nem tagadhatja meg. A rendvédelmi alkalmazottat az írásba foglalásra irányuló kérelme miatt hátrány nem érheti. A jogszabálysértő utasítás végrehajtásáért kizárólag az azt kiadó felel. Az utasítás jogszerű megtagadása nem menti fel a rendvédelmi alkalmazottat az alól, hogy munkavégzés céljából továbbra is rendelkezésre álljon, és a jogszerű utasításokat teljesítse.

Ha a rendvédelmi alkalmazott az utasítás teljesítésének jogszerű megtagadása következtében nem végez munkát, a kieső időre (állásidő) illetményre jogosult. A rendvédelmi alkalmazott a munkáltató utasításától akkor térhet el, ha ezt a munkáltató károsodástól való megóvása feltétlenül megköveteli és a munkáltató értesítésére nincs mód. Az utasítástól való eltérésről a munkáltatót haladéktalanul tájékoztatni kell.

6.7.8. Egészségi alkalmasság

A rendvédelmi alkalmazottnak meg kell felelnie a miniszter által meghatározott egészségi alkalmassági követelményeknek. Az alkalmassági feltételeket a rendvédelmi alkalmazott tudomására kell hozni, és az alkalmasságot rendszeresen ellenőrizni kell.

Az egészségi állapotra vonatkozó vizsgálati adatokat, a vizsgálatok teljes egészségügyi dokumentációját az alkalmasság megállapításában részt vevő orvos és pszichológus, valamint orvosi bizottság kezelheti, az kizárólag részükre továbbítható. A rendvédelmi alkalmazott jogosult az egészségi állapotára vonatkozó vizsgálat teljes dokumentációját megismerni, és kérelmére annak másolatát térítésmentesen rendelkezésére kell bocsátani.

A munkáltatói jogkör gyakorlónak kizárólag az alkalmasság minősítésére vonatkozó adat továbbítható.

6.7.9. Összeférhetetlenség

A rendvédelmi alkalmazott

- nem folytathat olyan tevékenységet, nem tanúsíthat olyan magatartást, amely pártatlan, befolyástól mentes tevékenységét veszélyeztetné;
- pártban tisztséget nem viselhet, párt nevében vagy érdekében - az országgyűlési, az európai parlamenti, illetve a helyi önkormányzati választásokon jelöltként való részvételt kivéve - közszereplést nem vállalhat;
- nem lehet gazdasági társaságnál vezető tisztségviselő, illetve felügyelőbizottsági tag, kivéve, ha a gazdasági társaság önkormányzati, köztisztviselői többségi tulajdonban, vagy közvetlen vagy közvetett tulajdonában, vagy tartósan állami tulajdonban van, vagy az állami tulajdonos különleges jogokat biztosító részvény alapján delegálja, továbbá, ha a társaságban az állami közvetlen vagy közvetett befolyás mértéke - a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény rendelkezései alapján számítva - legalább ötven százalék.

A rendvédelmi alkalmazott nem tölthet be olyan munkakört,

- amelyben – a rendvédelmi szerv vezetője által engedélyezett kivétellel – közeli hozzátartozójával közvetlen irányítási, felügyeleti vagy ellenőrzési viszonyba kerül,
- amelynek révén - a rendvédelmi szerv vezetője engedélye nélkül – olyan gazdálkodó szervezettel kerül elszámolási viszonyba, amelyben közeli hozzátartozójának tulajdoni hányada meghatározó, vagy a közeli hozzátartozó az elszámolási viszonyra befolyással bíró tisztséget, munkakört lát el.

A rendvédelmi alkalmazott **csak engedéllyel létesíthet** munkavégzéssel járó egyéb jogviszonyt. A vezetői munkakört betöltő személy munkavégzéssel járó egyéb jogviszonyt nem létesíthet.

Nem kell engedélyeztetni a munkaidőn kívül végzett tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, a jogi oltalom alá eső szellemi tevékenység folytatását és a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony létesítését.

Nem adható engedély, ha a munkavégzéssel járó egyéb jogviszony, a civil szervezetben való részvétel vagy tisztségviselés ellentétes a rendvédelmi szerv feladataival, vagy veszélyezteti a feladatellátás kötelességszerű, pártatlan és befolyástól mentes ellátását vagy a rendvédelmi szerv tekintélyét.

A rendvédelmi alkalmazott köteles a munkáltatói jogkört gyakorlónak haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben a törvényben meghatározott összeférhetlenségi ok merült fel, vagy ha az igazgatási jogviszonyának fennállása alatt összeférhetetlen helyzetbe került. A munkáltatói jogkör gyakorlója köteles – kivéve, ha a rendvédelmi alkalmazott engedélyt kapott – írásban felszólítani a rendvédelmi alkalmazottat az összeférhetlenség megszüntetésére, vagy köteles a szükséges intézkedést megtenni az összeférhetlenség kizárására. Ha a rendvédelmi alkalmazott az összeférhetlenséget a felszólítástól számított harminc napon belül nem szüntette meg, igazgatási jogviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

6.7.10. A teljesítményértékelés, a továbbképzés

A rendvédelmi alkalmazott munkateljesítményét a munkáltatói jogkör gyakorlója mérlegelési jogkörében eljárva évente egy alkalommal írásban értékeli.

A teljesítményértékelés alapján a rendvédelmi alkalmazott illetménye - az alapilletmény alapján évente végrehajtható felülvizsgálata keretében - legfeljebb 20%-kal csökkenthető, illetve legfeljebb 20%-os mértékben növelhető, legfeljebb azonban a munkaköri kategóriában meghatározott fizetési fokozathoz meghatározott illetmény alsó vagy felső határáig.

A rendvédelmi alkalmazott jogosult az előmenetelhez, és köteles a központilag vagy a munkáltató által előírt képzésben, továbbképzésben – ideértve a vezetőképzést is – (a továbbiakban együtt: továbbképzés) részt venni. A továbbképzést a munkáltató rendvédelmi szerv biztosítja, amely jogosult a továbbképzés lebonyolításához szükséges személyes adatok kezelésére. A továbbképzési rendszer biztosítja a rendvédelmi alapismeretek, valamint a munkakörhöz kapcsolódó szakmai ismeretek elsajátítását.

6.7.11. A rendvédelmi alkalmazott besorolása, a képesítési követelmények, az illetmény, és az előmenetel

A rendvédelmi alkalmazottnak belátható, tervszerű előmeneteli lehetőséget kell biztosítani

- munkaköri kategórián belül a fizetési fokozatban előmenetelhez,
- magasabb munkaköri osztályba vagy magasabb munkaköri kategóriába tartozó munkakör eléréséhez.

Az előmenetel általános feltételei:

- a következő fizetési fokozathoz jogszabályban vagy a munkáltató által meghatározott feltételek teljesítése,
- a munkakör ellátásához szükséges gyakorlati tapasztalat, készségek és kompetenciák megléte,
- a munkáltató által meghatározott szintű teljesítményértékelés.

A rendvédelmi szerv a tehetségen és teljesítményen alapuló tervszerű előmenetel biztosítása érdekében a magasabb munkakör vagy vezetői munkakör betöltéséhez szükséges iskolai végzettség, szakképesítés megszerzéséhez a rendvédelmi alkalmazott iskolarendszerű vagy iskolarendszeren kívüli képzésben való részvételét – a rendvédelmi érdek figyelembevételével – támogatja.

A besorolás

A rendvédelmi alkalmazottat és a vezetőt az iskolai végzettség, a munkakör és az igazgatási jogviszonyban eltöltött idő alapján kell a Hszt. mellékletben⁵³ megállapított illetménytábla megfelelő fizetési fokozatába sorolni. A rendvédelmi alkalmazottat a Hszt. mellékletben megállapított illetménytábla szerinti fizetési fokozathoz tartozó szolgálati idő elérése esetén előre kell sorolni, és illetményét meg kell állapítani.

A besorolás alapja

- a munkaköri osztály,
- a munkaköri kategória,
- munkakör alapján történik.

A munkaköri osztályba iskolai végzettsége alapján, a munkaköri kategóriába a munkaköre alapján, a fizetési fokozatba szolgálati ideje alapján kell a rendvédelmi alkalmazottat besorolni. Vezetői munkaköri osztályba a rendvédelmi alkalmazottat a vezetői munkaköre alapján kell besorolni.

A rendvédelmi szerv vezetője határozza meg az egyes munkaköri kategóriákba tartozó rendvédelmi alkalmazott által betölthető munkaköröket. A rendvédelmi szervnél az „F” munkaköri kategóriába tartozó rendvédelmi alkalmazott által betölthető munkakörök aránya nem haladhatja meg az állománytáblázatban igazgatási szolgálati jogviszonyban álló személlyel betölthető munkakörök számának három százalékát.

A felsőfokú munkaköri osztályba tartozó „C”, „D”, „E” vagy „F” munkaköri kategóriába a felsőfokú iskolai végzettségű rendvédelmi alkalmazottat kell sorolni.

A középfokú munkaköri osztályba tartozó „A” vagy „B” munkaköri kategóriába az érettségi végzettségű rendvédelmi alkalmazottat kell besorolni.

Az „A”, „C”, „D” és „E” munkaköri kategóriába sorolt rendvédelmi alkalmazottat a szolgálati ideje alapján meghatározott fizetési fokozatba kell besorolni.

A rendvédelmi alkalmazottat vezetői munkaköre alapján vezetői munkaköri osztályba kell besorolni. A vezetői munkaköri osztályba tartozó munkaköröket kiemelt vezetői, középvezetői vagy beosztott vezetői munkakörbe kell besorolni. A felsőfokú végzettségű rendvédelmi

⁵³ Hszt. 12. sz. mellékletben

alkalmazott vezetői munkaköri osztályba – beleegyezésével – akkor nevezhető ki, ha rendelkezik

- a) a külön jogszabály szerinti rendészeti szakvizsgával,
- b) a rendvédelmi szervnél eltöltött hat hónapos szakmai idővel.

A b) pontban írtak alól a rendvédelmi szerv vezetője rendkívüli méltánylást érdemlő esetben felmentést adhat.

A vezetői kinevezés határozatlan időre szól. Vezetői kinevezés helyettesítés céljából vagy tartós külszolgálat időtartamára határozott időre is adható. A helyettesítés céljából adott határozott idejű vezetői kinevezés meghosszabbítható. Kiemelt vezetői munkakörbe azon rendvédelmi alkalmazott nevezhető ki, aki középvezetői munkakörben legalább két évet eltöltött. Középvezetői munkakörbe azon rendvédelmi alkalmazott nevezhető ki, aki beosztott vezetői munkakörben legalább két évet eltöltött.

A vezetői kinevezés azonnali hatállyal, indokolás nélkül visszavonható, vagy arról az érintett harmincnapos határidővel bármikor, indokolás nélkül lemondhat.

Illetmény

A rendvédelmi alkalmazott – igazgatási jogviszonya alapján – illetményre jogosult, amelyet száz forintra kerekítve kell megállapítani. Az illetmény alapilletményből és a pótlékokból áll. A rendvédelmi alkalmazott garantált alapilletménye összegének legalább a minimálbér és garantált bérminimum összegét el kell érnie.

A rendvédelmi alkalmazott alapilletményét úgy kell megállapítani, hogy annak összege elérje a munkakör besorolása szerinti fizetési fokozathoz tartozó alsó határt, de - az „F” munkaköri kategória kivételével - ne haladja meg annak felső határát.

A rendvédelmi alkalmazott a munkakör besorolása szerinti fizetési fokozathoz tartozó alsó határ szerinti alapilletményre alanyi joggal jogosult.

A munkaköri kategóriákhoz tartozó fizetési fokozatokat és az azokhoz tartozó illetmények alsó és - az „F” munkaköri kategória kivételével - felső határait a Hszt. tartalmazza.

A rendvédelmi alkalmazott alapilletményét a munkáltatói jogkör gyakorlója minden évben egy alkalommal jogosult felülvizsgálni. A munkáltatói jogkör gyakorlója a felülvizsgálat során az alapilletményt a rendvédelmi alkalmazott besorolása szerinti fizetési fokozathoz tartozó illetmény felső határáig megemelheti, illetve alsó határáig csökkentheti. A munkáltatói jogkör gyakorlója az illetmény **felülvizsgálatakor, döntése során figyelembe veszi**

- 1) a rendvédelmi alkalmazott igazgatási jogviszonyban eltöltött idejét,
- 2) a tapasztalatot,
- 3) az egyéb munkáltatónál szerzett, a munkaköre alapján ellátott feladatok szempontjából jelentős tapasztalatot,
- 4) a rendvédelmi alkalmazott által szerzett végzettséget, egyéb képezést, nyelvtudást,
- 5) a munkakör ellátásához kapcsolódó felelősséget,
- 6) a teljesítményértékelést, valamint
- 7) a munkakör ellátásához kapcsolódó fizikai, pszichés és munkakörnyezetből adódó terhelést.

Az illetmény felülvizsgálatának **feltétele a teljesítményértékelés elvégzése**. Ha a munkáltatói jogkör gyakorlója a felülvizsgálatot nem végzi el, vagy annak során a rendvédelmi alkalmazott alapilletményének összegét nem módosítja, a rendvédelmi alkalmazott a korábban megállapított alapilletményre jogosult.

A célfeladat

A munkáltatói jogkör gyakorlója rendkívüli, célhoz köthető feladatot állapíthat meg a munkáltatói jogkör gyakorlója és a rendvédelmi alkalmazott megállapodása alapján a rendvédelmi alkalmazott részére, amelynek teljesítése a munkakör ellátásából adódó általános munkaterhet jelentősen és tartósan meghaladja (a továbbiakban: célfeladat).

A munkáltatói jogkör gyakorlója a célfeladat eredményes végrehajtásáért – a rendvédelmi alkalmazott kinevezési okmányban és az azt követő munkáltatói intézkedésben szereplő illetményén felül – írásban, a célfeladat megállapításakor céljuttatást határoz meg a megállapított személyi juttatások előirányzatán belül. A rendvédelmi alkalmazott a céljuttatásra akkor jogosult, ha a célfeladat eredményesen teljesült és azt a munkáltatói jogkör gyakorlója igazolta.

A munkáltatói jogkör gyakorlója a fentiekén túl célfeladatot állapíthat meg – a munkáltató vezetőjének egyetértésével – más munkáltatónál foglalkoztatott rendvédelmi alkalmazott részére. A céljuttatást a célfeladatot tűző munkáltatói jogkörgyakorló állapítja meg a rendvédelmi alkalmazott részére. A céljuttatás a rendvédelmi alkalmazottat megillető jubileumi jutalom alapjául szolgáló illetmény összegébe nem számít bele.

A pótlékok

A rendvédelmi alkalmazott a munkavégzés helyétől, idejétől és körülményeitől függően, a miniszter rendeletében meghatározott feltételekkel a következő pótléokra jogosult:

- a) a nagyfrekvenciás és ionizáló sugárzásnak, mérgezésnek vagy biológiai kóroki tényezők jelenléte miatt fertőzés veszélyének kitett munkakörben foglalkoztatott pótléka havonta a rendvédelmi illetményalap 25%-a,
- b) az éjszakai pótlék teljesített óránként a rendvédelmi illetményalap 0,5%-a, valamint
- c) a készenléti pótlék teljesített óránként a rendvédelmi illetményalap 0,25%-a.

Az a) pont szerinti pótlék a munkakör betöltésének idejére, a b) és c) pont szerinti pótlék a rendvédelmi alkalmazottnak a pótlékkal elismert tevékenység tényleges kifejtésének idejére jár. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok Kormány által meghatározott munkaköreiben foglalkoztatott rendvédelmi alkalmazott részére idegennyelv-tudási pótlék adható.

7. A szolgálati érintkezés szabályai, a szolgálati feladatok ellátásának egységesen érvényes rendje

A Hszt.-ben meghatározott általános szabály szerint a rendvédelmi szerveknél a **szolgálati érintkezés nyelve** a magyar. E korlátozáson túl a hivatásos állomány tagja anyanyelvét szabadon használhatja.⁵⁴ A továbbiakban a fejezet témáját a belügyminiszter irányítása alatt álló szervek sajátos szabályai szerint tárgyaljuk.

⁵⁴ Hszt.26.§

7.1. Szolgálati érintkezés szabályai a rendőrségnél

7.1.1. Szolgálati előjárók és alárendeltek, feljebbvalók és alacsonyabb rendfokozatúak

A szolgálati előjárók és feljebbvalók a **szolgálati érintkezés alkalmával** alárendeltjeiket, valamint az alacsonyabb rendfokozatúakat⁵⁵

- vezetéknévükön és rendfokozatukon, vagy
- rendfokozatuk megnevezésével és az „úr” - nők esetében az „asszony” vagy a „kisasszony” - szóval

szólítják meg.

Az a rendőr, akit szolgálati előjárója vagy feljebbvalója megszólít, „parancs!” szóval jelentkezik. Az alárendelt a szolgálati előjárót, az alacsonyabb rendfokozatú a feljebbvalót a rendfokozatával és az „úr” - nők esetében az „asszony” vagy a „kisasszony” - szóval szólítja meg.

A távol lévő szolgálati előjárót, feljebbvalót, valamint alárendeltet a vezetéknévvel és rendfokozatával kell mások előtt megnevezni.

A távbeszélőn történő szolgálati érintkezés alkalmával a hívó fél bemutatkozása - nevének, rendfokozatának közlése - után az alacsonyabb rendfokozatú köteles jelentkezni, kivéve, ha a szolgálati előjáró-alárendelt viszonyból más következik.

7.1.2. A jelentkezések rendje

A szolgálati előjárónál a rendőri szerv vezetője és annak beosztottjai jelentkezni kötelesek.⁵⁶ Jelentkezés alkalmával az alárendelt jelenti vezetéknévét, rendfokozatát és röviden azt, amit szolgálati előjárója tudomására akar hozni.

Ünnepi rendezvény, szemle vagy parancsnoki értekezlet kivételével a jelentkezéskor, jelentéstételkor nem kell nevet, rendfokozatot, beosztást jelteni, ha a szolgálati előjáró ismeri azt, aki jelent vagy jelentkezik.

A rendőri szerv vezetője - a szolgálati előjárói mellett - jelentkezni köteles az egységhez érkező köztársasági elnöknél, az Országgyűlés elnökénél és a miniszterelnöknél, valamint a rendészetért felelős miniszternél.

Az előre bejelentett ellenőrzés alkalmával az ellenőrzött szerv vezetője szolgálati öltözetben köteles jelentkezni. A felsőbb szintű szervtől ellenőrzés céljából érkezett beosztottnál az ellenőrzött szerv vezetője köteles jelentkezni, ha az érkező nála magasabb vagy vele azonos rendfokozatú. A felsőbb szintű szervtől érkező beosztott köteles jelentkezni, ha alacsonyabb rendfokozatú, mint az ellenőrzés alá vont szerv vezetője.

Ha az ellenőrzést végző nem szolgálati előjáró, akkor csak az ellenőrzött szerv vezetője útján intézkedhet. Ez alól kivételt képez, ha a késedelem a szolgálati feladatok ellátását veszélyezteti. Az ellenőrzött szerv vezetője köteles az ellenőrzést végző felhívására intézkedni az észlelt törvénysértés megszüntetésére. Véleménykülönbség esetén - soron kívül - a közös szolgálati előjáró döntését kell kérni.

7.2. Szolgálati érintkezés szabályai a büntetés-végrehajtási szervezetben

⁵⁵ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról 86.§

⁵⁶ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról 86.§

7.2.1. A szolgálati érintkezés szabályai

Az előjáró és a feljebbvaló szolgálati érintkezés alkalmával alárendeltjeiket, illetve az alacsonyabb rendfokozatúakat vezetéknevükön és rendfokozatukon, vagy rendfokozatuk megnevezésével és az „úr”, illetve az „úrnő” szóval szólítja meg. A hivatásos (a továbbiakban: ht.) ht. állomány azon tagja, akit előjárója vagy feljebbvalója megszólít, „parancs” szóval jelentkezik.⁵⁷

Az alárendelt az előjárót, az alacsonyabb rendfokozatú a feljebbvalót a rendfokozatával és az „úr”, illetve az „úrnő” szóval szólítja. A ht. állomány távol lévő tagját a vezetéknevével és rendfokozatával kell mások előtt megnevezni.

Távbeszélőn történő szolgálati érintkezés alkalmával a hívó fél bemutatkozása (nevének, rendfokozatának közlése) után az alacsonyabb rendfokozatú köteles jelentkezni, kivéve, ha az előjáró-alárendelt viszonyból más következik.

A polgári felettes

Jogszámban, illetve szervezeti és működési szabályzatban meghatározott esetekben a ht. állomány tagjának polgári felettese is lehet, akivel szemben a ht. állomány tagja beosztott.

A polgári felettesel szemben beosztottai részéről kötelező érvényű mindaz a szolgálati érintkezési előírás, ami az előjárót megilleti. A számára meghatározott feladatkörben tett intézkedéseit beosztottai kötelesek végrehajtani. Hatásköre csak beosztottaira terjed ki, a ht. állomány más tagjaival nem áll rangidős, illetve feljebbvalói viszonyban.

A polgári felettest beosztásának megnevezésével és az „úr”, illetve „úrnő” szóval kell megszólítani.

7.3. Szolgálati érintkezés szabályai a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetben

7.3.1. A jelentkezés, jelentés rendje

Az **alárendelt** az alábbi tisztségeket, beosztásokat betöltők felé **jelentkezik** és a szolgálati, szakmai előjáró által kért információkat **jelenti**:⁵⁸

- 1) a köztársasági elnöknek,
- 2) a miniszterelnöknek,
- 3) a belügyminiszternek,
- 4) a Belügyminisztérium államtitkárának,
- 5) a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatójának (a továbbiakban: BM OKF főigazgatója), főigazgató-helyettesének, ügyeletes főigazgatójának, az országos tűzoltósági főfelügyelőnek, az országos polgári védelmi főfelügyelőnek, az országos iparbiztonsági főfelügyelőnek,
- 6) a területi jogállású katasztrófavédelmi szerv igazgatójának, igazgató-helyettesének,
- 7) az állományilletékes parancsnoknak és helyettesének,
- 8) az előjáró által ellenőrzésre feljogosított katasztrófavédelmi hivatásos állományúnak, ha azonos vagy magasabb rendfokozatú.

⁵⁷ 21/1997. (VII. 8.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról 4-5.§

⁵⁸ 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról 13.§ E rendelet hatálya kiterjed a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hivatásos állományban szolgálatot teljesítő tagjaira, (a továbbiakban együtt: katasztrófavédelmi hivatásos állományú), valamint a polgári védelmi szervezetek állományának szolgálati tevékenységére.

Az előjárónál a szerv vezetője és annak beosztottjai jelentkezni kötelesek. Az alárendelt a szolgálati előjárónál, feljebbvalónál köteles jelentkezni és szükség esetén jelentést tenni, az előjárónak, feljebbvalónak az általa kért információt megadni.

A jelentkezés alkalmával az alárendelt jelenti vezetéknevét, rendfokozatát, beosztását, és röviden azt, amit előjárója tudomására akar hozni. Ünnepi rendezvény, állománygyűlés vagy parancsnoki értekezlet kivételével jelentkezéskor, jelentéskor nem kell nevet, rendfokozatot, beosztást jelteni, ha az előjáró ismeri a jelentőt vagy a jelentkező személyt.

Az előre bejelentett ellenőrzés alkalmával az ellenőrzött szerv vezetője szolgálati öltözetben fogadja az ellenőrzést végző személyt. A felettes szervtől ellenőrzés céljából érkezett beosztottnál az ellenőrzött szerv vezetője jelentkezik, ha az ellenőrző nála magasabb vagy vele azonos rendfokozatú. A felettes szervtől érkező katasztrófavédelmi hivatásos állományú jelentkezik, ha alacsonyabb beosztású és rendfokozatú, mint az ellenőrzés alá vont szerv vezetője.

Az előjárók és feljebbvalók a szolgálati érintkezés alkalmával alárendeltjeiket vagy az alacsonyabb rendfokozatúakat a név ismeretében a megszólított személy számára egyértelműen vagy vezetéknevükön és rendfokozatuk megnevezésével, férfiak esetén az „úr”, hölgyek esetében az „asszony” vagy „kisasszony” szóval, a név ismeretének hiányában rendfokozatával és az „úr”, „asszony” vagy „kisasszony” szóval szólítják meg. Ha a hölgyek családi állapotát, nevét nem ismerik, akkor az „úrhölgy” megszólítás is alkalmazható.

Az alárendeltek az előjáróikat a beosztás vagy rendfokozat és az „úr”, „asszony”, „kisasszony”, „úrhölgy” megszólítással szólítják meg.

Az előjárók és feljebbvalók, valamint az alárendeltek - amennyiben nem ismerik egymást, és egyértelműen nem állapítható meg legalább a rendfokozat - szolgálati érintkezés alkalmával a nem ismert információk beszerzése érdekében tisztázzák az érintett katasztrófavédelmi hivatásos állományú megszólítását. A kezdeményező fél bemutatkozása (név, rendfokozat, beosztás) után a megszólított személy mutatkozik be. További szolgálati érintkezés az előjárói, feljebbvalói viszonyoknak megfelelően történik.

A távollévő előjárót, feljebbvalót vagy alárendeltet vezetéknevével és rendfokozatával, ennek ismerete nélkül a vezetéknevvvel és az „úr”, „asszony”, „kisasszony”, „úrhölgy” megszólítással kell mások előtt megnevezni.

Távbeszélőn történő érintkezés alkalmával először a hívást fogadó, majd a hívó fél köteles a nevét és rendfokozatát közölni, ezt követően, amennyiben jelentkezési kötelezettség áll fenn, úgy azt az arra kötelezettnek kell teljesíteni.

Az ügyeleti, kapuügyeleti szolgálatot ellátó katasztrófavédelmi hivatásos állományú vagy a szolgálati csoport parancsnoka az érkező előjárónak - amennyiben az aznapi szolgálat kezdete óta először találkoznak - jelenti a napi eseményeket, továbbá az előjáró által kért információkat. A híradó szolgálatot ellátó katasztrófavédelmi hivatásos állományú jelentkezés céljából nem hagyhatja el a híradóhelyiséget.

Az ügyeleti szolgálatot ellátó katasztrófavédelmi hivatásos állományú a kívülről érkező hívások fogadásánál szolgálati helyének megnevezését, napszaknak megfelelő köszöntést, előjárói, feljebbvalói viszony esetén jelentkezést köteles végrehajtani.

A nem készenléti szolgálati gépjármű használatát, állomáshelyének elhagyását, beérkezését a gépkocsivezető katasztrófavédelmi hivatásos állományú haladéktalanul jelenti a szolgálati előjárónak.

7.4. A szolgálati feladatok ellátásának egységesen érvényes rendje

7.4.1. A szolgálat teljesítésére vonatkozó szabályok

A szolgálati viszony keretében **a munkáltatói jogkört gyakorló előjáró köteles**⁵⁹

- a hivatásos állomány tagjának feladatait munkaköri leírásban rögzíteni, őt a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályok és az egyéb jogszabályok szerint foglalkoztatni, részére az egészséges és biztonságos szolgálatteljesítés feltételeit biztosítani, annak követelményeiről őt tájékoztatni,
- a szolgálati feladatok ellátását úgy megszervezni, hogy a hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból eredő jogait gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni tudja,
- a feladatok elvégzéséhez szükséges tájékoztatást és irányítást megadni, a szolgálatteljesítéshez szükséges ismeretek megszerzését biztosítani.

Ha a munkáltatói jogkör gyakorlása során a munkáltatói intézkedés a hivatásos állomány tagja jogainak korlátozásával jár, a munkáltatói jogkör gyakorlójának a több lehetséges és alkalmas korlátozás közül azt kell választania, amely az eredmény biztosítása mellett a hivatásos állomány érintett tagjára a legkisebb sérelemmel jár.

A hivatásos állomány tagja a szolgálat ellátásával összefüggésben köteles

- a) az előírt helyen és időben, szolgálatképes állapotban megjelenni, ezt az állapotot a szolgálat teljes ideje alatt fenntartani és feladatát teljesíteni, valamint e célból rendelkezésre állni,
- b) a szolgálati feladatait a törvényes előírásoknak, a parancsoknak és intézkedéseknek megfelelően - szükség esetén a veszély vállalásával -, az elvárható szakértelemmel és gondossággal, pártatlanul és igazságosan végrehajtani,
- c) a munkatársaival együttműködni, munkáját úgy végezni, és általában olyan magatartást tanúsítani, hogy az - kivéve, ha ez a feladat végrehajtásával elkerülhetetlenül együtt jár - más egészségét, testi épségét ne veszélyeztesse, anyagi károsodását ne idézze elő,
- d) a számára meghatározott iskolai rendszerű vagy iskolai rendszeren kívüli oktatásban, képzésben részt venni, és az előírt vizsgákat letenni,
- e) az egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek eleget tenni, és az ezek ellenőrzése érdekében szükséges, a miniszter által meghatározott felméréseknek, szűréseknek és vizsgálatoknak magát alávetni, egészségének megóvása, valamint gyógyulása érdekében az előírt orvosi utasításokat betartani,
- f) a jogszabályban foglalt esetben magát kötelező védőoltásnak alávetni,⁶⁰
- g) a rábízott, a szolgálat ellátásához biztosított eszközt, felszerelést megóvni, rendeltetésszerűen használni,
- h) a szolgálatképes állapot megállapítása érdekében a befolyásoltság kiszűrése céljából az alkohol, a kábítószer vagy pszichotróp anyag fogyasztásának ellenőrzését célzó, műtétnek nem minősülő vizsgálatnak magát alávetni a miniszteri rendeletben meghatározott szabályok szerint,

⁵⁹ Hszt. 101-105.§

⁶⁰ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 58. § (1)-(3) bekezdésében foglalt korlátozásokkal.

- i) munkatársaival az emberi méltóság és a függelmi viszonyok tiszteletben tartásával érintkezni.

A felsorolás h) pontja szerinti vizsgálat során keletkezett adatok kizárólag fegyelmi, büntető-, méltatlansági vagy kártérítési eljárás során használhatóak fel. Abban az esetben, ha a vizsgálat befejezését követő kilencven napon belül fegyelmi, büntető-, méltatlansági vagy kártérítési eljárás nem indul, a vizsgálat során keletkezett adatokat törölni kell.

A hivatásos állomány tagja szolgálatteljesítése során köteles végrehajtani a szolgálati előljáró parancsát, a felettes rendelkezését, kivéve, ha azzal bűncselekményt követne el.

Az említett kivétellel a hivatásos állomány tagja a jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtását nem tagadhatja meg. Ha azonban annak jogellenessége felismerhető számára, arra haladéktalanul köteles a szolgálati előljáró figyelmét felhívni. Ha a szolgálati előljáró a parancsát, a felettes a rendelkezését ennek ellenére fenntartja, azt kérelemre írásba kell foglalnia. A jogszabálysértő parancs, rendelkezés végrehajtásáért kizárólag az azt kiadó felel.

A rendvédelmi szerv a hivatásos állomány tagjának szolgálatteljesítését a Hszt.-ben meghatározott feltételekkel, az erre szolgáló technikai eszköz igénybevételével is ellenőrizheti (a továbbiakban: **technikai ellenőrzés**). Technikai ellenőrzésre képrögztítő, hangrögztítő, valamint kép- és hangrögztítő eszköz, továbbá a tartózkodási hely megállapítására és nyomon követésére alkalmas technikai berendezés alkalmazható.

A technikai ellenőrzés és az annak során alkalmazott eszközök, módszerek nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével.

Mentesül a hivatásos állomány tagja a szolgálatteljesítési kötelezettsége alól

- 1) az állampolgári kötelezettségének teljesítése alatt,
- 2) közeli hozzátartozója halálakor, esetenként két munkanapra,
- 3) a kötelező orvosi vizsgálat, valamint a várandóssággal összefüggő orvosi vizsgálat teljes időtartamára,
- 4) a véradás miatt távol töltött teljes - a szolgálati helyen kívül szervezett véradás esetén legalább négy óra - időtartamra,
- 5) az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárással összefüggő vizsgálat időtartamára,
- 6) tanúzási kötelezettség teljesítése esetén a megjelenéshez és a kötelezettség teljesítéséhez szükséges időtartamra,
- 7) ha elháríthatatlan ok miatt nem tud a szolgálatteljesítési helyén megjelenni,
- 8) a szolgálati viszonyra vonatkozó szabály vagy az állományilletékes parancsnok engedélye alapján,
- 9) az egészségkárosodási ellátásra jogosultság megállapítására irányuló eljárás alatt az eljárás során elfogadott szolgálati beosztásba vagy nem hivatásos munkakörbe helyezéséig, vagy ha erre nem kerül sor, az egészségkárosodási ellátásra jogosultság tárgyában hozott döntés meghozataláig.

A szolgálatteljesítési kötelezettség alóli mentesülés esetében a hivatásos állomány tagja a távollét idejére távolléti díjra jogosult.

Magatartás szolgálaton kívül:

A hivatásos állomány tagja köteles a szolgálaton kívül is a hivatásos állomány tagjához és szolgálati beosztásához méltó magatartást tanúsítani. A hivatásos állomány tagja a szolgálati feladathoz kapcsolódó nyilvános szereplésért tiszteletdíjat nem fogadhat el.

8. Objektumvédelmi, őrzési, személy- és vagyonvédelmi általános szabályok

Az objektumvédelemi, őrzési, a személyek és vagyontárgyak védelmének eljárási szabályait a kérdést legrészletesebben tárgyaló és leíró rendőrségi csapaterős tevékenységen⁶¹ keresztül mutatjuk be. A tárgyaltaktól eltérő szabályozást tartalmaznak – a sajátos feladat-ellátási rendre tekintettel - a belügyminiszter irányítása alatt álló szervek objektum és személyvédelmi rendelkezései.

8.1. Objektumvédelem, őrzés fogalma, tartalma, kategóriái

8.1.1. Az őrzés fogalma, tartalma

Az őrzés olyan szolgálati tevékenység, amelynek célja állandó vagy ideiglenes jelleggel személyek, létesítmények, meghatározott területek vagy értékek közbiztonsági szempontból történő ellenőrzése, az ellenük irányuló bűncselekmények megelőzése, behatolás vagy kijutás megakadályozása, valamint a szükséges feltételek megteremtése a védelemben történő átmenethez.

8.1.2. Kiemelt létesítmények veszélyeztetettségi kategóriába sorolása

Az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelt létesítmények (a továbbiakban: objektumok) a **veszélyeztetettségük szempontjából három kategóriába sorolhatóak:**

I. kategóriás objektumnak kell minősíteni azokat a létesítményeket, amelyek esetében egyértelműen behatárolhatók a létesítményt, illetve az abban tartózkodókat fenyegető veszélyforrások, vagy konkrét ellenőrzött adatok állnak rendelkezésre egy támadás előkészületeiről. Az őrzés rendszabályai foglalják magukban a külső technikai biztosítást, a be- és kilépő személyek és csomagjaik ellenőrzését (szükség esetén átvizsgálását), a külső és a belső őrzést, a létesítmény közvetlen környezetének, az érkező szállítmányok (járművek) és küldemények biztonsági ellenőrzését. Az I. kategóriás objektumokat őrséggel kell őrizni, azok külső biztosítását is meg kell szervezni.

II. kategóriába kell sorolni azokat az objektumokat, ahol általánosságban ismert a létesítményt fenyegető veszélyforrások köre és a kialakult helyzet összes körülményeire tekintettel feltételezhető az objektum ellen irányuló bűncselekmény elkövetése. Az objektumhoz állandó jelleggel (II/A besorolással) vagy a nap meghatározott időszakára (II/B besorolással) biztosító- vagy objektumórt kell vezényelni. A II. kategóriás objektumok esetében az őrzési rendszabályok magukba foglalhatják a létesítmény külső technikai biztosítását, a be-, illetve kilépő személyek, illetve csomagjaik ellenőrzését, az érkező szállítmány és küldemény biztonsági ellenőrzését.

⁶¹ 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítása Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról

III. kategóriába tartoznak azok az objektumok, amelyek folyamatos, visszatérő rendőri ellenőrzése az általános közbiztonsági helyzetből fakadóan folyamatosan (III/A) vagy a nap meghatározott időszakában (III/B) szükséges. Az ellenőrzésre gépkocsizó vagy gyalogos járőröket kell alkalmazni úgy, hogy több objektum esetén egy-egy objektumnál a járőr 1-2 óránként megjelenjen, és ott 10-15 percet egyhelyben töltsön.

8.1.3. A létesítményőrzés formái

A létesítmények őrzésére **a területőrzést, a pontőrzést vagy a kombinált őrzést** kell alkalmazni.

A **területőrzés** az objektum egészének őrzését jelenti. Az objektum határa az őrzés vonala, az ezen belül lévő terület őrzött területnek minősül. Az őrk az objektum határának meghatározott szakaszát (az őrhelyzet) őrizték úgy, hogy közöttük a látó-, halló összeköttetés biztosított legyen.

A **pontőrzés** az objektumnak csak a legfontosabb, legveszélyeztetettebb részét (részeit) biztosítja. Ebben az esetben csak az őrhelyek esnek az őrzött területtel egy tekintet alá.

A **kombinált őrzés** az előbbi két alapvető őrzési mód együttes alkalmazása úgy, hogy a területőrzés mellett az objektumon belül egyes részeket külön is őriznek. Az I. kategóriás objektumokat terület- vagy kombinált őrzéssel, a II. kategóriába soroltakat általában pontőrzéssel kell őrizni.

Az őrzést végrehajtó szolgálati csoport (őrség)

A létesítmények őrzésére őrséget kell vezényelni. Az őrség kikülönített, általában 24 órás folyamatos szolgálatot teljesítő önálló szolgálati csoport, megerősíthető egyéni védőeszközökkel, sorozatlövő fegyverekkel, figyelőeszközökkel, gépjárművekkel.

Az őrség az őrhelyek számától és az objektum nagyságától függően lehet:

- első fokú őrség, amely hét vagy annál több őrhellyel rendelkezik,
- másodfokú őrség, amelynek négy-hat őrhelye van,
- harmadfokú őrség, ahol egy-három őrhelyet jelölnek ki.

Az őrség állományának összetétele

Az őrség állománya őrparancsnokból, őrparancsnok-helyettesből, felvezetőből, őrkből, fegyveres figyelőből, biztosító járőrből, figyelő őrszemből és gépkocsivezetőből állhat.

Az őrség tagja, az általános rendőri ismereteken túl, legyenek képesek:

- 1) az objektumok, illetve az ott tartózkodó személyek ellen irányuló terror-és más bűncselekmények előkészületére utaló jelek felismerésére,
- 2) a bűncselekmények megelőzésére irányuló intézkedések bevezetésére,
- 3) bűncselekmények bekövetkezése esetén szükséges elsődleges rendőri intézkedések végrehajtására,
- 4) az őrhelyen alkalmazott speciális híradó-és biztonságtechnikai berendezések kezelésére,
- 5) a vezénylő, illetve a területileg illetékes rendőri szervek ügyeleti szolgálataival a folyamatos kapcsolattartásra,
- 6) a kényszerítő eszközök készségszintű alkalmazására,
- 7) megbízható helyismeret, jó lakossági kapcsolatok kialakítására.

Az őrzés végrehajtása

Az I. kategóriába sorolt, őrséggel őrzött objektumok őrzésére végrehajtási tervet, a II. és III. kategóriás objektumokhoz objektum-őrutasítást, illetve járőr-útiránytervet kell kidolgozni.

Az őrszolgálat ellátásának általános feladatai

Az őrszolgálatot ellátó általános feladata:

- 1) hajtsa végre az előírt biztonsági ellenőrzéseket,
- 2) tartsa távol az illetéktelen személyeket az őrzött területtől, akadályozza meg, hogy oda behatoljanak, ellenőrizetlenül tárgyakat bejuttassanak, vagy onnan kivigyenek,
- 3) fedje fel az őrzött objektum vagy az ott dolgozó, tartózkodó személyek ellen irányuló bűncselekmények előkészületére utaló jeleket,
- 4) az objektum biztonságával összefüggő megállapításait azonnal jelentse az őrparancsnoknak (ügyeletnek vagy TIK-nek), kérjen segítséget, figyelmeztesse az objektumban tartózkodókat a veszélyre,
- 5) tegyen meg minden lehetséges intézkedést a bekövetkezett támadás elhárítására, az őrzött objektum biztonságának megóvására.

Tilalmak az őrhelyen:

Az őrszolgálatot ellátónak az őrhelyen (menetvonalon, figyelőponton) tilos:

- eltérni az objektum-őrutasításban, járőr-útiránytervben rögzített feladataitól,
- őrhelyét, menetvonalát, figyelőpontját jogszabályban meghatározott esetek kivételével elhagyni, az őrzött területen kívül őrhely esetén a létesítmény területére engedély (felkérés) nélkül belépni,
- felszerelését lerakni, ruházatán, egyéni védőeszközein a megengedettől eltérő könnyítéseket alkalmazni,
- lefeküdni, étkezni, olvasni, rádiót, magnót, lemezjátszót hallgatni, tv-t nézni, illetve minden olyan más tevékenységet folytatni, amely figyelmét elvonja a szolgálat ellátásától.

Az objektumok védelme a kialakult helyzettől, a védelmi tevékenységet kiváltó eseményektől függően

- I. fokú vagy (váratlan támadás esetén kell elrendelni),
- II. fokú védelem lehet. (az objektum teljes összefű védelmi rendszerének működtetése).

9. Fegyverzeti, fegyverbiztonsági, ballisztikai és lőelméleti alapismeretek

9.1. Fegyverzeti alapismeretek

A fegyverek csoportosításának számos felosztása ismert a szakirodalomban az egyes fegyverek felépítése, működése, hatásmechanizmusa stb. szerint. A fegyverek típusait működési mechanizmusuk alapján feloszthatjuk hidegfegyverekre, illetve tűzfegyverekre.⁶²

⁶² Forrás: http://kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/19_0790_005_101030.pdf

A **ballisztika** a mozgásban lévő (kilőtt, eldobott, elhajított) testek röppályájának, a lövedék mozgásának törvényszerűségével foglalkozó tudomány. Ezek mellett a lövedékek környezetre kifejtett fizikai, biológiai hatásmechanizmusait kutatja és vizsgálja.⁶³

A ballisztika a lövedék mozgása szerint felosztható:

- belső ballisztikára: - a csőben mozgó lövedékekkel foglalkozik,
- külső ballisztikára: - a csövet elhagyó lövedék mozgását elemzi a becsapódásig,
- cél (seb) ballisztikára: - a becsapódó lövedék biológiai és mechanikai hatását vizsgálja.

9.2. Fegyverbiztonsági alapismeretek

9.2.1. A használatra kiadott szolgálati lőfegyverek, lőszer tárolása

Az egyéni és a csoportos tárolás általános szabályai

A szolgálati lőfegyverek és a hozzájuk kiadott tartozékok, valamint a szolgálati lőszer – főszabály szerint - az önálló belügyi szerveknél, az erre a célra kialakított fegyverszobában, csoportosan tárolhatók.

A személyi felszerelésként kiadott maroklőfegyverek a szolgálati helyen - egyénileg vagy csoportosan -⁶⁴

- biztonsági zárral ellátott és gyurmalakat alkalmazására kialakított páncél-, vagy megfelelő erősségű vaslemez szekrényben,
- biztonsági zárral felszerelt, megfelelő erősségű, gyurmalakat alkalmazására kialakított faszekrényben, vagy
- rögzített, biztonságosan zárható, gyurmalakat alkalmazására kialakított vaslemez ládában

is tárolhatók.

Az egyéni és a csoportos tárolás szabályai ügyfelek jelenléte és a csoportos tárolás lehetőségeinek hiányában

Azokban a helyiségekben, ahol ügyfelek is megjelenhetnek, a csoportos tárolás nem végezhető. Az egyéni tárolási módra engedély alapján jogosultak körét az önálló belügyi szerv vezetője határozza meg.

Ahol a fegyverszoba kialakítása nem lehetséges, a szolgálati lőfegyverek, lőszer

- a körletfolyosón vagy az ügyeleti helyiségben elhelyezett, biztonsági zárral és gyurmalakat alkalmazására kialakított páncél-, vagy megfelelő erősségű vaslemez szekrényben, illetve rögzített vaslemezszekrényben,
- a körletfolyosón falba épített, ajtóval, biztonsági zárral zárható, gyurmalakat használatára is alkalmassá tett, kézi erővel nem bontható tárolóban, vagy
- puskák, karabélyok és sorozatlövő lőfegyverek (gépkarabélyok, géppuskák, géppisztolyok) esetén a körletfolyosón vagy az ügyeleti helyiségben elhelyezett lezárható és további mechanikai szerkezet (pl. sátorvason átfűzött és külön zárószervezettel rögzített lánc, vasrúd) használatára alkalmas fegyvertámlán

is tárolhatók.

⁶³ Miskolci Rendészeti Szakközépiskola. Lőkiképzési alapismeretek jegyzet. Összeállította: Nyilas István r. főrm Miskolc 2013.

⁶⁴ 32/2012. (VII. 19.) BM utasítás a használatra kiadott szolgálati lőfegyverek és tartozékaik, valamint a szolgálati lőszer biztonságos tárolásáról, kezeléséről és megőrzéséről 3.§

A szolgálati lőfegyver, lőszer még ideiglenesen sem tárolható.⁶⁵

- szolgálati járműben őrizet nélkül, ide nem értve az őrzött telephelyen álló, lezárt harcjárműbe beépített, illetve a (10) bekezdésben foglaltaknak megfelelően tárolt nehéz beavatkozó robot tartozékként rendszeresített lőfegyvereket, továbbá
- olyan objektumban, ahol folyamatos ügyeleti szolgálat vagy fegyveres biztonsági őrség nem működik, illetve az objektum nincs ellátva biztonságtechnikai védelemmel.

9.2.2. A szolgálati maroklőfegyver és az ahhoz tartozó lőszer szolgálaton kívüli birtokban tartása

A használó az állományilletékes parancsnok engedélye (a továbbiakban: engedély) alapján szolgálati maroklőfegyverét és az ahhoz tartozó lőszer szolgálaton kívül is magánál tarthatja (birtokolhatja).⁶⁶ Az engedély iránti, indokolással ellátott kérelmet az állományilletékes parancsnokhoz kell benyújtani, aki a szolgálati maroklőfegyver (lőszer) szolgálaton kívüli birtoklását külön indokolás nélkül is megtilthatja, illetve a kiadott engedélyt visszavonhatja.

A tároló helyekre vonatkozó szabályok

A tároló helyeken a szolgálati lőfegyvert ürített, fesztelenített állapotban, a lőszerektől elkülönítve kell tárolni. Az erre vonatkozó engedély alapján a szolgálati időn kívül is birtokolható szolgálati maroklőfegyvert és lőszerét egymástól fizikailag elkülönítve kell tárolni a meghatározott tárolóeszközök valamelyikében.

9.3. Az ORFK Lövészeti Szabályzatának főbb rendelkezései

A továbbiakban az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv fegyverviselésre jogosult állománya feladatai végrehajtásához szükséges lökészség elsajátítása, folyamatos szinten tartása, az egységes követelményrendszer érvényre juttatása, valamint a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben foglalt jogoknak és kötelezettségeknek megfelelően a lőfegyverek jogszerű és szakszerű alkalmazásának legfontosabb biztonsági rendszabályait tárgyaljuk.⁶⁷

A lövészetek jellegüknek, követelményeiknek és céljuknak megfelelően alap-, szinten tartó, különleges és vizsgalövészetek lehetnek.

A lövészet alkalmával betartandó rendszabályok jellegükre tekintettel öt nagy csoportba sorolhatóak:

- 1) Általános biztonsági rendszabályok.
- 2) Tiltó rendszabályok.
- 3) Módszertani biztonsági rendszabályok.
- 4) Környezetvédelmi rendszabályok.
- 5) Speciális biztonsági rendszabályok.

⁶⁵ Jogszámba vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz eltérő rendelkezésének hiányában

⁶⁶ Jogszámba vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz eltérő rendelkezésének hiányában

⁶⁷ Az ORFK Lövészeti Szabályzatról szóló 44/2018. (VIII. 23.) ORFK utasítás 2019. január 1-jén lépett hatályba, egyben hatályon kívül helyezte a Magyar Köztársaság Rendőrsége Lövészeti Szakutasításának kiadásáról szóló 23/1997. (XI. 27.) ORFK utasítást.

Az egyes rendszabályokról részletesen

9.3.1. Általános biztonsági rendszabályok

A lövészet alkalmával irányadó szabályokat biztonsági rendszabályoknak nevezzük, melyek betartása és betartatása a lövészet helyszínén tartózkodó minden személy részére kötelező. A lövészet során gondoskodni kell a biztonságos végrehajtás összes feltételéről, a lövészeti törzs tagjainak szakszerű felkészítéséről.

9.3.2. Tiltó rendszabályok

A lövészet alkalmával tilos:

- 1) fedezék mögül végrehajtott tüzeléskor a fegyver mozgó alkatrészét a fedezékhez támasztani,
- 2) mozgó gépjárműből végrehajtott lögyakorlatnál az ajtó biztosítása (lezárása) nélkül tüzelést folytatni,
- 3) a fegyvert – függetlenül attól, hogy töltve van-e vagy nincs – emberre irányítani, kivéve a töltetlen fegyvert lövészet- (lőgyakorlat) vezető, vagy általa kijelölt foglalkozásvezető által tartott fegyverkezelési szárazgyakorlás végrehajtása során,
- 4) lőszert (gránátot) kiadni, fegyvert tölteni (töltött tárat fegyverbe helyezni, fegyvert csőre tölteni) és lövést leadni a lövészet- (lőgyakorlat) vezető engedélye nélkül;
- 5) ittas vagy bódult állapotban a lőtér területén tartózkodni,
- 6) fegyvert őrizet nélkül hagyni, más személynek átadni, illetve más személytől átvenni a lövészet- (lőgyakorlat) vezető engedélye nélkül,
- 7) a meghatározott lőirányon kívül más irányba lőni, és a fegyver csövét a kijelölt iránytól – biztonsági szögből – elfordítani,
- 8) olyan fegyverrel lőni, melynek csövébe idegen anyag került,
- 9) hibás vagy az adott lőtéren tiltott lőszerrel, fegyverrel lőni,
- 10) lövést leadni a tűzmegnyitási hely átlépése előtt, illetve a tűzbeszüntetési hely átlépése után, valamint, ha a célterületen vagy a veszélyességi területen emberek, állatok vagy járművek jelennek meg,
- 11) lőni, ha a lövedékek a veszélyességi területen kívül csapódnak be, az összeköttetés megszakad a biztonsági örökkel vagy a lövedéktől tűz keletkezett,
- 12) lövést leadni a „TŰZ!” vezényszó (jelzés) előtt, valamint tüzelést folytatni a „TŰZET SZÜNTESS!” vezényszó (jelzés) után,
- 13) a biztonsági örököt a felállítási helyükről – a lövészetvezető engedélye és a biztonsági őrség parancsnokának jelenléte nélkül – elküldeni, más feladattal megbízni, leváltani.

9.3.3. Módszertani biztonsági rendszabályok

- A lövészet végrehajtására megjelölt állomány fegyvereinek töltetlenségéről a lövészet kezdetekor a lőtérre való megérkezést követően, továbbá a lövészet befejezésekor a lőtérrel való távozás előtt a lövészet- (lőgyakorlat) vezető fegyvervizsga keretében köteles meggyőződni.

9.3.4. Környezetvédelmi rendszabályok

- A lövészet vezetője a tervezés időszakában figyelembe veszi, hogy a tevékenység milyen elkerülhetetlen környezetkárosodást okozhat, és ezzel összefüggésben milyen

rendszabályokat kell foganatosítani a várhatóan keletkezett károk és környezetszennyezés megakadályozására, csökkentésére.

9.3.5. A speciális biztonsági rendszabályok

A speciális biztonsági rendszabályok a könnygázgránátvető lövészet és könnygázkézigránát-dobó gyakorlat során betartandó speciális biztonsági rendszabályokat tartalmazzák.

9.4. Ballisztikai és lőelméleti alapismeretek

9.4.1. A ballisztika fogalma, tárgya

A **ballisztika** a mozgásban lévő (kilőtt, eldobott, elhajított) testek röppályájának, a lövedék mozgásának törvényszerűségével foglalkozó tudomány. Ezek mellett a lövedékek környezetre kifejtett fizikai, biológiai hatásmechanizmusait kutatja és vizsgálja.⁶⁸

A ballisztika a lövedék mozgása szerint felosztható:

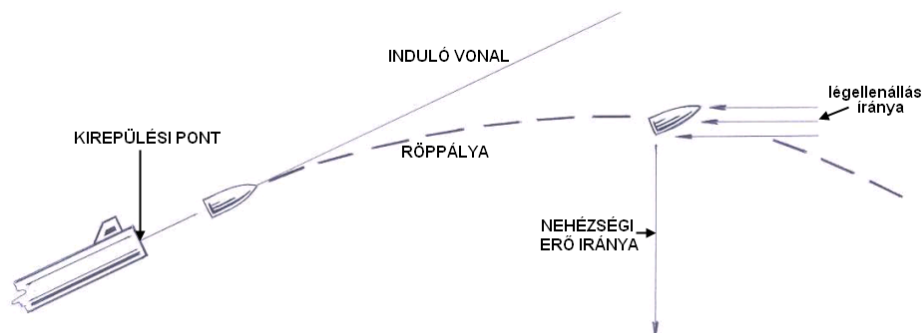
- belső ballisztikára: - a csőben mozgó lövedékekkel foglalkozik,
- külső ballisztikára: - a csövet elhagyó lövedék mozgását elemzi a becsapódásig,
- cél (seb) ballisztikára: - a becsapódó lövedék biológiai és mechanikai hatását vizsgálja.

9.4.2. Lőelméleti alapismeretek

A lövés fogalma: Lövésnek nevezzük a lőfegyverek működését előidéző folyamatot, illetve a lőporgázok energiájának hatására a lövedék kirepülését a fegyver csövéből.

A különböző fegyverek lövedékének kezdősebessége 300-1100 méter/másodperc között van.

A lövedék útját a levegőben röppályának nevezzük. A röppálya a kirepülési pontnál kezdődik és a találati vagy a találkozási pontnál végződik. A lövedék a levegőben egy szabálytalan - parabolikus - pályán halad. A levegőben mozgó lövedékre két erő: a nehézségi és a légellenállási erő hat. A nehézségi erő függőleges irányban hat, és arra kényszeríti a lövedéket, hogy süllyedjen. A légellenállási erő vízszintes irányban hat, és arra kényszeríti a lövedéket, hogy lassuljon

1. sz. ábra: A lövedék útja a levegőben.⁶⁹

⁶⁸ Miskolci Rendészeti Szakközépiskola. Lőkiképzési alapismeretek jegyzet. Összeállította: Nyilas István r. ftőrm Miskolc 2013.

⁶⁹ Miskolci Rendészeti Szakközépiskola. Lőkiképzési alapismeretek jegyzet. Összeállította: Nyilas István r. ftőrm. Miskolc 2013.

10. A kényszerítő eszközök alkalmazásának, valamint a csomag- és ruházat-átvizsgálás végzésének követelményei

A kényszerítő eszközök alkalmazása a rendvédelmi szervek jogalkalmazói tevékenységének kikényszeríthetőségén, vagyis a legitim fizikai erőszak alkalmazásán alapszik. A kényszerítő eszközök alkalmazása mindig törvényi (anyagi és eljárásjogi) felhatalmazáson alapul.

Alaptörvényben meghatározott alapfeladataira tekintettel a rendőrség rendelkezik a kényszerítő eszközök alkalmazásának legszélesebb jogkörével.

10.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei

A kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó általános alapelvek:

- 1) **Jogszerűség:** a kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén alkalmazhat.
- 2) **Szakszerűség:** a kényszerítő eszközök alkalmazása során a szakszerű alkalmazás a jogszabályokban meghatározott alkalmazási módokat jelenti (pl.: helyes bilincselési taktika alkalmazása).
- 3) **Arányosság:** az alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.
- 4) **Szükségesség:** több lehetséges és alkalmas intézkedés, valamint kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintette a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.
- 5) **Fokozatosság:** a kényszerítő eszközök sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.
- 6) **Más eszköz alkalmazásának elve:** az intézkedése során kötelező a rendszeresített kényszerítő eszközöket alkalmazni. Kivételesen előfordulhat, hogy a rendszeresített eszköz nem áll rendelkezésére (pl.: szolgálaton kívül intézkedik, vagy elvették tőle, működésképtelenné vált, stb.), ezért az intézkedő kénytelen valamilyen más – a rendszeresített eszközzel egy tekintet alá eső más eszközt alkalmazni.

10.2. A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei a rendőrségnél

10.2.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános követelményei

A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.⁷⁰

A rendőrségnél csak olyan kényszerítő eszköz rendszeresíthető, amelynek szabályszerű használata a törvényes intézkedés céljának elérésére alkalmas, megfelel a vonatkozó élet-, egészség- és balesetvédelmi előírásoknak.

A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

⁷⁰ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 16.§

10.2.2. Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai

A rendőrség feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyi szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

A fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. A rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

A rendőrt az intézkedés során

- az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy
- szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja.

A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni a panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.

A rendőr köteles - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti - intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy azonosító jelvényének felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni.

Ha a rendőr egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.

10.2.3. Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása

A rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

A fenti célok elérése érdekében a rendőrség épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

A rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

A rendőrség a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén az elvárható gondossággal eltávolíthatja, megsemmisítheti.

Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

Továbbá a rendőr feladatának teljesítése során megtalált olyan dolog, amely

- az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény alapján zár alá vehető,
- a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásáról szóló törvény alapján bizonyítási eszközként lefoglalható,
- valamint a támadásra, vagy önveszély okozására alkalmas, illetve
- a jogosulatlanul birtokolt

dolgot a jogosultnak vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig, zár alá vétel vagy lefoglalás elrendeléséig, de legfeljebb három munkanapra átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti. Ennek érdekében a rendőr a ruházatot átvizsgálhatja.

A ruházat átvizsgálását - halaszthatatlan eset kivételével - az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szeméremsértő módon.

10.3. Kényszerítő eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtási szervezetnél

10.3.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának közös szabályai

A bv. szervezet hivatásos szolgálati jogviszonyban álló tagja feladatának jogszerű teljesítése során - amennyiben más intézkedés nem vezet eredményre -, törvényben meghatározott kényszerítő eszközök alkalmazására jogosult és köteles.⁷¹

A meghatározott kényszerítő eszközök közül csak azok, addig és olyan mértékben alkalmazhatók, amelyek az intézkedés eredményességéhez szükségesek.

Ha a rendszeresített kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre vagy a használatára nincs lehetőség, más eszköz is igénybe vehető, amennyiben a helyettesített eszköz alkalmazásának a feltételei fennállnak, és az alkalmas az intézkedéssel elérni kívánt cél megvalósítására.

Kényszerítő eszközzel ellátni csak az alkalmazására kiképzett személyt lehet.

A kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet - ha az eset körülményei lehetővé teszik - előzetesen figyelmeztetni kell. A figyelmeztetésnek, valamint a kényszerítő eszköz készenlétebe helyezésének csak akkor van helye, ha a törvényben meghatározott alkalmazási feltételek fennállnak.

⁷¹ 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről 15.§

A kényszerítő eszközök alkalmazásának tilalmai

Kényszerítő eszköz nem alkalmazható

- a magatehetetlen személlyel szemben, továbbá
- a testi kényszer és a bilincs kivételével - a terhes nővel és a gyermekkorú személlyel szemben, ha e körülményekről az intézkedőnek tudomása van, vagy azok számára nyilvánvalóan felismerhetők.

Az intézkedésnek passzívan ellenszegülő személlyel szemben csak testi kényszer alkalmazható. Csak korlátozott testi kényszer (megfogás, lefogás) alkalmazható a kényszergyógykezelttel, az előzetes kényszergyógykezelttel és a kóros elmeállapotúvá vált fogvatartottal szemben.

Nincs helye kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, vagy az intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A kényszerítő eszköz alkalmazásának a jogszerűségét a bv. szerv parancsnoka köteles megvizsgálni, majd álláspontjáról a kényszerítő eszköz alkalmazásától számított nyolc napon belül értesíti azt, akivel szemben a kényszerítő eszközt alkalmazták. A kényszerítő eszköz alkalmazását a szolgálati előjárónak haladéktalanul szóban, a szolgálat befejezése után két órán belül írásban is jelenteni kell.

Kényszerítő eszköz fogvatartottal szemben akkor alkalmazható, ha

- a bv. szerv rendjét, biztonságát sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsít,
- bármely személy életét, testi épségét, személyes szabadságát sérti, vagy veszélyezteti,
- bűncselekmény megakadályozása érdekében szükséges.

Kényszerítő eszköz alkalmazható azzal a személlyel szemben, aki

- a bv. szerv által fogvatartott személy életét, testi épségét, személyes szabadságát vagy a fogvatartás biztonságát sérti, illetve veszélyezteti,
- a bv. szerv területén annak rendjét, biztonságát sértő vagy veszélyeztető magatartást tanúsít,
- a bv. szerv, illetve a személyi állomány tagja ellen támad, a személyi állomány tagját feladatának ellátásában akadályoz, vagy intézkedésre kényszerít,
- a bv. szerv vagyonát rongálja, és azt felhívás ellenére sem hagyja abba.

Az intézkedéssel érintett személynek, továbbá ha az intézkedést kényszergyógykezelttel, előzetes kényszergyógykezelttel szemben alkalmazták, a betegjogi képviselőnek, a beteg törvényes vagy meghatalmazott képviselőjének joga van az intézkedéssel kapcsolatban feljelentést, keresetet, bejelentést vagy panaszt tenni az illetékes hatóságnál vagy szervnél.

A kényszerítő eszközök alkalmazása szempontjából a bv. szerv elleni támadásnak vagy rongálásnak minősül az olyan magatartás, amely a területén lévő vagy az üzemeltetését (működését) biztosító létesítmények, tárgyak, berendezések, járművek, egyéb eszközök megszerzésére, használhatatlanná tételére, megrongálására vagy megsemmisítésére irányul.

10.3.2. Az egyes kényszerítő eszközök

Az egyes kényszerítő eszközök:

- 1) testi kényszer,
- 2) bilincs,
- 3) könnygáz, elektromos sokkoló eszköz, gumibot,
- 4) traumatikus és irritáló lőszer,

- 5) szolgálati kutya,
- 6) lőfegyverhasználat.

Tömegosztatás esetében

- 1) vízsugár,
- 2) pirotechnikai eszköz, riasztólövés,
- 3) ingerlő vegyi eszköz,
- 4) kényszerosztatás.

Az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásáról részletesen:

Testi kényszer

Az intézkedésnek ellenszegülő személlyel szemben az ellenszegülés megtörésére testi kényszer (megfogás, lefogás, ellökés, elvezetés, önvédelmi fogás) alkalmazható.

Bilincs

Bilincs alkalmazható a fogvatartott támadásának, szökésének, engedély nélküli eltávozásának és önkárosításának a megakadályozására, továbbá bármely személy jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülésének megtörésére. A bilincs használatára és a bilincselés módjára az elítélt mozgását korlátozó eszközök alkalmazására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Könnygáz, elektromos sokkoló eszköz, gumibot

A bv. szervezetnél rendszeresített könnygáz, elektromos sokkoló eszköz, illetve gumibot alkalmazható

- az életet, a testi épséget, a személyi szabadságot, illetve a vagyonbiztonságot közvetlenül sértő vagy veszélyeztető támadás elhárítására,
- az intézkedéssel szembeni aktív ellenszegülés megtörésére.

Traumatikus és irritáló lőszer

A bv. szervezetnél rendszeresített speciális, nem élet kioltására tervezett traumatikus lőszerrel, valamint irritáló töltetű lőszerrel leadott lövés alkalmazható

- az életet, a testi épséget közvetlenül sértő vagy veszélyeztető támadás elhárítására,
- a fogvatartott szökésének megakadályozására, megszökése esetén elfogására.

Szolgálati kutya

Szájkosárral ellátott szolgálati kutya - pórázon vagy anélkül - akkor alkalmazható, ha a testi kényszer alkalmazásának a feltételei fennállnak.

Szájkosár nélkül szolgálati kutya pórázon akkor alkalmazható, ha az intézet, illetve a fogva tartás biztonságát veszélyeztető csoportosulás enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, vagy ha az a személyi állomány tagjának az intézkedésével szemben tanúsított aktív ellenállás leküzdéséhez szükséges.

Szájkosár és póráz nélkül szolgálati kutya

- személyi sérüléssel fenyegető támadás, illetve az életet vagy a testi épséget közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására,

– - az elzárást töltő személy kivételével- a fogvatartott szökésének a megakadályozására, és a megszökött fogvatartott elfogására alkalmazható.

Kényszerítő eszközként csak az arra kiképzett szolgálati kutyát lehet alkalmazni.

Lőfegyverhasználat

Lőfegyverhasználat a hivatásos állomány tagjának saját elhatározásából, vagy az arra jogosult előljáró utasítására történhet. Kötelékben való fellépés esetén lőfegyver csak az előljáró utasítására használható. Lőfegyverhasználatnak csak a szándékos, személyre leadott lövés minősül. Nem minősül lőfegyverhasználatnak a figyelmeztető lövés, továbbá a tömegosztatás, rendfenntartás céljából alkalmazott riasztólövés, valamint a speciális, nem élet kioltására tervezett traumatikus lőszerrel, irritáló töltetű lőszerrel leadott lövés.

Ha más kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezet eredményre, lőfegyver használható

- 1) az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására,
- 2) a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására,
- 3) a terrorcselekmény, a jármű hatalomba kerítése vagy a közveszély okozása bűncselekmény megakadályozására vagy megszakítására,
- 4) bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének a megakadályozására,
- 5) lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására,
- 6) a bv. szerv ellen elkövetett fegyveres támadás elhárítására,
- 7) a fogvatartott erőszakos kiszabadításának a megakadályozására,
- 8) azzal szemben, aki a nála lévő fegyvert, vagy más, az életre és testi épségre veszélyes eszközt felszólításra nem teszi le, és magatartása annak ember elleni közvetlen használatának szándékára utal.

A hivatásos állomány tagja csak a bv. szervezetnél rendszeresített lőfegyvert és lőszert használhatja. A lőfegyverhasználatról a bv. szerv parancsnoka az illetékes ügyészt haladéktalanul tájékoztatja. A lőfegyver használata után gondoskodni kell a helyszín biztosításáról.

A bv. szerv területén belül a fogvatartottak elhelyezésére, munkáltatására és egyéb tartózkodására szolgáló helyiségbe vagy területre lőfegyvert bevinni tilos.

A tilalom nem vonatkozik a rendkívüli esemény felszámolása érdekében alkalmazott lőfegyverekre, valamint a nem élet kioltására tervezett, speciális lőszer alkalmazása során használt lőfegyverekre.

A bv. szerv területére a bv. szervezet kezelésében lévő lőfegyveren kívül más lőfegyvert - a védett személyek biztosítását ellátó, valamint a rendkívüli esemény felszámolásában közreműködő más, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti rendvédelmi feladatokat ellátó szerv hivatásos állományának tagja által viselt fegyvert kivéve - bevinni tilos, azt az erre kijelölt tároló helyre le kell adni, nyilvántartásba vételéről és biztonságos tárolásáról gondoskodni kell.

Nincs helye lőfegyverhasználatnak

- ha az olyan személy életét vagy testi épségét veszélyeztetné, akivel szemben a lőfegyverhasználat feltételei nem állnak fenn,
- ha az intézkedés célja tárgyra vagy állatra leadott lövéssel is elérhető,

- a fogvatartott szökésének megakadályozására, illetve szökése esetén elfogására.

A tilalom nem vonatkozik arra az esetre, ha a lőfegyverhasználat a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett támadás, illetve ellenállás leküzdése miatt szükséges.

A lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie

- felhívásnak, hogy a felhívott személy az intézkedésnek tegyen eleget,
- más kényszerítő eszköz alkalmazásának,
- figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik,
- figyelmeztető lövésnek.

A lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei miatt ezek megtételére nincs idő, és a késedelem az élet közvetlen veszélyeztetésével járna.

Lőfegyverhasználat tömegben (csoportosulásban) lévő személlyel szemben

Lőfegyverhasználatnak tömegben (csoportosulásban) lévő személlyel szemben csak akkor van helye, ha az egyes személy elleni lőfegyverhasználat feltételei fennállnak. A lőfegyverhasználatnak az egyes személy ellen kell irányulnia.

A tömegben (csoportosulásban) lévő személlyel szemben a lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie:

- a tömeg (csoportosulás) szétosztatására, illetőleg a jogellenes magatartás megszüntetésére irányuló felhívásnak,
- a tömeg (csoportosulás) szétosztatására irányuló egyéb kényszerítő eszköz alkalmazásának,
- figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik,
- figyelmeztető lövésnek.

A tömegben (csoportosulásban) lévő személlyel szemben a lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések mellőzésére az egyes személy elleni lőfegyverhasználat szabályai az irányadók.

Kötélékben való fellépés

A hivatásos állomány tagjai kötélekben alkalmazhatók

- 1) fogolyzendülés felszámolására,
- 2) terrorcselekmény felszámolására,
- 3) túsók kiszabadítására,
- 4) megszökött fogvatartott felkutatására és elfogására,
- 5) a bv. szervet, illetőleg eszközeit, járműveit ért támadás elhárítására,
- 6) a bv. szervből, annak járműveiből való erőszakos kitörés megakadályozására,
- 7) a bv. szerv biztonságát sértő vagy ezzel közvetlenül fenyegető tömeges vagy erőszakos cselekmények megakadályozására, felszámolására,
- 8) törvényben⁷² meghatározott esetben.

⁷² A bv. szervezet a közrend és a közbiztonság, az élet- és vagyónbiztonság súlyos sérelme vagy annak közvetlen veszélye esetén, az intézkedésre jogosult rendvédelmi szerv kérésére - a büntetés-végrehajtás biztonságának a veszélyeztetése nélkül - segítséget nyújt a közrendvédelmi feladatok ellátásához. A segítség nyújtására kizárólag a bv. szervezet és az intézkedésre jogosult szerv közötti megállapodás alapján, az abban foglaltak szerint kerülhet sor.

Kötelékben történő fellépés esetén a hivatásos állomány tagja a kötelék parancsnokának az utasítása szerint köteles eljárni.

Tömegoszlatás

Ha a fogva tartás és a bv. szerv biztonságát közvetlenül veszélyeztető tömeg a széteszlásra, illetve a jogellenes cselekmény abbahagyására irányuló felszólításnak nem tesz eleget, a fentiekben felsorolt kényszerítő eszközök használata mellett **a következő eszközök és intézkedések alkalmazhatók**

- vízsugár,
- pirotechnikai eszköz, riasztólövés,
- ingerlő vegyi eszköz,
- kényszeroszlatás.

Az eszköz, illetve intézkedés alkalmazására a tömeget előzetesen figyelmeztetni kell. A tömeget a helyszínről való eltávozásában tilos korlátozni. Tömegoszlatásnál lőfegyverhasználatnak nincs helye.

10.4. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv tagja által alkalmazható intézkedések és kényszerítő eszközök

10.4.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó állomány tagja által alkalmazható intézkedések és kényszerítő eszközök

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó állomány tagja által alkalmazható intézkedések⁷³

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó hivatásos állományának tagja (a továbbiakban: állomány tagja) jogosult

- a szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, valamint a cselekmény folytatásában megakadályozni,
- a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a rendőrség megérkezéséig - de legfeljebb két óra időtartamra - visszatartani.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó állomány tagja által alkalmazható kényszerítő eszközök

Az alkalmazható kényszerítő eszközök:

- testi kényszer,
- vegyi eszköz,
- bilincs,
- rendőrbot.

⁷³ Beiktatva: 2016. évi CXVI. törvény 58. § alapján. Hatályos: 2017. I. 1-től.

Az állomány tagja az **intézkedés végrehajtása, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében**

- testi kényszert és
- vegyi eszközt

alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetve a felhívásnak nem tesz eleget.

Az állomány tagja a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt visszatartása esetén a szökés megakadályozása érdekében bilincset is alkalmazhat.

Az állomány tagja önvédelmi célból testi kényszert alkalmazhat, továbbá önvédelmi célból vegyi eszközt és rendőrbotot tarthat magánál.

Az intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával (arányosság követelménye).

Több lehetséges és alkalmas intézkedés, illetve kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár az eredményesség biztosítása mellett.

Az állomány tagja a kényszerítő eszköz alkalmazása előtt - ha az intézkedés célját nem veszélyezteti - előzetesen figyelmezteti az intézkedés alá vont személyt, hogy kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor.

A kényszerítő eszköz alkalmazásának tilalmai

Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és az intézkedés eredményessége nélkül is biztosítható.

A testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz - az önvédelem esetét kivéve - nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

A vegyi eszköz alkalmazására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az intézkedés alá vont személy ellenállása testi kényszer alkalmazásával nem törhető meg.

A kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását. A kényszerítő eszköz alkalmazása folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén az állomány tagja gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló erről értesüljön.

Az állomány tagját az intézkedés során igazolja:

- az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy
- szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye.

Az állomány tagja az intézkedés megkezdése előtt - ha az az intézkedés eredményességét veszélyezteti, akkor az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. A kényszerítő eszközök alkalmazását követően az állomány tagja köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és annak előterjesztésére nyitva álló határidőről.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervnél a rendőrségnél rendszeresített, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv által beszerzett kényszerítő eszköz alkalmazható.

Az állomány tagja az intézkedésről, ha kényszerítő eszközök alkalmazására is sor került, szóban - haladéktalanul, rövid úton - jelentést tesz az intézkedést fogantató szerv vezetőjének.

Az állomány tagja az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazását követően két napon belül írásban jelentést készít az intézkedést foganatosító szerv vezetőjének, aki az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét kivizsgálja.

Az írásbeli jelentés tartalmára az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény szabályait kell alkalmazni.

A kényszerítő eszközök alkalmazásának részletes szabályai

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó hivatásos állományú tagja (a továbbiakban: ellenőr) kényszerítő eszközt a veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatainak ellátása, továbbá az ellenőrzés helyszínére történő kiérkezés és onnan a szolgálati helyre történő visszaérkezés során tarthat magánál.⁷⁴

Kényszerítő eszközzel ellátni csak az alkalmazására **kiképzett ellenőrt** lehet. **A kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon - a következő sorrendben - meg kell előznie:**

- a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A megfogás, a leszorítás vagy más, az ellenőr által fizikai erőfeszítéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) - a Kat.-ban meghatározott feltételek fennállása esetén - akkor alkalmazható, ha az ellenőr erőfölénye, az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán az intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

A testi kényszer alkalmazása során az ellenőr - a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, illetve a támadás elhárítása érdekében elengedhetetlenül szükséges mértékben - önvédelmi fogásokat is alkalmazhat.

Nem minősül testi kényszernek, amikor az ellenőr - jogszerű intézkedése során, az intézkedés biztonságos végrehajtása érdekében - a felé kartávolságon belülré lépő, illetve a mozgásának folyamatoságát akadályozó személyt csupán nyújtott kezével, minimális erőfeszítéssel magától távol tartja.

Az ellenőr önvédelmi célból akkor alkalmazhat rendőrbotot, ha a támadás másként nem hárítható el.

A rendőrbot alkalmazásakor

- az ütésnek lehetőleg a támadó végtagot kell érnie, valamint
- kerülni kell, hogy az ütés súlyos sérülést okozzon.

A vegyi eszközt az ellenőr az intézkedés megkezdésekor - szükség esetén - készenlétbe helyezi, és felkészül azok alkalmazására. A rendőrbotot és a vegyi eszközt nem szabad a támadás, ellenszegülés megszűnése, megtörése után alkalmazni.

⁷⁴ A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 24/A. §-a szerint, továbbá 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról

A bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. **A bilincselés ellenőr által alkalmazható módjai:**

- két vagy több ember kezének egymáshoz bilincselése,
- kezek előre vagy - ha az célszerű - hátra bilincselése,
- lábak egymáshoz bilincselése vagy
- tárgyhoz bilincselés.

Az ellenőr a bilincselésnek az adott körülmények között legcélrányosabb módját választja meg azzal, hogy

- a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor,
- a lábak egymáshoz bilincselése akkor indokolt, ha arról, akivel szemben alkalmazzák, feltételezhető, hogy önmagában vagy másban bilincs alkalmazása esetén is kárt tud okozni,
- a tárgyhoz bilincselés akkor indokolt, ha a kezek előre vagy hátra bilincselése nem kivitelezhető, vagy a személy önkárosításának, támadásának, szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése más módon nem biztosítható.

Tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó. Intézkedése során az ellenőr saját magához mást nem bilincselhet.

Panaszkezelés a kényszerítő eszköz alkalmazása miatt

Akinek a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette, jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat a kényszerítő eszközt alkalmazó hivatásos katasztrófavédelmi szerv vezetőjéhez.

A panaszt a panasz elbírálására jogosultnál a kényszerítő eszköz alkalmazásától, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemtől később szerzett tudomást, a tudomásszerzéstől számított nyolc napon, de legkésőbb a kényszerítő eszköz alkalmazásának időpontjától számított három hónapon belül lehet előterjeszteni.

10.5. A nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazható intézkedések

A nemzetbiztonsági szolgálatok nyomozást és előkészítő eljárást nem folytathatnak.⁷⁵ Ezért személyes szabadságot korlátozó, illetve kényszerintézkedések alkalmazásának köre a rendőrség jogköreinél korlátozottabbak. A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja személyi szabadságot korlátozó intézkedéseket, továbbá kényszerítő eszközöket csak a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatkörébe tartozó bűncselekmények megelőzése, illetve az ilyen bűncselekmények elkövetőjének elfogása érdekében alkalmazhat.

A nemzetbiztonsági szolgálatok a feladataik ellátása során a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatok védelméhez, a közérdekű adatok nyilvánosságához, valamint a birtokvédelemhez fűződő jogokat törvényben foglaltak szerint korlátozhatják.

Az intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az intézkedés során kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását. Több lehetséges és alkalmas intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az

⁷⁵ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény 31.§ (1) bek.

intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár (arányosság elve).

10.5.1. A nemzetbiztonsági szolgálatok személyes szabadságot korlátozó intézkedései

A nemzetbiztonsági szolgálatok személyes szabadságot korlátozó intézkedései az elfogás és az előállítás az alábbiak szerint. A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatkörébe tartozó bűncselekmény tetten ért elkövetőjét elfoghatja és előállíthatja. Az elfogást követően az előállítást azonnal végre kell hajtani.

10.5.2. A nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazható kényszerítő eszközök

A nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazható kényszerítő eszközök

- testi kényszer,
- bilincs,
- lőfegyverhasználat.

Az egyes kényszerítő eszközök alkalmazási szabályairól részletesen

A testi kényszer

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatkörébe tartozó bűncselekmény tetten ért elkövetőjét elfoghatja és előállíthatja, ennek érdekében a cselekvés abbahagyására, illetve az ellenszegülés megtörésére kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A bilincs alkalmazása

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja **bilincset alkalmazhat** a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- önkárosításának megakadályozására,
- támadásának megakadályozására,
- szökésének megakadályozására,
- ellenszegülésének megtörésére.

A lőfegyverhasználat szabályai

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagját lőfegyverhasználati jog illeti meg. A lőfegyverhasználat saját elhatározásból vagy kivételesen utasításra történhet. Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül.

A lőfegyverhasználat különös szabályai

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja - a jogos védelem és a végszükség esetein kívül - **lőfegyvert használhat**

- az élet elleni vagy a testi épséget súlyosan veszélyeztető támadás, illetve az ezekkel történő közvetlen fenyegetés elhárítására,
- a népirtás (Btk. 142. §), az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása (Btk. 254. §), a rombolás (Btk. 257. §), a kémkedés (Btk. 261. §), a terrorcselekmény (Btk. 314-316/A. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §) és a közveszély okozása (Btk. 322. §) bűncselekmények megakadályozására vagy megszakítására,
- a nemzetbiztonsági szolgálattal összefüggő „Szigorúan titkos!” minősítési szintű minősített adatnak személy elleni erőszakkal történő jogosulatlan megszerzése és az erre irányuló kísérlet esetén,

- a nemzetbiztonsági szolgálat objektumát ért vagy azt közvetlenül fenyegető támadás elhárítására.

A lőfegyverhasználatot meg kell előznie

- a jogellenes tevékenység abbahagyására irányuló felszólításnak,
- más kényszerítő eszköz alkalmazásának,
- figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik,
- figyelmeztető lövésnek.

A lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy egészben teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő, és a késelem a hivatásos állomány tagját vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.

A lőfegyverhasználat során kerülni kell az élet kioltását. A lőfegyverhasználatot, illetőleg a figyelmeztető lövés leadását - annak következményeitől függetlenül - az intézkedést követően haladéktalanul jelenteni kell a szolgálati előjárónak. Lőfegyver - a jogos védelem és a végszükség kivételével - nem használható láthatóan terhes nővel és gyermekkorúval szemben.

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által foganatosított intézkedések elleni panaszok kezelése

A nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által foganatosított, intézkedések ellen az érintett - akadályoztatása esetén hozzátartozója - panasszal élhet.

A panaszt az intézkedésnek az érintett tudomására jutásától számított nyolc napon belül a nemzetbiztonsági szolgálat főigazgatójához kell benyújtani. A kifogásolt intézkedéstől számított öt éven túl panasz nem terjeszthető elő. A panasz tárgyában a főigazgató a beérkezéstől számított nyolc napon belül dönt. A döntés ellen a panaszos a közléstől számított nyolc napon belül a miniszternél fellebbezéssel élhet. A miniszter a beérkezéstől számított nyolc napon belül az elsőfokú döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti.

11. Az országos hatáskörű szervekre vonatkozó rendvédelmi technikai eszközök és berendezések sajátosságai, eszközkezelési és alkalmazási ismeretek

11.1. A belügyminisztérium rendszeresítési szabályzata

Az országos hatáskörű szervek rendvédelmi technikai eszközeinek és berendezéseinek általános ellátási szabályait a **Belügyminisztérium Rendszeresítési Szabályzata**⁷⁶ (a továbbiakban: Szabályzat) határozza meg.

A Szabályzat hatálya az alábbi termékcsoportokba tartozó termékekre és tárgyi eszközökre (a továbbiakban: szakanyagok) terjed ki:

- a) fegyverzeti és kényszerítő eszköz, robbanóanyag, robbantószer és robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék, pirotechnikai termékek és speciális romboló töltetek;
- b) egységes megjelenést biztosító egyenruházat (beleértve a szolgálati, a gyakorló-, a társasági és a formaruházatot, a lábbelit), ékítmény, rendfokozati jelzés és ruházati felszerelés;

⁷⁶ A Belügyminisztérium Rendszeresítési Szabályzatáról szóló 18/2011. (VI. 30.) BM utasítás határozza meg

- c) rendészeti célú egyéni védőeszköz;
- d) szolgálati állatok védelmét szolgáló speciális felszerelés;
- e) intézkedés foganatosítását elősegítő egyéb eszköz és műszer (beleértve a sebességellenőrzőt, az alkohol-, valamint drogfogyasztást kimutató eszközt);
- f) képzési célú fegyver, a hozzá tartozó speciális lőszer(ek);
- g) optikai, elektrooptikai felderítő eszköz;
- h) katasztrófavédelmi műszerek (beleértve a meteorológiai, a gázkoncentráció-mérő, a sugázmérő és különleges műszereket);
- i) kifejezetten katonai, rendvédelmi célra kifejlesztett mentesítő eszközök, NBC mentesítő anyagok;
- j) okmány, nyomtatvány;
- k) területvédelmi célú, területlezáró eszközök (kordonok);
- l) az a)-i) és k) pontba nem sorolható olyan termék vagy tárgyi eszköz, amely használatának elrendelése használatbavétellel történik; valamint
- m) az a), a c) és az f)-i) pont szerinti termékek szolgálati alkalmazása során szükséges hordtáskák, hordtokok (fegyvertáskák, tartaléktárcok, bilincstokok, védőeszköz-hordtáskák, műszertáskák).

A szabályzat hatálya nem terjed ki a rendőrség által alkalmazott kényszerítő eszközök rendszeresítésének szakmai követelményeiről és eljárási szabályairól szóló Korm. rendeletben, valamint a rendőrségnél rendszeresíthető kényszerítő eszközök típusairól és fajtáiról szóló miniszteri rendeletben meghatározott eszközökre.

11.2. A szakanyagellátás rendszere

A szakanyagellátás rendszere:

- 1) rendszeresítési eljárás,
- 2) alkalmazásba vétel,
- 3) használatbavétel,
- 4) csapatpróba, próbahasználat (a rendszeresítési eljárást megelőzően),
- 5) szükség esetén: rendszerből, alkalmazásból történő kivonás.

12. Munka-, baleset-, tűz- és környezetvédelmi, valamint egészségügyi általános szabályok

12.1. A munka, és balesetvédelem általános szabályai

Hatályos jogunkban az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit a szervezeten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve ezzel a munkabaleseteket és a foglalkozással összefüggő megbetegedéseket, az állam, a munkáltatók és a munkavállalók feladatait, jogait és kötelelességeit az 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről (a továbbiakban: Mvt.) szabályozza.⁷⁷

Az Mvt. hatálya – az alábbi kivételekkel - kiterjed minden szervezett munkavégzésre, függetlenül attól, hogy az milyen szervezeti vagy tulajdoni formában történik.⁷⁸

⁷⁷ 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről

⁷⁸ 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről 9.§ (1) bek.

A munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkavállalók munkavédelmi kötelezettségei nem érintik a munkáltató felelősségét. A munkáltatói feladatok teljesítésével összefüggésben keletkező költségeket és egyéb terheket nem szabad a munkavállalóra hárítani.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósításának módját - a jogszabályok és a szabványok keretein belül - a munkáltató határozza meg.

A munkáltató felelős azért, hogy minden munkavállaló az általa értett nyelven ismerhesse meg az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés reá vonatkozó szabályait.

12.2. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei

12.2.1. Általános követelmények

Munkahely, létesítmény, technológia tervezése, kivitelezése, használatbavétele és üzemeltetése, továbbá munkaeszköz, anyag, energia, egyéni védőeszköz előállítása, gyártása, tárolása, mozgatása, szállítása, felhasználása, forgalmazása, importálása, üzemeltetése a munkavédelemre vonatkozó szabályokban meghatározott, ezek hiányában a tudományos, technikai színvonal mellett elvárható követelmények megtartásával történhet.

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek teljesítése helyett a munkáltató pénzbeli vagy egyéb megváltást a munkavállalónak nem adhat.

Munkaeszközt üzembe helyezni, valamint használatba venni csak abban az esetben szabad, ha az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeit kielégíti, és rendelkezik az adott munkaeszközzel, mint termékre, külön jogszabályban meghatározott EK-megfelelőségi nyilatkozattal, illetve a megfelelőséget tanúsító egyéb dokumentummal (pl. tanúsítvány).

Egyéni védőeszközt forgalomba hozni, használatba venni akkor szabad, ha az rendelkezik egyéni védőeszköz EK-megfelelőségi nyilatkozattal, illetve egyéni védőeszköz EK típus tanúsítvánnyal. Az egyéni védőeszközök megfelelőségének tanúsítását a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter rendeletében foglaltak szerint kell elvégezni.

Rendkívüli munkavégzési körülmények esetére

Például mentési, katasztrófa-elhárítási tevékenységek), illetve a rendvédelmi szerveknél, az Országgyűlési Őrségnél, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál, a katasztrófavédelem szerveinél munkavégzésre irányuló jogviszonyban, szolgálati viszonyban, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál szolgálati viszonyban kifejtett munkatevékenységre a feladatkörében érintett miniszter - az Országgyűlési Őrség tekintetében a rendészetért felelős miniszter – által kiadott külön jogszabály kivételesen indokolt esetben eltérő követelményeket, eljárási szabályokat állapíthat meg az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozóan.⁷⁹

12.3. A munka- és balesetvédelem általános belügyi szabályai

12.3.1. A belügyi ágazat munkavédelmi tevékenysége

A belügyi ágazat munkavédelmi tevékenysége három szintre tagozódik. Ágazati szinten a BM munkavédelmi főfelügyelője megszervezi az ágazati munkavédelmi tevékenységet. A további

⁷⁹ 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről 9.§ (3) bek.

szinteteken a munkavédelmi szervezet főfelügyelő eljárása alatt kétszintű ellátási rendszer működik.

A rendvédelmi szervek munkavédelmi főfelügyelői látják el az adott szervnél a munkavédelemmel kapcsolatos szakirányítási és szakfelügyeleti feladatokat. A munkavédelmi feladatokat a munkavédelmi felügyelők és az egészségvédelmi megbízottak látják el.

Az egészségvédelmi megbízottak feladata a rendvédelmi szerv szervezeti egységei, valamint a területi munkavédelmi felügyelők és a munkaegészségügyi szaktevékenységet ellátó személyek közötti információáramlás, adatcsere elősegítése, a szakképesítéshez nem kötött egészségvédelmi tevékenységek ellátása.

Az állományilletékes parancsnok az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos, szervezett tevékenység biztosításának módját és feltételeit - az irányítása alá tartozó szervezetekre vonatkozóan - munkavédelmi szabályzatban határozza meg. Az állományilletékes parancsnok évente legalább egy alkalommal értékeli a szervezet munkavédelmi helyzetét, a munkavédelmi ellenőrzések tapasztalatait, és meghatározza az ezekkel kapcsolatos feladatokat.

12.3.2. A munkavédelemmel összefüggő speciális követelmények és eljárási rend

A védőeszközök két csoportját különböztetjük meg:

- a) **a rendvédelmi célú egyéni védőeszköz:** a rendvédelmi szerv kiképzési és szolgálati feladatainak ellátásához, kifejezetten a rendvédelmi szervek részére kifejlesztett, gyártott, egyénileg használt, az élet, testi épség és egészség megóvását szolgáló védőfunkciójú eszköz (a továbbiakban: védőeszköz),
- b) **a nem rendvédelmi célú egyéni védőeszköz:** a rendvédelmi szerv kiképzési és szolgálati feladatainak ellátásához szükséges, nem kifejezetten a rendvédelmi szervek részére kifejlesztett, gyártott, közforgalomban kapható, minősítési tanúsítvánnyal rendelkező védőeszköz.

A továbbiakban az a) és a b) pontban meghatározottak együtt: **egyéni védőeszköz.**

A védőeszköznek rendelkeznie kell:

- a megfelelőséget tanúsító, akkreditált, független szervezettől származó minősítési dokumentummal, így különösen tanúsítvánnyal, vizsgálati jegyzőkönyvvel, továbbá gyártói megfelelőségi nyilatkozattal,
- műszaki leírással,
- felhasználói tájékoztatóval és
- tartós címkézéssel.

Az állományilletékes parancsnok feladatai rendkívüli munkavégzési körülmények esetén

Rendkívüli munkavégzési körülmények esetén az igénybevétel teljes idejére a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről szóló jogszabályban meghatározottaknak megfelelően az állományilletékes parancsnok

- védőitalt, így nyáron ivóvizet vagy ásványvizet, télen meleg teát biztosít, az objektumon kívüli szolgálat esetén a munkavédelmi szabályzat rögzíti a védőitallal történő ellátás módját, továbbá
- a feladatok végrehajtásába bevont személyek öltözködési, tisztálkodási, egészségügyi, étkezési, pihenési és melegedési lehetőségét munkaszervezési intézkedésekkel, így

különösen leváltással, megfelelő pihenőhelyre való szervezett szállítással és a rendelkezésre álló speciális mobil berendezésekkel biztosítja.

Rendkívüli munkavégzési körülmények esetén **az állományilletékes parancsnok** - a feladat végrehajtásának veszélyeztetése nélkül - legalább két óránként munkaközi szünetet biztosít.

A kötött szolgálati és munkahelyeken feladatot ellátók, valamint a személyi állomány azon tagjai részére, akik mozgásterükben a szolgálat ellátása vagy a munkavégzés érdekében korlátozottak, 4 óra időtartamot meghaladó munka után, az étkezési időn felül 30 perc munkaközi szünetet vagy a végzett tevékenység jellegétől eltérő, más mozgással járó, a monoton munkavégzést megszakító egyéb tevékenységet kell biztosítani. Rendkívüli munkavégzési körülmények esetén az állományilletékes parancsnok a feladat jellegéhez és a helyszín sajátosságaihoz igazodóan gondoskodik a szükséges mozgásterről.

Olyan szolgálati helyen, ahol a veszélyforrás hatásait kollektív védelemmel, vagy egyéni védőeszköz használatával nem lehet kiküszöbölni, így különösen határátkelőhelyen, repülőtéren, közterületi szolgálati helyen, ott az egyéni védőeszközök használatával egyidejűleg, szervezési intézkedésekkel kell biztosítani az egészséget károsító kockázati tényezők, így különösen zaj-, rezgés-, por- és vegyi ártalom, sugárzás, veszélyes határérték alá szorítását.

A beosztott munkavállaló jogosultságai és kötelezettségei

Amennyiben **a beosztott munkavállaló** szolgálati feladata teljesítése során az egészségét, biztonságát fenyegető súlyos és közvetlen veszélyhelyzet alakul ki, annak elhárítását követően a munkavállalót jelentéstételi kötelezettség terheli az előjárója felé.

Amennyiben **a szolgálati előjáró tudomást szerez** a végrehajtandó szolgálati feladat olyan várható veszélyéről, amely a beosztottja életét vagy testi épségét közvetlenül veszélyezteti, gondoskodik a munkavállalók azonnali tájékoztatásáról és az optimális létszám biztosításáról. Az optimális létszám meghatározása során törekedni kell a veszélyes térben, területen való létszám-minimalizálásra, olyan módon, hogy ez a veszélyes körülmények között foglalkoztatott személy feladatának végrehajtásához a szükséges segítség biztosítottóságát ne veszélyeztesse.

Az előjárói utasítás nem járhat a beosztott életének, vagy testi épségének indokolatlan és aránytalan mértékű veszélyeztetésével.

Rendkívüli munkavégzési körülmények között a beosztott munkavállaló a feladat végrehajtása érdekében életének, egészségének és testi épségének veszélyeztetése esetén is köteles a szolgálati előjáró utasításait végrehajtani és a feladatot ellátni, ha azzal bűncselekményt nem valósít meg.

A balesetekkel kapcsolatos fogalmak

Baleset: az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be, és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz.

Munkabaleset: az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

Szolgálati kötelemmel összefüggő baleset, betegség: a munkavédelemről szóló törvényben meghatározott munkabaleseten, illetve rendeletben⁸⁰ meghatározott foglalkozási megbetegedéseken túl az a baleset, illetve betegség, amely a hivatásos állomány tagját:

- azonnali szolgálatba, munkába rendelés esetén a rendelkező szóbeli vagy írásbeli parancs vagy utasítás vételétől számított időtől a szolgálatteljesítés, munkavégzés helyére történő megérkezéséig, valamint onnan lakóhelyére menet közben,
- kiképzési terv, napirend szerint előírt gyakorlati foglalkozásokon, a fizikai állóképesség fenntartásával kapcsolatos szervezett sportfoglalkozásokon,
- a rendvédelmi szervek tömegkapcsolatainak erősítése céljából a rendvédelmi szerv által szervezett sportversenyeken, speciális rendezvényeken, bemutatókon érte, illetve azzal összefüggésben keletkezett vagy jelentősen súlyosbodott,

Tényleges szolgálatellátás során bekövetkezett baleset, betegség: - az a) alpontban szereplő esetek kivételével - szerinti baleset, betegség.

A személyi állomány tagja a szervezett munkavégzés során vagy szolgálati kötelemmel összefüggésben elszenvedett balesetét haladéktalanul bejelenti a szervezett munkavégzést közvetlenül irányító szolgálati elöljárónak vagy vezetőnek (a továbbiakban együtt: szolgálati elöljáró). A szolgálati elöljáró a baleset bejelentéséről haladéktalanul tájékoztatja az állományilletékes parancsnokot és a munkavédelmi felügyelőt. A személyi állomány tagját ért baleset kivizsgálásáról az állományilletékes parancsnok gondoskodik.

12.4. A tűzvédelem általános szabályai

12.4.1 A tűzvédelemmel kapcsolatos alapvető fogalmak

- 1) **tűz (tűzeset):** az az égési folyamat, amely veszélyt jelent az életre, a testi épségre vagy az anyagi javakra, illetve azokban károsodást okoz,⁸¹
- 2) **tűz elleni védekezés (a továbbiakban: tűzvédelem):** a tűzesetek megelőzése, a tűzoltási feladatok ellátása, a tűzvizsgálat, valamint ezek feltételeinek biztosítása,
- 3) **tűzmegelőzés:** a tüzek keletkezésének megelőzésére, továbbterjedésének megakadályozására, illetőleg a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására vonatkozó, a létesítés és a használat során megtartandó tűzvédelmi jogszabályok, szabványok, hatósági előírások rendszere és az azok érvényesítésére irányuló tevékenység,
- 4) **tűzoltási feladat:** a veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása,
- 5) **tűzvizsgálat:** a tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányuló hatósági tevékenység, amelynek célja olyan tűzmegelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegelőzési ismeretek bővítésére és a mentési beavatkozási feltételek javítására.

12.4.2. A tűzjelzés

Aki tüzet vagy annak közvetlen veszélyét észleli, köteles azt haladéktalanul jelezni a hívásfogadó központnak, a katasztrófavédelmi igazgatóság műveletirányító ügyeletének vagy

⁸⁰ A foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról szóló 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet

⁸¹ 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról 4.§

a tűzoltóságnak (a továbbiakban: jelzésfogadó), vagy ha erre nincs lehetősége, a rendőrségnek vagy a mentőszolgálatnak, illetőleg a települési önkormányzat polgármesteri hivatalának (közös önkormányzati hivatalnak).⁸²

A tűzjelzés tartalma

- 1) a tüzeset pontos helye (város, kerület, utca, házszám, emelet, ajtó),
- 2) hol ég a tűz (földszint, emelet, épület száma vagy neve),
- 3) mi ég (tűzveszélyes folyadék, papír, elektromos vezeték),
- 4) mi van veszélyeztetve,
- 5) milyen terjedelmű a tűz,
- 6) van-e életveszélyben valaki,
- 7) a jelzés ideje (év, hó, nap, óra, perc),
- 8) a jelző neve, beosztása,
- 9) a bejelentő honnan és hogyan jelezte a tüzet (telefonszám).

12.4.3 A tűzoltás

A tűzoltásban, a műszaki mentésben - ellenszolgáltatás nélkül - életkor, egészségi, fizikai állapot alapján elvárható személyes részvétellel, adatok közlésével kötelező közreműködni.

A tűz oltásának felelős vezetője a tűzoltásvezető, aki a tűzoltóság vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő tagja lehet. A tűzoltás helyszínén más személy csak a tűzoltásvezető előzetes engedélyével intézkedhet.

A tűzoltásvezető a tűz által veszélyeztetett és a tűz oltásához szükséges területen minden tevékenységet korlátozhat, megtilthat, elrendelheti az illetéktelen vagy a veszélyeztetett személyek, valamint az anyagi javak eltávolítását, a terület kiürítését.

A tűzoltó anyagok, eszközök, készülékek és azok alkalmazása tüzek oltására

Égésnek nevezzük azt a kémiai folyamatot, amelynél az éghető anyag a levegő oxigénjével egyesül, miközben hő és legtöbb esetben, fény formájában energia szabadul fel.

Feltétele, hogy az éghető anyag, a levegő oxigénje, megfelelő hőmérséklet (gyújtóenergia) térben, és időben együttesen rendelkezésre álljon. Az égés megszüntetésének módjai az égés feltételeinek kizárása, illetve csökkentése.

Ezek alapján megkülönböztethető:

- az éghető anyag eltávolításán,
- az oxigén elvonásán,
- az éghető anyag hőmérsékletének csökkentésén alapuló mód.

Oltóanyagok:

- víz,
- oltóhabok,
- oltóporok,
- oltógázok.

⁸² 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról 5.§

A tűzoltó készülék olyan eszköz, amelyből az üzembe helyezéskor felszabadított vagy az oltóanyagtartályba belenyomott (sűrített) hajtóanyag az oltóanyagot irányíthatóan lövelli ki, és amely meghatározott nagyságú tűz eloltására alkalmas.

Tűzoltó készülékek

- **Porral oltó tűzoltó készülékek** oltóanyaga por alakú szilárd anyag, mely elektromos feszültség alatt lévő berendezések tüzeinek oltására is megfelel. Alkalmazásuk: elsősorban éghető folyadékok, gázok, valamint villamos feszültség alatt álló berendezések tüzeinek oltására. Bizonyos típusa szilárd anyagok tüzeinek oltására is hatékonyan alkalmazható.
- **Vízzel oltó tűzoltó készülékek** oltóanyaga elsősorban szilárd éghető anyagok tüzeinek oltására alkalmas víz vagy vizes oldat.
- **Habbal oltó tűzoltó készülékek** oltóanyaga víz-, habképző anyag és levegő, illetve egyéb gáz meghatározott arányú keveréke. Alkalmazásuk: elsősorban éghető folyadékok és lánggal vagy parázslással égő szilárd anyagok tüzeinek oltására.
- **Gázzal oltó tűzoltó készülékek** oltóanyaga cseppfolyós halogénezett szénhidrogén. Alkalmazásuk: éghető folyadékok, gázok és kismértékben szilárd anyagok tüzeinek oltására. Különösen jól alkalmazható feszültség alatti hűtés- és számítástechnikai berendezések tüzeinek oltására.

10.4.4. Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat

A tűzvédelmet szakmailag a Belügyminisztérium irányítja és szabályozza. A belügyminiszter rendeletben adta ki az Országos Tűzvédelmi Szabályzatot (a továbbiakban: OTSZ).⁸³

A tűzvédelmi követelmények

A tűzvédelmi követelményeket az anyagok tűzveszélyességi osztálya, a kockázati egység kockázati osztálya, az épület, az önálló épületrész és a speciális építmény mértékadó kockázati osztálya alapján kell megállapítani.

A tűzveszélyességi osztály: az anyagra, keverékre vonatkozó besorolás, amely az anyag, keverék fizikai, kémiai tulajdonságát alapul véve, tűzvédelmi szempontból a viselkedését, veszélyességét jellemzi.

Az anyagok tűzveszélyességi osztályai

- Robbanásveszélyes osztályba tartozik.
- Tűzveszélyes osztályba tartozik.
- Nem tűzveszélyes osztályba tartozik.

A kockázati osztály: a tűz esetén a veszélyeztetettséget, a bekövetkező kár, veszteség súlyosságát, a tűz következtében fellépő további veszélyek mértékét kifejező besorolás.

12.5. A környezetvédelem általános szabályai

A rendvédelmi szerveknek a szolgálati feladataik ellátása során be kell tartaniuk a környezetvédelemre vonatkozó szabályokat (pl. a veszélyes, fertőző eszközök, anyagok tárolása, szállítása, megsemmisítése stb.) Azonban vannak olyan szituációk, amikor

⁸³ 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról

elkerülhetetlen a környezet károsítása (pl. életmentés, tűzoltás, veszélyelhárítás stb.). Ezekben a helyzetekben is törekedni kell a környezet lehetőség szerinti megóvására.

A belügyi ágazatban a környezetvédelem az az alábbi területeken külön is szabályozott:

- Kiselejtett elektromos, elektronikus berendezések elszállítása, megsemmisítése.
- Veszélyes hulladék kezelése.

12.6. Egészségügyi általános előírások

12.6.1. Egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasság

A hivatásos állomány tagjának meg kell felelnie a miniszter által meghatározott, a szolgálati beosztásának és életkorának megfelelő egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeknek.⁸⁴ Az alkalmassági feltételeket a hivatásos állomány tagjának tudomására kell hozni, és az alkalmasságot rendszeresen ellenőrizni kell. A hivatásos állomány tagja kizárólag olyan vizsgálatra kötelezhető, amelyet az alkalmassági követelményeknek való megfelelés megállapítása érdekében jogszabály, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok vonatkozásában közjogi szervezetszabályozó eszköz ír elő, és a vizsgálatot végző orvos vagy pszichológus, illetve - a fizikai alkalmasság vizsgálatakor - a felmérést végző szakmailag indokoltnak tart.

Ha a hivatásos állomány tagja az előírt követelményeknek nem felel meg, határidő kitűzésével az ellenőrzést meg kell ismételni. Ha az állomány tagja a megismételt ellenőrzésen sem felelt meg a követelményeknek, a jogviszonyt felmentéssel kell megszüntetni.⁸⁵

A további részletes szabályokat miniszteri rendelet határozza meg.⁸⁶

12.6.2. Eljárás fertőző betegségek esetén

A miniszter rendeletben határozza meg azokat a fertőző betegségeket, amelyek esetében a szolgálati beosztáshoz vagy egyes szolgálati feladatokhoz kapcsolódóan - így különösen a külföldi szolgálat végrehajtása során - a hivatásos állomány tagjának vagy egyes csoportjainak egészségét és biztonságát veszélyeztető biológiai kóroki tényező kockázatának elkerülése érdekében kötelező védőoltás elrendelésének van helye. A kötelező védőoltást a rendvédelmi szerv egészségügyi szakfeladatainak ellátásáért felelős vezető főorvos javaslatára az országos parancsnok vagy az országos főigazgató rendeli el. Az országos parancsnok vagy az országos főigazgató által elrendelt kötelező védőoltás alól mentesítést a hivatásos állomány védőoltásra kötelezett tagja, törvényes képviselője vagy kezelőorvosa a rendvédelmi szerv egészségügyi szakfeladatainak ellátásáért felelős főorvosnál kezdeményezheti.

13. Alapvető elsősegély-nyújtási és újraélesztési alapismeretek

13.1. Bevezetés, az emberi test életműködésére vonatkozó alapismeretek

Az emberi test alapvető életfunkciói a légzés és a keringés. Ezek működési zavarai során diszfunkció keletkezik, mely a halál beálltához vezethet. Ha valamely okból a légzés vagy a keringés vagy mindkettő leáll, megszűnik, beáll a halál állapota, amely azonban nem pillanatnyi

⁸⁴ Hszt.106.§

⁸⁵ Hszt. 86. § (6) bek

⁸⁶ 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról

esemény, hanem elhúzódó az orvosi szakirodalomban leírt folyamat. Ennek alapján tehető különbség a **klinikai és a biológiai halál** beállta között.

A két alapvető életműködés mesterséges fenntartása, illetve helyreállítása az újraélesztés vagy reanimáció: amivel a már megkezdődött halál folyamatába avatkozunk be, abban az időszakban, amikor a sejtek még életképesek. Mivel az agykéreg sejtjei a legérzékenyebbek, ezért a sikeres beavatkozás idejét ezek életképessége határozza meg (5 perc).

Klinikai halálról akkor beszélünk, ha a légzés és keringés hirtelen leáll, de ez még visszafordítható folyamat.

Klinikai halálra utaló jelek:

- eszméletlenség,
- légzés, keringés teljes hiánya,
- pulzus nem tapintható,
- pupillák tágak, fényre nem reagálnak.

Biológiai halál a légzés és a keringés leállása után 5 perccel kezdődik. A sejtek oxigénhiány miatt annyira károsodnak, hogy ez a folyamat visszafordíthatatlan.

Vannak bizonyos körülmények, amelyek a sikeres újraélesztés lehetőségét kizárják:

- étellel összeegyeztethetetlen sérülések (pl. levágott fej),
- a halál biztos jelei: (pl. hullamerevség.).

13.2. Az elsősegélynyújtás fogalma, célja feladatai.

Az elsősegélynyújtás, az újraélesztés megkezdése minden állampolgár kötelezettsége, annak elmulasztását a büntetőjog szankcionálja.⁸⁷

Elsősegélynyújtásnak nevezzük azt az egészségügyi beavatkozást, amelyet akár szakember, akár laikus végez a végleges szakellátás előtt.

Elsősegélyt tehát bárki nyújthat akkor, ha az alábbi feltételek fennállnak:

- alapvető ismeretek birtokában a sérülten tud segíteni anélkül, hogy ártana,
- kellő önfegyelmel rendelkezik ahhoz, hogy nyugodtan tud cselekedni.

Az elsősegélynyújtás célja: A beteg vagy sérült a legrövidebb időn belül megkapja azt a segítséget, hogy az állapota a szakellátás megkezdéséig ne súlyosbodjon, illetve ne keletkezzenek olyan elváltozások, amelyek visszafordíthatatlanok és halálhoz vezetnek. Az elsősegélynyújtónak tehát nem feladata a végleges ellátás biztosítása.

Az elsősegélynyújtás legfontosabb feladata a halaszthatatlan életmentő beavatkozások elvégzése. Ezen belül a közvetlen életveszély elhárítása, vagyis a segítség nélkül rövidesen bekövetkező halál feltartóztatása, klinikai halál esetén az újraélesztés.

13.3 Az elsősegélynyújtás általános szabályai

Az elsősegélynyújtás általános szabályai

- 1) Határozott, megnyugtató fellépéssel biztosítsuk a nyugalmat, a rendet.
- 2) Gyorsan és lényegre törően tájékozódjunk a történekről, a segélyre szorulóknak számáról, állapotáról és a helyszíni körülményekről.
- 3) Szeretettel és emberségesen törekedünk a beteg megnyugtatóására.

⁸⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 166. § Segítségnyújtás elmulasztása.

- 4) Haladéktalanul és gyorsan, de kapkodás nélkül végezzük el a szükséges beavatkozásokat.
- 5) Előzzük meg az újabb baleset bekövetkezését.
- 6) A beteget, illetve sérültet mindig fektessük le, vagy legalább ültessük le.
- 7) Csak szükséges mértékig és a szabályokat betartva vetkőztessük a sérültet.
- 8) A helyszínt csak a szükséges mértékig változtassuk meg.
- 9) Soha ne bocsátkozzunk képességeinket, tudásunkat meghaladó felelőtlen ténykedésbe.
- 10) Mindig gondoskodjunk további segítségről, egészségügyi szakellátásról.

13.3.1 A beavatkozások sorrendjének helyes megválasztása

Elsődleges szempont az emberi élet mentése, ezért másodlagos hogy erre egyéb szabályok megsértése árán kerül sor. Ezekre az alább példák szolgálnak útmutatásul:

- újraélesztésnél nem törődünk azzal, hogy a beteg hideg, nedves talajon fekszik, vagy
- törött végtagú, hányó eszméletlen beteget előbb stabil oldaltfekvésbe helyezünk, holott tudjuk, hogy tilos törött végtagot rögzítés nélkül mozgatni,
- fecskendező artéria leszorítása végett néha pusztán kézzel nyúlunk be a seb mélyébe, holott általában a seb felszínét is tilos érinteni nem steril kezünkkel.

13.4. Az újraélesztés

13.4.1. A felnőtt személyek laikus alapszintű újraélesztése (BLS)

Az egészségügyi alapképzettséggel nem rendelkező és/ vagy a szervezett egészségügyi ellátás keretein kívül tevékenykedő segélynyújtó alapszintű BLS- standard teendői⁸⁸ a következők:⁸⁹

Amennyiben egészségügyi segítségnyújtásra szoruló észlel, lát, az alábbi teendőket kell sorrendben végrehajtania:

- 1) **Győződjön meg** arról, hogy nem áll-e fenn olyan **külső körülmény**, ami Önre, illetve az ellátásra szorulóra súlyos járulékos veszélyt jelent. Amennyiben ilyen fennáll:
 - tegyen kísérletet a veszélyforrás megszüntetésére, vagy
 - az az ellátásra szoruló biztonságba helyezésére-feltéve, hogy arra képes. Ellenkező esetben haladéktalanul kérjen megfelelő segítséget.
- 2) **Az ellátásra szoruló hangos megszólításával** és ezzel egyidejű kíméletes **megrázásával** ellenőrizze, a reakcióképességét. **Kezdeményezzen kommunikációt!** („Mi történt? Segíthetek? Hallja amit mondok?” - közlésekkel).
 - Ha bármilyen reakciót észlel az erőteljes ingerekre, a beteg életben van. Csak akkor és annyira mozgassa az ellátásra szoruló, amennyire a helyzet szükségessé teszi. Képességei szerint tájékozódjon állapotáról, ha szükségesnek látja, ajánlja fel segítségét és végezze el a szükséges teendőket. Ha erre egyedül nem képes kérjen megfelelő segítséget. A segítség megérkezéséig maradjon az ellátásra szoruló mellett és rendszeresen ellenőrizze állapotát.

⁸⁸ A laikus újraélesztés lépései (Basic Life Support - BLS) az ERC 2015 irányelvei alapján. Az újraélesztési protokoll a rendelkezésre álló statisztikai adatok, illetve az egészségügyi eszközfejlesztés tükrében általában 5 évenként frissül. Legutóbb 2015 októberében publikálta az Európai Újraélesztési Társaság (European Resuscitation Council - ERC). https://elsosegely.hu/cikk.76.felnott_ujraelesztes

⁸⁹ <https://elsosegely.hu/>

- Ha nem észlel semmiféle reakciót, haladéktalanul kiáltson segítségért, megteremtve annak lehetőségét, hogy mentőt hívasson! Ha erre nincs mód (nincs a közelében senki) azonnal értesítse Ön a mentőt!
- Ezzel egyidejűleg szabadítsa fel az ellátásra szoruló légútjait (hajtsa hátra a fejet). Csak akkor kell az az ellátásra szoruló szájüregébe nyúlnia, ha a körülmények azt nyilvánvalóan szükségessé teszik (pl. szemmel jól látható, a légzést akadályozó idegentest, vagy hányadék eltávolítása érdekében).
Az eszméletvesztésből fakadó légúteltelzáródás veszélyét egyszerűen megoldhatja a fej kíméletes hátrahajtásával

3) A beteg mellkasa felé fordított fejjel, szorosan hajoljon az áldozat arca elé, 10

mp-ig:

- a) a légzőmozgások figyelésével, valamint
- b) a légáramlás hallgatásával és érzékelésével (hármás észlelés) ellenőrizze, hogy van-e légzése, normálisan lélegzik-e a beteg. (Ha van légzése 10 mp. alatt, 2x fog levegőt venni).
 - Amennyiben biztos abban, hogy az ellátásra szoruló normálisan lélegzik, de eszméletlen, fordítsa stabil oldalfekvő helyzetbe (megakadályozva ezzel a nyelv hátracsúszását). Ugyancsak ebbe az életmentő helyzetbe kell fektetni azt az eszméletlen beteget, aki hány(t), kiküszöbölve a fulladás veszélyét. Fontos, hogy az ellátásra szorulót ne hagyja magára és folyamatosan ellenőrizze a légzését!
 - Ha nem észlel normális légzést, feltételezhető a keringésleállás is. Normális légzés hiányában működő keringés sem lehetséges, ezért azonnal meg kell kezdeni a mellkas kompressziókkal annak pótlását.
Tekintettel arra, hogy a felnőttkori keringésleállások döntő többsége szíveredetű, és bekövetkezésekor a szervezet tartalmaz még néhány percre elegendő oxigént, ezért a mellkasi kompressziókat kell először kezdeni.

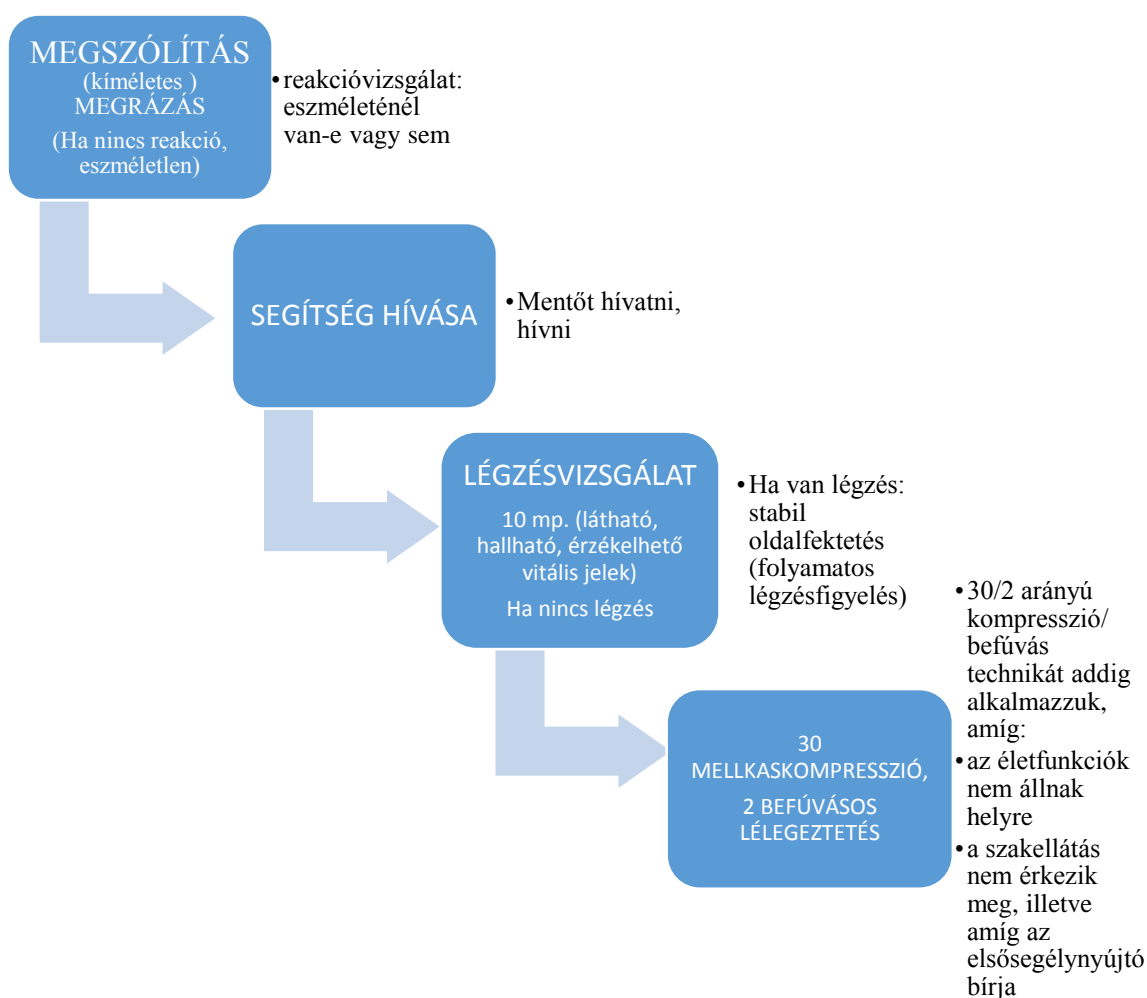
4) Mellkasi kompresszió alkalmazása

- a) Az újabb megfigyelések igazolták a folyamatos, minél ritkábban megszakított kompressziók fontosságát, ezért 30 kompresszióból álló sorozatokat kell végrehajtani. Hangsúlyt kell helyezni a megfelelő és szünetmentes technikára. Helyezkedjen el a hanyatt, kemény alapon fekvő az ellátásra szoruló mellett, annak válla magasságában, ahonnan egyaránt elérheti mellkast és a fejet. A megfelelő kompressziós kéztartás helye, a nyomási terület:
 - a mellkas középvonalában, a mellkas alsó felén van (kb. a mellbimbók magasságában),
 - a kompressziók során az egymásra helyezett tenyerek kéztői részével közvetítse az erőt a mellkasra, és ez az erő csupán a fent leírt kis területre korlátozódjon és ne a bordákra. Üteme: 100/min., mélysége: 4-5 cm.
- b) A 30 kompresszió végrehajtása után pótolja a légzést: 2 befújással. Két alapvető technika ismeretes: a szájból-szájba, és a szájból-orrba történő befújás. Ha úgy találja, hogy képtelen a beteget lélegeztetni végezze legalább a mellkas kompressziókat, mivel rövidtávon a csupán kompresszióval végzett BLS is mutathat hatékonyságot.
Felnőtt BLS (valamint az 1 évnél idősebb gyermek laikus ellátók által végzett ellátása) során a kompresszió és lélegeztetés aránya – a segélynyújtók számától függetlenül – 30:2.

Ha két segélynyújtó részesíti a rászorulókat ellátásban, akkor inkább kifáradás esetén váltsa egyik a másikat, (ami 2 perc múlva törvényszerűen szükségessé is válik) minthogy az egyikük a befúvást, a másikuk a kompressziót végezné.

Az újraélesztés lehetséges hibái:

- A lenyomás túl mély, túl felületes, túl gyors, túl lassú. Gyakori és súlyos hiba, ha nem szilárd felületen végezzük (padlózat).
- Lélegeztetésnél hiba a túl sok vagy túl kevés befújás, ha mellé megy, nem megfelelően hátrahajtott fejnél vagy hirtelen befújásnál a gyomorba áramlik a levegő.
- Azonban ne felejtjük el, hogy a legnagyobb hibát akkor követjük el, ha el sem kezdjük az újraélesztést, hisz ez esetben lehetőséget sem biztosítunk a keringés rendezésére.

2. sz. ábra: Alapszintű BLS- standard teendők

13.5. A vérzéscsillapítás az elsősegélynyújtás során

Az elsősegély nyújtási tevékenység teljes körű, részletes ismertetésére terjedelmi okok miatt nincs lehetőség, ezért ezek közül egyetlen, az egyik leggyakrabban előforduló elemet, – a vérzések, sérülések ellátásának szabályait tárgyaljuk a továbbiakban.

13.5.1. A vérzéscsillapítás

A vérzés élettani oka: az erek folytonosságának megszakadása.

Az elsősegélynyújtás céljai vérzéscsillapítás során:

- csökkenteni a vérzést,
- megakadályozni a sokk kialakulását,
- a legkisebbre csökkenteni a fertőzésveszélyt, viszont az életveszély elhárítása fontosabb a sebfertőzés tilalmánál,
- meg kell szervezni a sürgős kórházba szállítást.

A vérzés fajtái

1) **hajszáleres vérzés:** a vér lassan gyöngyözik, mindenféle seb szélén előfordul, bár a hajszálérvérzés első látásra élénknek tűnhet, az így eltávozott vér mennyisége elhanyagolható

2) **vénás (viisszeres) vérzés:** a vér lassan folyik a vénából, színe sötétvörös.

Ellátása: sebellátás (sebkörnyék tisztítása, fertőtlenítése)

- sérült végtagot felemelni,
- sérülés alatt, felett a szorítást megszüntetni,
- nyomókötetést alkalmazni.

A sérültet le kell fektetni, ültetni.

3) **artériás (ütőeres) vérzés:** az oxigénben gazdag vér élénkpiros, világosabb színű, mint a vénás vér. Az artériában lévő vérnyomás miatt spriccelve távozik a sebből, a szívverésnek megfelelő ritmusban.

Ellátása: ugyanaz, mint a vénás vérzésnél, de mielőtt a nyomókötetést felhelyeznénk, a vérzést ideiglenesen csillapítani kell, az ún. „választott” helyeken (a sérülés fölött).

Választott helyek: ahol az ütőér törzse csontos alap közelében fut és jól kitapintható.

Ujjainkkal erőteljesen leszorítva a vérző ütőér törzsét úgy, hogy az alatta fekvő csonthoz nyomjuk, amíg a nyomás tart, a vér áramlása csökken, vagy megszűnik.

Választott helyek:

- Halántéki ütőér: külső hallójárat elülső falához csatlakozó porcagyulócska előtt.
- Arc ütőere: alsó állcsont szegélye, a széles rágóizom elülső szélénél.
- Fejverőér (carotis): a fejbiccentő izom elülső széle mellett a nyelvcsont (gége) magasságában.
- Karverőér: a kar felső harmadában a kétfejű karizom belső, hátsó széle mögött.
- Combverőér: a lágyékhajlatban, a szeméremcsont dudorától kb. 2 ujjnyira oldalt.

Ha nincs megfelelő leszorítási pont (sérülés miatt) kényszerhelyzetben, a vérzés helyén a sebbe nyúlva kíséreljük meg a vérző eret a legközelebb eső kemény alaphoz nyomni.

Az életveszély elhárítása fontosabb a sebfertőzés tilalmánál!

Nyomókötés készítése és felhelyezése:

Feladata: a seb olyan összenyomása, hogy a sérült ér szájadéka is összenyomódjon.

Készítése:

- sebre steril gézlap elhelyezése,
- a gézlapra tömött, rugalmatlan párnácska (kettéhajtott kötözőpólya, hajtogatott zsebkendő) elhelyezése,
- feszes pólyamenet készítése.

Ha az artériás nyomókötés átvérzik, az előző kötés lebontása nélkül újabb nyomókötést helyezünk az előző kötésre.

Akár az ujjal végzett leszorítás, akár a helyesen elkészített nyomókötés egymagában is képes az ütőeres vérzést megszüntetni.

14. Pszichológiai, intézkedés-lélektani és kommunikációs alapismeretek

14.1. Pszichológiai alapismeretek

A pszichológia a lelki étellel, a lelki jelenségekkel foglalkozó tudomány. A görög eredetű „psziché” (szellem, lélek) és a „logosz” (tan, ismeret) szavak összetételéből származik.

Kezdetben a filozófia tudományterületéhez tartozott, a XIX. század végén vált önálló tudománnyá. Jellegéből adódóan határterület a természet- és társadalomtudományok között (az embert, mint biológiai, és mint társadalmi lényt egyaránt vizsgálja). A pszichológia tapasztalatra épülő tudomány, ami meghatározza, milyen módszereket alkalmaz és dolgoz ki kutatásai és vizsgálatai során.

14.2. Intézkedés-lélektani alapismeretek

14.2.1. Általános lélektani alapismeretek

Az általános lélektan az egyes lelki jelenségekkel, azok belső törvényszerűségeivel foglalkozó tudomány. A lelki jelenségek egy része a világ megismerését segíti (érzékelés-észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet és a gondolkodás), más részük a világhoz való alkalmazkodásunkban kap szerepet (cselekvés), míg van olyan lelki jelenség, amely ezen tevékenységekhez való viszonyunkat jellemzi (érzelmek).⁹⁰

14.2.2. Intézkedés-lélektani alapismeretek

Az emberi érzelmek közül a továbbiakban a rendvédelmi munka szempontjából leglényegesebb változatokkal, a félelemmel és az agresszióval foglalkozunk.

A **félelem** a veszélyhelyzet egyéni átélése, amely valamilyen veszélyt, károsító hatást jelez a személy számára. Védelmi funkciója van, mert mozgósítja a szervezet energiatartalékait, meggyorsítja a védekezést és fokozza a koncentrációt. A félelem bizonyos esetekben kórossá válhat, ezeket hívjuk fóbiáknak. A félelmet kiváltó okok szerint megkülönböztethetők a **konkrét félelmek**, amelyeket valamilyen tárgytól, állattól, helyzettől való félelem megnevezésére használnak. Ismert a **szeparációs félelem**, amely az elszigeteltség, egyedüllét során jelenhet meg. A **szimbolikus félelem** gyermekkorban az ijesztő, kegyetlen történetek, mesék, filmek hatására alakulhat ki a szimbólumoktól való félelem miatt.

A félelemhez hasonló érzelem a **szorongás**. Lényeges különbség azonban, hogy míg a félelmet mindig valamilyen közvetlen ok váltja ki, a szorongás oka közvetett és távoli, ezért tárgy nélküli félelemnek is nevezik. A félelem általában a veszélyhelyzet megszűnésével elmúlik, a szorongás évekig is fennmaradhat, és tartós személyiségjeggyé válhat. Kialakulásában szerepet játszhat a durva, erőszakos nevelés, vagy a túlzott elvárás a gyermekkel szemben. A szorongás nagyon sok lelki betegségnek a vezető tünete, valamint gyakori oka és következménye a személyiség konfliktusainak és megoldatlan belső feszültségeinek.

⁹⁰ Miskolci Rendészeti Szakközépiskola: Társadalmi és kommunikációs ismeretek Miskolc, 2013.

A félelemmel és szorongással pszichológiai szempontból sok közös vonást mutat a **stressz és a pánik** jelensége. A rendészeti munka szempontjából különös jelentőséggel bír a stressz, mint lelki állapot.

A stressz a megterhelő élethelyzetekben adott pszichológiai és élettani válaszok mintázata.⁹¹ Olyan környezeti hatások esetén jelentkeznek, amelyek szokatlan választ tesznek szükségessé és túlterhelik vagy meghaladják a személy erőforrásait. A terhelések lehetnek fizikaiak vagy pszichológiaiak. A legfontosabb pszichológiai terhelések közé tartoznak a nagyobb traumák (pl. baleset, közeli hozzátartozó halála), a komolyabb családi és munkahelyi konfliktusok, az élethelyzetek változásai (pl. nyugdíjazás, válás). Folyamatos stresszokozó tényezők a zsúfoltság, és a nagy mennyiségű, gyors és gyorsan változó információ áradat.

A stressz kezelése szolgálat során

A szolgálati feladatok ellátása során előforduló stresszt kiváltó események értékelésének egyéni módja befolyásolja a stresszel való megküzdés hatékonyságát.⁹² **A stresszel való megküzdés módjai**

- **Feladatorientált, problémaközpontú megküzdési stratégia:** Cselekvő, alkotó gondolkodó megoldással igyekszik az ember megváltoztatni a stresszkeltő körülményeket, ami a tudatos átgondolást és tervezést jelent.
- **Érzelemközpontú megküzdési stratégia:** A belső, érzelmi állapot megváltoztatása, a stressz jelentésének átformálása a negatív érzelmek elkerülése céljából, de így a problémamegoldás is elhalasztódik.
- **Elterelő stratégia:** A problémán történő folyamatos aggodás, amely mélyíti a rossz közérzetet, és akadály lehet a helyzet pozitív megoldásának.
- **Viselkedési stratégia:** A rendszeres sport, a testmozgás és a társas érzelmi támasz keresése is enyhíthet a szorongást. Ennek a stratégiának a negatív kimenetelű változata az, amikor a feszültség levezetése alkohol, drog fogyasztásával vagy dühkitöréssel történik.

14.3. Kommunikációs alapismeretek

14.3.1. A kommunikáció fogalma, fajtái

Általános értelemben **kommunikációnak** nevezünk mindenfajta információcserét.⁹³ Elsődlegesen beszéd útján valósul meg melyet verbális kommunikációnak nevezünk. A kommunikáció másik formája a nonverbális, nem beszéddel történő információcsere.⁹⁴

A hivatalos stílusú szóbeli kommunikáció

A **szóbeli kommunikáció** alkalmazásának feltétele a szakmai szókincs megléte, és annak helyes használata. Ügyelni kell a helyes stílus alkalmazására, mely a közlésfolyamat egészének jellegét meghatározza. A rendvédelmi szervek kommunikáció során leggyakrabban a hivatalos

⁹¹ A stressz fogalma a 30-as években Selye János kutatói munkássága nyomán vált ismertté.

⁹² Csomós István Intézkedés lélektan és kommunikáció. Nemzeti és Felnőttképzési Intézet. 23. o.

⁹³ Rácz György ny. r. örgy Társadalmi és kommunikációs ismeretek egységes jegyzet a rendészeti szakközépiskolák számára rendőri intézkedések kommunikációja. Budapest, Belügyminisztérium 2001-és további kiadásai.

⁹⁴ Dr. Sárközi Ferenc: Rendészeti alapvizsga tananyag. Rendészeti alapismeretek. Rendészeti Alap-szakvizsga Bizottság Budapest 2018.

stílust alkalmazására kerül sor. Ennek alkalmazásával nyílik lehetőség tájékoztató, figyelmeztető vagy felszólító jellegű információcserét folytatni úgy, hogy közben a közlést végző személytelen marad, és a szituációtól, valamint az abban részt vevő személyektől kellő távolságot tud tartani. Az átadott információk a szakszókincs és a hivatalos stílus révén kellően pontosak, egyértelműek és tárgyilagosak lehetnek. Ugyanakkor e stílus használata kellő udvariasságot is biztosít.

A rendvédelmi szervek szóbeli kommunikációja során többnyire az „Ön” megszólítási formát használják (felnőttek állampolgárok esetében), a tegeződés a kommunikáló felek között egyik irányban sem megengedett és elfogadott. Az írásbeli kommunikáció kizárólagos formája a hivatalos kommunikációs forma.

A nonverbális kommunikáció

A rendvédelmi szervek személyi állománya szolgálata során folyamatosan kommunikál. Nemcsak szóban, hanem külsejével, egyenruhájával, testtartásával számos üzenetet közvetít. Így a közvetített információ jelentős része nem csak szóbeli, hanem arckifejezéssel, testtartással, mimikával, összefoglaló néven a nonverbális kommunikáció útján jut kifejezésre. Kiemelt fontosságú ennek az igen összetett kommunikációs formának az ismerete, mert helyes használatával komoly taktikai előny érhető el.

Általánosságban elvárható, hogy az arckifejezés, a tekintet, a gesztikuláció álljon összhangban a szóban mondottakkal. Az intézkedések során kerülni kell a félreérthető vagy érzelmeket kifejező gesztusokat, mozdulatokat.

A nonverbális kommunikáció egyes elemeinek, mint például a testtartásnak, illetve a kéz helyzetének kiemelt jelentősége van. Intézkedés közben hiba a kéz zsebre tétele, illetve a karok összefonása a test előtt. Ezért a helyes olyan testtartás kialakítása, mely során kezünk magunk előtt van, ám nem közvetít sem kihívó, sem támadó jelzést, ám szükség esetén gyors reagálást tesz lehetővé.

A kommunikáló felek térközszabályozásnak komoly biztonsági szerepe mellett üzenet-értéke is van. Az **embert körülvevő** úgynevezett „**zónákat**” az alábbi csoportokra osztjuk.

- Intim zóna (0-50 cm)
- Személyes zóna (50-120 cm)
- Társasági zóna (120-350 cm)
- Nyilvános zóna (350 cm felett)

Ezek a zónák kultúránként és az érintkezés fajtájától függően is változnak. Társadalmi érintkezéseink nagy része a társasági zónában történik. Az intézkedések során a célszerű és biztonságos alaptávolság – pár méter – is e zónába esik.

Fel kell ismerni, és tudatosan alkalmazni kell a következő szabályt. Ha valamilyen okból belépünk valakinek a személyes vagy intim zónájába, akkor az illetőt kényelmetlen (nonkomfort) helyzetbe hozzuk. E helyzetből előny is kovácsolható, ám fel kell készülnünk arra is, hogy az illető e kényelmetlen helyzetből meneküléssel vagy épp ellenkezőleg, támadással próbál szabadulni.

14.3.2. Kommunikáció krízishelyzetben

Amennyiben rendészeti tevékenység során tudatzavaros vagy inadekvát módon viselkedő személlyel kell intézkedni, legfontosabb szempont a magunk, mások és végül a személy saját biztonsága. Amennyiben a kiváltó ok nem egyértelmű, vagy megoldása nem megvalósítható rövid időn belül, és hosszabb-rövidebb kommunikációra kerül sor, elsősorban a lehetséges veszélyforrások folyamatos felmérését kell szem előtt tartani.

Zavart tudatú személlyel soha ne maradjunk egyedül, törekedni kell az intézkedési helyzetben megerősítő erők bevonására. Sikeres kapcsolatfelvétel esetén törekedjünk párbeszédre, de a párbeszéd nem lehet egyoldalú kommunikáció. Stílusunk legyen alapvetően megértő-elfogadó, ám maradjon kellően határozott. A személy érezze, hogy helyzetét elfogadjuk, ám abban őt ne mélyítsük el. Itt is érvényes, hogy magunkat ne helyezzük a szituációba, ám jelezhetjük, hogy a helyzetét megértettük, és képesek vagyunk átérezni. A személyhez történő bizonyos szintű kapcsolódást követően célszerű a helyzettel való valamiféle kommunikációs stratégia felkínálása, illetve az ehhez szükséges együttműködés kérése.

Ezekben a szituációkban kerülni kell az értékítéletet, megbélyegző véleménynyilvánítást. Nem eredményes a megváltozott észlelésű, téveszmékkel élő ember racionális érvekkel történő meggyőzése, kioktatása. Mindezzel csupán bizalomvesztés és elszigetelődés érhető el, mellyel az intézkedés sikerét veszélyeztethetjük.

Az eredményes kommunikáció krízishelyzetben lévő emberekkel igen komoly pszichológiai és mentális felkészültséget igényel, melyhez elengedhetetlenül szükségesek a gyakorlati foglalkozások, szituációs gyakorlatok, tréningek. Ezért önálló végrehajtására csak kellő felkészültség és szakmai tapasztalatok birtokában kerülhet sor.

A felhasznált irodalom jegyzéke

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről
- 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről
- 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről
- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
- 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 2001. évi LXII. törvény a szomszédos államokban élő magyarokról
- 2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerkekről
- 2007. évi CLII. törvény az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről
- 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
- 2010. évi CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról
- 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról
- 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi I. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
- 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról
- 2018. évi V. törvény Magyarország minisztériumainak felsorolásáról
- 2019. évi XXXV. törvény az idegenrendészeti szervvel összefüggő egyes törvények módosításáról
- 126/2019. (V. 30.) Korm. rendelet, az idegenrendészeti szerv kijelöléséről és hatásköréről
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 273/2010. (XII. 9.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetéről és egyes szervek kijelöléséről
- 29/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről
- 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról
- 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól

- 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről
- 14/2016. (V. 10.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek egyenruha-ellátásra jogosult személyi állományának ruházati és öltözködési szabályzatáról, valamint a különleges foglalkoztatási állomány ruházati, fegyverzeti, kényszerítőeszköz- és világítástechnikai felszereléséről
- 21/1997. (VII. 8.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról
- 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet a foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról
- 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról
- 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról
- 70/2011. (XII. 30.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek munkavédelmi feladatai, valamint foglalkozás-egészségügyi tevékenysége ellátásának szabályairól
- 1144/2010. (VII. 7.) Korm. határozat a Kormány ügyrendjéről
- 31/2017. számú BM OKF főigazgatói intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hivatásetikai szabályzata
- 32/2012. (VII. 19.) BM utasítás a használatra kiadott szolgálati lőfegyverek és tartozékaik, valamint a szolgálati löszerek biztonságos tárolásáról, kezeléséről és megőrzéséről
- 44/2018. (VIII. 23.) ORFK utasítás az ORFK Lövészeti Szabályzatról
- 18/2011. (VI. 30.) BM utasítás a Belügyminisztérium Rendszeresítési Szabályzatáról
- 18/2010. (OT 9.) ORFK utasítás a rendőrségi fogdák, az őrzött szállások és a határrendészeti kirendeltségek előállító helyiségeinek AIDS ellen védő egységfelszereléssel történő ellátásáról
- 8/1999. (III. 8.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrségének Alaki Szabályzata kiadásáról
- 1-1/19/2007 BV OP intézkedés- Alaki szabályzat
- 11/2018. (VI. 12.) BM utasítás a Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- Csomós István Intézkedés lélektan és kommunikáció. Nemzeti és Felnőttképzési Intézet
- Dr. Sárközi Ferenc: Rendészeti alapvizsga tananyag. Rendészeti alapismeretek. Rendészeti Alap-szakvizsga Bizottság Budapest 2018.
- Közigazgatási alapvizsga. MKI 2005.
- Közigazgatási szakvizsga. Első hatályosított kiadás. Dialóg Campus Kiadó. Budapest 2016.
- Közigazgatási vizsga tananyagok. Közigazgatási szakvizsga - Általános közigazgatási ismeretek I. modul. A központi állami szervek rendszere. Első hatályosított kiadás. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs 2016.
- Közigazgatási vizsga tananyagok. Közigazgatási szakvizsga - Általános közigazgatási ismeretek II. modul. Általános jogalkotási és jogalkalmazási ismeretek. Első hatályosított kiadás. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs 2016.

- Közigazgatási vizsga tananyagok. Közigazgatási szakvizsga. Államigazgatás. Első hatályosított kiadás Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs 2016.
- Közigazgatási vizsga tananyagok. Közigazgatási szakvizsga. Általános közigazgatási ismeretek. IV. modul. Közigazgatás szervezési és vezetési ismeretek. Harmadik hatályosított kiadás Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs 2016.
- Miskolci Rendészeti Szakközépiskola. Lőkiképzési alapismeretek jegyzet. Összeállította: Nyilas István r. főrm Miskolc 2013.
- Miskolci Rendészeti Szakközépiskola: Társadalmi és kommunikációs ismeretek Miskolc, 2013.
- Nemzeti Közszerológati Egyetem - Közigazgatási alapvizsga tananyagok - Harmadik, hatályosított kiadás. Dialog Campus kiadó Budapest-Pécs 2016.
- Nemzeti Közszerológati Egyetem Ügykezelői alapvizsga tankönyv. Budapest 2012.
- Rác György ny. r. örgy Társadalmi és kommunikációs ismeretek egységes jegyzet a rendészeti szakközépiskolák számára rendőri intézkedések kommunikációja. Budapest, Belügyminisztérium 2001-és további kiadásai.
- Rendészeti szakvizsga. Közigazgatási és integrált vezetési ismeretek I kötet. Közigazgatási ismeretek. Rendészeti Alap- és Szakvizsga Bizottság Budapest, 2014.
- Rendészeti szakvizsga. Közigazgatási és integrált vezetési ismeretek II. kötet. Integrált rendészeti vezetési ismeretek. Rendészeti Alap- és Szakvizsga Bizottság Budapest, 2015.
- Tóthné Dr. jur. Demus Mária Ph.D. - Dr. Sóti Kálmán: Rendészeti alapvizsga - Közigazgatási alapismeretek. Rendészeti alap- és Szakvizsga Bizottság Budapest, 2014.
- Ügykezelői alapvizsga Harmadik hatályosított kiadás. Dialog Campus kiadó Budapest Pécs Nemzeti Közszerológati Egyetem 2016.
- http://kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/19_0790_005_101030.pdf
- <https://elsosegely.hu/>
- http://www.rendvedelmikar.hu/letoltes/document/document_176.pdf
- <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>
- http://www.katasztrofavedelem.hu/letoltes/szervezet/hivatasetikai_szabalyzat_2017.pdf